

Az ecetfa illata (kisregény)

Tartalom

Bevezető	XVIII. Még a karácsonyi könyvárusításkor
I. Vannak-e véletlenek?	XIX. A „gondviselés” megkísértése
II. Líviával teljesen más	XX. Négy hónap eltelt,
III. Próbálkozás, edzés	XXI. Újabb év május közepe
IV. A.I. sokszor ébred sírva	XXII. <i>Visszateremtés</i>
V. Vannak arcok, amelyek lezajlanak	XXIII. Néhány kiegészítés
VI. Nem kell krónikát írni	XXIV. Elmegyek erre a bizonyos hókuszpókuszra
VII. Nyaralás	XXV. Este auditálnak
VIII. A nyílt tenger az első kőnél kezdődik.	XXVI. <i>Saját lelkéhez (Ad animam suam)</i>
IX. A.I. lassan egy hete elment	XXVII. A.I.-ba helyeztem a valenciámat...
X. Egyedül, magammal	XXVIII. Utazás Korfura,
XI. Az első két nap hirtelen eltelt	XXIX. A szerelemhez kevés vagy te,
XII. Záró-toborzó míting	XXX. Nem tudjuk, mi a szeretet
XIII. Találsz egy kulcsot	XXXI. Iszonyú káosz
XIV. A vetélkedésről	XXXII. Mégisincs mit mondani
XV. Védelmem a kíváncsiság	XXXIII. Nevenapján fölhívtam A.I.-t
XVI. Idegen telefon	XXXIV. A minden az út
XVII. Ajándék	

Bevezető

– életkivonat – (pulvis – cinis – nihil – et...)

Por, hamu és semmi. A toledói katedrális felirata itt módosul. Por, hamu, semmi, és...

Az igazi történetek innét kezdődnek. Amikor minden újra építendővé válik, hogy más legyen. Amúgy meg korszerűtlennek kell lenni, mert aki az idők hangját lesi, vagy elalszik a feszült virrasztó figyelemben, vagy mire rákap, az már a múlt hangjává lesz. Maradjunk tehát a tartós, biztos, örök dolgoknál. Ilyen például az ecetfa illata.. Lehet, hogy eltűnik, de a természetben időről időre visszatér, emlékeinkben pedig teljes időnkre ott marad fanyarsága. Keletről jött, Kínából(?) bálványfa. A szerző lírai betétekkel, melyek szerves részei a gyógymódnak – egy „kiszeretés” keserves történetét írja meg. Ez legalább annyira az önépítés művelete, mint Werthernél az a zsákutcás. „Énregénye” hőse nem föltétlen pozitív, tehát egészen emberszerű, aki akár helyettünk is megfordul az önfejlesztés XX. század végi divatos helyein; persze a „nő után”, talán már tenné inkább a nő helyett – de már késő... Akad itt Darnel-tréning, Dianetika, talán még Agykontroll is, de a lényeg akkor is az ecetfa illata. Amit hősünk utált – felejtendő ifjúság szaga volt – immár az életbölcesség megszenvedett, megélt, érdekes-fanyarrá átlényegült összetett illata. Lehet bosszankodni, derülni, lírázni, filozofálni az ember önmagává válásán, és persze a nő-tipológián. A hernyó korszaknak vége, jöhet a lepke, csak ne moly legyen. Az ecetfákat egyébként kivágják, az életet meg élni szokták (próbálni), amúgy egyik-másik olykor lehetetlen. Szabvány szerint pusztítják a távlatokba futó sínek, rézsúk mentén az ecetfát. Nem lehet kiirtani. Bálványfa. Felnövésünk szimbóluma. Enyhén ironikus gesztussal orrtörítés. Mégiscsak líra, ha regény is.

*

„Az Örökkévalóság szerelmes az Idő dolgaiba”

Blake

Az ecetfa illata

Vonatok. A-vonatok-a-vonatok-a-vonatok. Odafönn repülőgép kondenzcsíkja. Túl messze. Ábrándozás, de fölfoghatatlan. Túl gyorsan hasítja a kékséget, átmettszi ezt a keskeny légburkot. Lenézne, ha szeme lenne néki, látna, ha volna nézésének célja. Gépek vezérlik? Emberek? Mindegy.

Vonatok jönnek-mennek, erős légáramuk lesodorja a csomókban száradó, hártyaikban életre készülő magokat. Valahova hullanak. Valahol megtapadnak egy kevéske átnedvesedett porban. Csíráznak. Bármilyen lehet.

I. Vannak-e véletlenek?

Vagyunk-e egyáltalán, akik erre a kérdésre ráébredjünk? Hiszen az ébredés alvást feltételez, szunnyadást, egy megelőző állapotot; *az* újra egy *azt* megelőzőt – és így tovább. A kiindulás pedig nem több, mint a rákérdezés: vagyunk-e. Mennyi belőlünk az én, amire elmondhatjuk: *nem más*; íme határai, eredetisége, az egyszer született megismételhetetlen méltósága, betetőzése a teljes történelemnek.

Aztán a tengernél kérdezel, és válaszod módosul.

Az én valóban, mindennek a teteje, a jelen pillanat, a *most* kitüntetettje; bármi eddigi, őt szolgálja, táplálja, szüli – egész óceán sűrűsödik alatta – és az én mégis: utolsó hab, némi piszok a vizek tetején. És nézed a morajlás széliről, visszahúzódva, ahogy befutnak a sziklák közé és ki a kövecses partig a habok. Üzenetüket szeretnéd megfejteni, hiszen azok egyike sem véletlen, és haszna kell legyen, magára az egészre vonatkozóan – de a víz visszafut, a tenger más. Majd a fölverődött habból is visszaszivárogozik a megtisztult anyag, hogy új elrendezésben, más molekulákkal kapaszkodjon a hullámverés égbe kapkodó taraján az ég legaljáiig a vizek hátán. A hab próbálkozás, fedezete mindaz a mélység, mely nélkül maga se lenne. Felszín-ágaskodás.

Meglátások vannak. Maguk a szimbólumok adják a szálakat, melyek összekötik a minden lehetségest a korántsem bármivel. A szimbólumok, melyek egy magasabb értelem megnyilvánulásaként, ajándékaiként mutatkoznak a létező-látó számára.

Nincsenek véletlenek

Borges megvakult, sok éve meghalt, de lát azóta is, mert a meglátottra örök érvénnyel tapad megállapítása: *Todo el pasado vuelve como una ola / y esas antiguas cosas recurren / porque una mujer te ha besado. Minden mi múlt, akár egy hullám, visszatér / s azok a régi dolgok történnek újra / mert megcsókolt téged egy asszony.*

Bármi az örök jelenben történik. Az egyszeri történet Ádámja vagyok s Évája te. Az időt megérteni képtelenség, átélni az egyszerit lehet. Tiszavirágok a márványlapon. Véleményt mond az efemer. Csak véletlenek vannak, vagy még azok sem. *Todo sucede por primera vez, pero de un modo eterno. Minden először történik, de örök érvénnyel.*

Az ecetfa illata.

Először a neve – hogy lesz ebből ecet?

Szaga volt, ha virágozott. Semmi botokból, vacak karókból hirtelen kihajtott, leveledzett, s egyszer csak ott a szag. Gyerektaszító bűz. A társbérlet szaga. A kiszolgáltatottságé. Hiába szellőztetsz. A kertből az udvarba, onnét fel a folyosókra, ablakon, ajtón be a konyhába, szobába. Legyűrhetetlen. Ecetfaszag.

Ma már kellemes. Bölcs szag. Fanyar. Összetett. Nem a gyermekkor egyszerű, egynemű illata, ami jó vagy rossz. Ez összetett, akár egy fanyar életmosoly, kézlegyintés, mert benne rejlik az is, amire legyintenek. Az ecetfa. Bölcs illata. Életem.

Vársz valakit.

A helyzet kísértetiesen emlékeztet egy régire. Az is, akit vársz. Talán még az állapot is, amelyben várod. Dilemmában, test és lélek közötti vitában. Szép és jó is, akit vársz. Mégis *adott* a rettenet. Újra történne minden; anélkül az első hamvasság nélkül, ami még a lehetőségek végtelenségét, tehát teljességét sugallta egykor.

Voltál valakivel, akiben talán előző szerelmednek törlesztettél volna? Esetleg megkísérelted a „normális” létet. Azzal voltál, aki egyszerű, tiszta, egyenes; és végletesen hétköznapi. Tartasz tőle. Saját éned hétköznapiságától borzongasz. Ráadásul szeret.

„– Akkor is szeretnék, ha fél lábad lenne.”

Még szép! Szeressen is, de ne mondja. Elég, ha akkor. Szóval, ő szeret. Kis ő-vel. Te meg szinte – ez fenntartott udvariasság, úgyszólván képmutatás önmagad előtt, mert igenis, az –, te meg szinte impotens vagy vele, mert lelked másutt, de legalábbis vele nem érzi tisztának magát, talán mert nem szereted eléggé – és ez igen nagy bűnöd és utálad, ha tisztátalan vagy. Mint kisgyerekként, ha barna magas szárú cipődbe csorgott vigyázatlanságod eredménye, amitől egyszer s mindenkorra szobatiszta lettél. Undorodós voltál. Itt van előtted, micsoda formás lábak, erős, feszes combok, atléta múltra valló domború fenék – a teste kéne elvileg, de amit a lábad között hordozol, érzékenyebb szeizmométere érzelmeidnek. Pedig szőke, ugyanazok a színek, mint aki miatt törlesztesz. Hiszen egyazon típus a másikkal, ez kiderült a vonaton, ahol az étkezőkocsiban szembeültél vele, mert utánaszálltál a sudár fekete kabátnak, hajhordozásnak és a kék hosszú stólának.

„– Te is lógsz? Akkor lógjunk együtt, biztosabb és védettebbek vagyunk.”

Megkérted a kezét. Csak úgy, a tenyerét. Merően nézted, és mindent, amit csak tudtál a régebbiről, – aki hasonló alkat –, elmondtál. Olyan volt, akár egy vallomás, a kéz vonalai, rovátkái ürügyet szolgáltatott arra, hogy kibeszéld magadból, ennek a névtelen *formának*, aki egyre inkább úgy tekint rád, mint egy mágusra, különösen, amikor már pszichoszomatikus problémáiról értekezel.

„– Ezt te mind látod? Ennyit tudsz rólam?”

„– Még jóval többet is, de azt nem mondom el. Az igazság olykor megdöbbeneti az embert.” Így kezdődött gyógyulásom. Ezzel a törlesztéssel egy ártatlanon, aki nem tehetett arról, hogy elődje végletesen megingatott magamban, minden addig hordozott, s értéknek vélt benső töltésemben és tartásomban. A tudás a kifordulásnál kezdődik. Kifordulok magamból, meghasonlom. „Átbucskázom” a fejemen. Hová kerülök?

„– A legfontosabb az *image*; inkább nem eszem egy hétig, de utána a legjobbat; a város legelegánsabb férfi je akart, hetekig udvarolt; jó veled, kár, hogy csak a második napon engedtem neked.”

Ha tudta volna, hogy én egy lehelet könnyű, semmi kapcsolatot akartam, ennek lett ő a tárgya; arról nem tehetek, hogy az ember bárkit meg tud szeretni, mert a teljes szabadság bűvöletében is csak kötődni akar, kapcsolódni óhatatlanul, lélek a lélekhez. Akkor azért fontosabb volt a test a testhez. A ragaszkodás meg olyan, mint a rovarház skorpiója. A gondozónőjük elérzékenyülve mesélte, hogy amikor szegény ízeltlábú előzvegyült, elég volt közelítenie a terráriumhoz, az már szeretetteljesen kocogtatott neki. Érzelemátvitel. Nem a skorpióé, inkább a hölgyé; de jó, ha van köztük egy nyolc millis üveg. Az állat is képes a szeretetre, az embernek meg végül is mindegy, kivel foglalkozik, előbb-utóbb felruházza érzellemmel, mert él, és az érzelem nélküliség az halál.

Itt ez az odaadó és fantasztikus nő, talán csak a melle lehetne valamivel nagyobb, ez szinte egy párkapcsolat. Avagy, esetleg nem is vagy képes szeretni? Csupán szelektálni: ebből ezt, ezért, abból azt, azért nem... Mi ez a választékos egyedüllét? Mi ez a zártság?

Talán nekem is elég a szemlélődés, mint Lívia barátnémnak? Zavar a „nemem”, a lapos kis genetikai program, ami bennem egy ócska kis operett librettója és előjön, már az első jeleneteknél tudom az egész lefutását. Itt, ezzel a nővel is tudom, mi mit követ, mi minek a következménye és eredője, és az egészben semmi de semmi csábító nincsen, mert egyedül van ő, és egyedül vagyok én, neki szebb képei vannak rólam, mint nekem róla, de udvarias vagyok – és próbálkozom. Hiába.

„– Semmi baj, érezd magad jól, majd máskor. Nem hajt a tatár.”

A tatár *belül* van, hova meneküljek?

II. Líviával teljesen más

„– Fizessél, majd odaadom – mondja a luxusfürdőben, amelyet korábban feltűnően megvettem, ahová én *magamtól*, mivel pénzem nincsen, tehát elveim vannak, soha el nem jutnék. – Ne lepődj meg semmin!” Odaadó vagyok.

Óriási fürdőlepedőt kapunk, a medence végénél bárpult. Úszás közben hatalmas üvegen keresztül rendezett parkot csodálhatunk évszázados platánokkal. Több kitenyészett fürdős fiú szakértelemmel méri fel vezetőm karcsú testét. Szolgáltatók. Szolgáltatnának. Most irigyelnek.

Az öltözőkabinban megölelném, kisiklik, de hiszen Líviával teljesen más. Levetettük a férfi–nő játék lehetőségeit.

„– Nem sok örömet telne benne. Tudod, mi a fapántlika? – fapina vagyok.”

Legfeljebb halvány utalások szintjére szorítkozunk. Néha följánlom, besegítek, ha mégis szeretne gyereket. De nem, ő alapvetően fél, terhelt a családja, még nem elég érett, és számtalan más indok, pedig már benne van a korban. Közel jár a halálhoz, nagy búcsúzás az élete.

„– Nincs életerőm –” mondja, de napi tevékenységét olyan tehetséggel és életenergiával teszi, hogy olykor lenyűgöző. Bármit el tud intézni, ami nem rá vonatkozik, tele van segítőkészséggel, de még ezt is álszentségnek, hiúságnak éli meg, amit le kell hántani.

„– Alázatosabbnak kell lennem – mondja. – Az itt-maradás nem érdekel. Csak a macskáim, meg nem akarok szomorúságot okozni azoknak, akik szeretnek. Tulajdonképpen mindenki gyöngé, kár erőt várnom, remélnem bárkitől is. Ezen a földön egy hatalmas hálózata alakult ki az itt-tartásnak: mindenkinek annyi az ereje csupán, hogy a másikat ‘idefogja’. Én régen azt hittem, szeretnek, már tudom, ez csupán feladat nekik; úgyszólván életprogramjuk.”

Kihozza belőlem életigenlésemet, irritál örökös lemondása, túlzott udvariassága, ugyanakkor azzal a tévképzettel erősíti, hogy ami most dúl benne, az valamikori énem része, tehát azon én már túl vagyok. Most arról szól, mi a zavaró férfiúi nememben, mennyivel inkább bízna egy kevésbé előnyös külsejű barátunkban. Ezzel megsértett. Szóba került, amivel momentán nekem is problémáim vannak. Mert vagy nem elég erős bennem a szexuális készítés – úgy általában – vagy annyira, hogy torzít.

„– Le kéne vetned, el kéne fojtanod, neked lenne csak igazán érdekes, nehogy belefuss apám csapdájába, aki leadott kiváló képességeiből, a nők oltárán áldozva, elébb megtette az egész tánckart az Operában, majd nagyszerű orvosból az egyik csillag sofőrje, mindenese, szeretője lett. Most havi négyezer nyugdíjat kap. Csak az agykapacitását sajnálom. A szerelme rajongó kamaszlány koromban nekem is ideálom volt. Bitang erős nő, de van benne szadizmus, jóllehet vallásos, és erkölcsi címszót is talál mindenre. Amikor öt kuvaszát meggy megkorbácsolni, arra is. Megláttam egy hátrafésült hajú csillogós képét, szólni sem tudtam: hegyes fülével, feketeségével minden ördögi volt rajta. Apám megkapta a magáét. Anyukát verte, azt mondta, bolond. A fejét a falba. Nem valami nagy dolog a nemiség, csak

megzavarja az embert. Alig várom, hogy túljussak rajta. Tényleg, mit szólsz Szent Ferenchez?"

Azt nem mondja, miért oly észveszejtően derekához simuló a mellénykéje, ami még inkább kihozza csípője, feneke hajlását. Amikor a Nyugatinál találkoztunk, kis híján balesetet okozott a látvány, két elbámészkodó sofőr azután egymásnak esett, amit ő csak egy kis félszeg mosollyal konstatált.

„– Miért vannak ezek úgy oda? Ezért?” – és rácsapott a hátsójára. Kislányos zavarral felnevetett. Azt sem említi, mi a csudának végzett manökenképzőt, miért készített róla sorozatot a legmenőbb fotós, ha ennyire nem érdeklí az egész fene nagy nemiség. Hiszen elrévedő szemével, ott-nem-létével igenis, sokakat felizgat.

Fapina – ahogy maga mondta. Aszú ág. Rég halott anyja – *anyuka* – bünteti benne visszamenőleg a férfinemet. Nem kezdte el az életét. Tartogatja magát, már maga sem tudja, mire. *Mellé-él*. A legjobb nagynéni lenne, számon tartaná a nevezetes dátumokat, lelkiismeretesen hozná az ajándékokat, és örvendene a gyerekek legapróbb kedvességének, de rosszalkodásainak is. Az anyaságtól fél, őrzi anyja emlékét, talán ezért sem meri elhagyni a családi házat. Azután, a balettszorongás halála után egyedül maradt az apja, és visszaköltözik a nagy családi házba. Néha pornográf lapokkal akarja zavarba hozni Líviát, otthagyja a vécén, heverőn: „– Ne játszd nekem a szüzikét, ismerem a fajtád!” Önző és süketen jobbra nem vesz tudomást lányáról. Őbenne pedig szülei története folytatódik, feloldhatatlanul. Begyűjti a sértéseket, fájdalmakat. Amennyiben apja ebből bármit is észrevesz, máléságnak, élehetlenségnek veszi.

„– Olyan vagy mint anyád!” – és ösztönös durvaságával bünteti. Lívia jobb híján mindezt feladatnak veszi. Elvégre az édesapja. Aki garasoskodik vele, és ismét pornólapokat mutogat neki, hogy zavarba hozza.

„– Most meg mit szenteskedsz, anyáddal is így csináltuk, míg meg nem bolondult!” Cisztát szednének ki belőle. Nem hagyja. Büntetés. Vezekel. Éljenek az erők. Zsákutca, mindkét végén fallal. Udvar, ami csupán fölfelé nyitott. Próbálkozik a karitasszal. Jótékonykodik, aránytalanul. Irigyli – jaj, azt nem szabad –, *sóvárogja* az arányt bíró életerők világrendező képességét. Örök sérült kamasz.

Büdös van, fehér szőrszálak széken, asztalon.

„– Elviseled a macskákat? Oda ne ülj, az Bendegúzé! Süke nem zavar? Azért olyan gondos anya, mert nincs hallása, és ezért folyton aggódik. Nézd, milyen szép kék a szeme!”

Minden állata sérült. Süket macska, rákos kutya, tört szárnyú gerle; egy kábító, félárva kamaszt is begyűjtött. Valaha tanítványként olaszra vagy angolra bízta az öngyilkosság és az anyaszentegyház határain járó, mára inkább beszélgetős kirándulótársat.

Úristen, én is a barátja lennék?! Egyáltalán akkor menthető vagyok?

A.I.-nak hívom.

Valójában csak *utólag*, de így is minden érte szól. Olyan, akár egy monogram, de amikor többször ismétli valaki, a régi görögök sírása hallatszik. *Aiaiaiaiai*. Miként Apollón siratta diszkosszal véletlen megölt barátját, s neki szentelte a jácintot.

„– Hüakinthosz, aki mindenre megtanítottál, az újra, a lantra, a jövőmondásra jajajaj, megöltelek!”

A diszkosz talán élet és halál napszimbóluma, a lebírhatatlan igazság fénye. A virág emlékére nyílik a tavaszi napéjegyenlőség idején, s a fájdalom bíborszín emléken, feliratán túl hordozza az őszi termés ígétét és a tavaszi virágfakadás reményét. És az íj a vadászat, és a lant a művészet, és a jövőmondás a megismerés.

Fényét vesztett napisten vagyok. Minden bánat engem hitelesít, ugyanakkor minden bánat hazug, mert képes önmaga túlélésére. A szerelem úgy adja a legnagyobb távlatot, hogy minden mást kizár. Fokozottan érvényes ez a szerelmi bánatra. Az egész, *mint olyan* fáj.

Nincs, ami ne rá utalna, nincs, ami ne felőle nyerné értelmét. Valójában nem a tárgyakat változtatta meg, hanem szememet. Belém avatkozott, átalakított, eddigi viszonyaim érthetetlenek, hiszen új időszámítás kezdődött, ami hajlamos magának az időnek a kizárására. *Minden először történik, de örök érvénnyel.*

Akad nő, akit a testén keresztül közelíték meg – és mégis kimaradok belőle. Benne is kívüle. Téged a szemed-lelked felől kerülgettelek, mert tudtam, *veszélyes* vagy, veled nem lehet „csak úgy”, itt más a tét. Kiderült, mindketten féltünk a másiktól; miként gyermek rakosgatja, dugdossa önmaga elől is az utolsó darabka édességet, nehogy idő előtt felhabzsolja, de tudata szögletében azért tudjon róla; akár élete mentőövről a végtelen óceánban.

Tartottunk egymástól. Talán a testiségtől is. S közben kiderült, tested van. Micsoda szép, erős asszonytest!

Rájöttem: érdekből szeretlek; mert könnyebbé teszed a lélegzést számomra, erre te azt mondtad, ilyen súlyos felelősséget hogy’ is viselhetsz el.

De mindez később történt. Ennek ellenére, már tudom, minden kapcsolat: akár valami ékszer. Oly nagyon fontos a foglalat, a megágyazás, a környezet és a lélek megtisztítása, amelybe belefoglaljuk; a megelőző korszak megtermi, miféle kapcsolatra is vagyunk képesek, hogyan indítunk, miféle alapzenéje lesz a találkozás utáni időszaknak.

A.I. bennem a rendkívüli hitelesség élményét kelti. Elhiszem. Rezonancia a távolból, – mintha a messzeségből, amit nem ferdez meg semmi idevalósi torzítás –, jönne egy hang, mire mi ráhangolódtunk *nyugodt izgalommal*, s mi itt örülünk. A legszebb nő életemben, pedig paramétereket, egy-egy tulajdonságot tekintve bizonyára akadtak „jobbak”. De *velem* nem. Két ember között a kapcsolat a harmadik személy. Nos, ez a *harmadik* igen jóban van velünk, és arányos, harmonikus, fejlődőképes. Szeret minket. Mi egymást építjük, a másik: cél.

III. Próbálkozás, edzés

Ma kifejezetten mérges próbáltam lenni rád, dúlni-fúlgni; kifelé működni miként a Krakatoa de legalábbis a Badacsonyi pár évmilliója. Nem ment.

Minden szépséghez közöd van, mint a régi Kínában a császáriharangnak: minden szó számára az az alaphang – Belőled zeng, ami zene, ágacskák, kristályszerkezetek, jó szó, vagy óvó kézmeleg.

Én, aki eddig árnyék voltam, és nem tudtam fényemet, mostan immár tőled tudom életem.

A szeretet a koncentráció egyik fajtája. Ha nagyon hiányzom, akkor nem kell most találkozunk – a szerelem illogikus.

Ehhez hasonló és hosszabb reflexiók, veszélyes mondatokkal záruló verssorok: *Isten csak teremtett, anyám csak megszült, de általad ébredtem: vagyok.* Meg valami olyan, hogy *jobbik énem* vagy.

Egészen olyan vagyok, mint bárki más. A többi embertől csak az különböztet meg, hogy szeretsz.

Aztán májusban már egy furcsa feljegyzés: *Telefonon még szeretlek, hangod ha hallom, megremeg benn, odabenn egy-két húr még.*

Ekkortájt kezdődtek az önvizsgálatok. Föl tudja-e dolgozni az ember azt, ami nincs?

Bizonyára nem. De azt, hogy miért nincs – valószínűleg. Nos, miért nem vagyok, és ez miért tör fel belőlem időről-időre? Talán, mert önző vagyok, azon végletes változat nélkül, amely végletesen külsőben, rajtam kívüli tárgyokban látja meg célját.

Szerelmi futamok

Arról, hogy hiába szeretnek, a szerelemben annyi az erőforrás, amennyire *te* szeretsz. Ha a másik erre inkább képes, akkor valósággal féltékeny, irigy leszel erre a képességére; eszedbe jut saját lehetetlen mivoltod.

Akad olyan, *a rejtélyes férfiú*, akire a nő (és ez természetesen csak többes számban illetve általános alanyként létezik ezúttal) azt hiszi, kínai tényérpörgető: végigfut, a lankadni látszó rudacskák végén forgó tényérokot meg-megpörgeti. Mivel nem nyílik meg (neki, nekik) ezért sokat sejtet, ígér a befogadni vágyók számára – azután eltűnik. Az örök csábító. Nagyobb, méltóbb (időszakos) ellenfelet talált magának – saját jól ápolt neurózisát, amihez ragaszkodik. (Ezúttal nem kívánom freudista alapon értelmezni a tényér feminin, a rudacska masculin jelentését, mert a több rudacska még értelmezési gondot okozna.)

Egyetlen igazán irigylésre méltó emberi képesség van, ez a boldogságra való képesség. Anyámnak – szörnyű élete ellenére is – megvan ez. A.I.-ban is. Csak bennem ne lenne? Aki kiéhezve, A.I.-ban lelket kapott – és egyszercsak az azt hordozó testet is; látja a testet, ami nagy, ránc mélyed a nyakába, bőrén pattanás, húsos vaginájú és érzéki-vágyó, és jobban szeret s kíván, mint én őt. Ennyire újra csak a testet nézném? A szemébe, a csodálatos kék reflektorszemekbe meg alig merek... Meg fogom csinálni.

Szeretlek, és ebben már csak te zavarasz. Szeretlek. És ebben már csak én vagyok a zavaró tényező.

Élőlény a szerelem. Jó és rossz napokkal. Furcsállom magamban az állatot, szeretném, ha emberré válna.

A lélek egyformán szép mindenkiben. A kérdés csupán az, mennyire képes megbirkózni az egyszer-élés esélyével, mi módon tudja áttörni a személyiség burkát, zárlatát. Talál-e sorsot önmaga lehetőségeiben, vagy csak elbújni próbál a külsődlegességekben, eleve adott kényelmességekben. Kipróbálódik-e, az az alapkérdés. Gazdagodik-e? Ha aggódó szülei megváltják, (teszem azt, engem a katonaságtól) kimarad egy pótolhatatlan – *életjavító* – *rossz* élmény. A másik örököl, és azt hiszi, örökölt. Örök gyanúperrel fog élni, hogy kipróbálódott-e, vajon nem a vagyon a legsábítóbb a személyiségéből?

A szerelem: próbám a másokban. A legmélyebben. Elő kell hívni minden színt. Örülni benne. A hasonló – a leghasonlóbb helyeken – különbözik. A kút szélén a legjobb. Száraz is van, ugyanakkor két világ határán meríthetek. Tükreben másként látom magam, s már nem az én a cél. Üdítő hűség. Üdítő hűs-ség. A másikkal való lelki egybekelés – már önmagában is új minőséget ad. Materiális gyermek nélkül is, már egy lelki, új identitást. Kettőből egy, hogy az egyik megtalálja a megsokszorozót, ami befut az egyetlenbe. Paradoxona ez a legfőbb számnak, hisz a legtöbbet foglalja magába. Talán ez játszódik le előttünk a mikroszkopikus ázalékállatkák egyesülésekor. Copulatio. Egyek lesznek, s közben éltető maganyagsere zajlik, aminek eredménye az új minőség keletkezése. Pedig csak visszaoltódása a bomlatlan, legősibb fajnak. Emlékezés az ősré. Ez az emlékezés keveseknek, és ritkán adatik meg. Ez a szerelem. A lélek csak így lehet szép. Benne egy a kettő és elválaszthatatlan. Áttörve a személyiség burkát, az egészséget fölmutató védőburokban. Lényegtelenek a határok.

Mindenki olyan szerelmet kap, amelyet megérdemel, mint ami őt megilleti. Így van ez a pokollal és a mennyel is. Itt. Hic et nunc.

Iszonyú, ezek még mindig külsődleges és dadogós megközelítések, definíció-félék, próbálkozások; de hát miről is szólhatna egy belső idő-monológ. A legszemélyesebbnek kell lennie, hogy valóban beleférjen más is, aki jóllehet különböző testi-lelki paraméterekkel rendelkezik, de legalább ennyi hibával bír, tévedéssel, tudatlansággal rendelkezik. És azzal a végtelen göggel, hogy ami lényegi, az csupán vele történik meg, kizárólag azért, mert önmaga benső örök-beszédét és zenéjét ismeri, hallja folyamatosan; saját színpadán ő az, akit megsértenek, nem értenek, neki többlet jogai vannak, és fel nem ismert rendkívüli képességei; akár egy teljes emberöltőn át álruhás herceg-hercegnő jelmeze és maszkja; mígnem kiteszik a bevégeztetett táblát. Titokzatos lény hagyott itt minket, kitelt az ideje...

Aztán megint a líra, ez a belső elomlás és önsanyargatás, meg hevülés és önfelfokozás, akárha egy terápia lenne, aminek célja elhíttetni az elkövetővel: él, sőt intenzíven él.

Miért hiszed azt, hogy könnyű beszélni terólad

*ki oly egyszerű vagy, miként a tiszta víz
ha átsütő napban szivárványt őriz – /
meg a továbbiakban:
százezer éve talán már – mindig újra akarlak
kőből csontból ezért – oly sokszor kifaraglak
vigyáztam rád olykor – valóságod meg ne fojtson
elő ne hívjon a gond – tárgyak testvére légy –
s most; hallom a hangod és látlak,
vigyázza szívem az árnyat mit bevilágítsz.*

Végre a líra átcsap valami szikárabb, talán keserűbb és a tiszta észhez szóló bölcselkedésbe, anélkül, hogy rendszert teremtene. Forgácsokban él, miként napjaimban én is, de olyan darabkáiban, amelyek mögött fölsejlik a lap, amire a mozaikkövecskéket ragasztják.

Aki jobban szeret, az nem föltétlen áldozat, de győztes is!

Ha egy hazugság rendszeres és kifejtett – teóriának hívjuk.

Általában tárgyakban keressük magunkat, pedig csak emberekben találhatjuk meg lényegünket.

IV. A.I. sokszor ébred sírva

Pedig *tulajdonképpen* boldog. Nagyon szeret, sőt, azt szokta mondani, imád. Én még csak most tanulom a szavakat, mert igen elvadultam életem előző szakában, és nekem ez a szó talán csak Istennek fenntartott, túlzásnak tetszik. Nekem elég, ha szeretnek.

Azt hiszem, A.I. könnyen tud szeretni, mi meg valóban, mintha egymás kiegészítői lennénk. A környezet azonban, ahol élni kényszerül – romlott. Ragadozó anyja van, akit ne *dicsérjek*, mert akkor A.I. „megver”, csak neki van joga szidni, mert szereti. Beteg. Iszonyúak együtt. Két *baszdmeg* között egy *tebarom* – így beszél az anyja, közben meg affektál is. Buta, durva, megszerző-küzdő-eltposó típus.

„– Nézz a tükörbe, lányom! Mekkora a segged, micsoda tehén vagy, miért eszel annyit?!”

Azaz én túl jó pasi vagyok a lányához, akinek legfőbb értékét: a (még) megőrzött lelki tisztaságot, fantasztikus melegséget, szeretet nem értékeli, nem látja. Anyja részéről ez az első fázis velem kapcsolatban. A következő az lesz, amikor megrémül komoly, – számára érthetetlenül önmagunkat *nem* takargató –, kiadó kapcsolatunktól; és azt kezdi mondogatni: milyen csóro vagyok.

A lakásukban, ami valóságos palota, eltévedek. Névadó apja büszkélkedik a műremeknek beillő, múzeumi tárgy cserépkályhájukkal, a perzsa szőnyegekkel, és főként önmagával, hogy milyen jól néz ki korához képest. Mindenkit ismer, aki számít, és akire számít, mindenütt ott volt, ahol a fontos emberek. A világtörténelem lábjegyzetnek készült őhozzá.

A mérnök úr. Egykor svájci textilgyára is volt. Ő *bírt* egy *gyarat*, ahogy mondani szokta. „– Te tudsz németül, fiam?” az ötvenes években először *bírt* luxuskocsit és motoros jachtot a Dunán.

„– Petronius mondta: *habes, habeberis*. Ezt neked tudni kell, tanultál latint: ha van valamid, tartanak is valakinek.”

Körüldöngték a nők. Talán a nyakkendői és örökké nett öltönyei miatt. Elkápráztat. Az egész eddigi történelem *est eius ancilla* azért zajlott, hogy az ő jelentőségét növelje. Egy elhárító tiszt stílusában villámgyorsan informálódik felőlem, amint látja egy könyvemet.

„– Írás, könyv, mennyit kapsz érte? Számomra a férfi ott kezdődik, ha elad egy vég szövetet.” Nagyon férfi lehet, már ha akad hozzá bárkinek is gusztyusa. Mint aki a „vég” szövetével kereskedik, vagy utolsó méretet *vesz*. *Ad-vesz*. Kis sápadt, hideg kezén a bőr pergamenszerűen külön életet él. Laposak a körmei és erősek, mint egy vámpírnak. Néhány perces együttlét vele olyan, mintha agyamat szívták volna ki. Mindent tud, amit tudni érdemes. Él-hal a fontos

információkért. Beledöglöm. Különös agytorna, számtalan egykori, még az államosítás kori, valamint mai politikai pletykával fűszerezve.

Egy vasaló nő jelenik meg néha „mérnök úr így, mérnök úr úgy; akkor meg tetszene...?” általában tisztelettudó rábólintandó kérdésekkel.

Valójában csak azzal tud kommunikálni, akinek parancsolhat, jóllehet belerejt mondandójába jó néhány „kéremszépent” meg „úgy szólóvánt” és „tesséket”. Pedig beszélgetni csak szemközt lehet. Se lefelé, se fölfelé. Próbálok vele beszélgetni, behódolás és undor nélkül. Megmutat néhány muzeális értéket a lakásban. A kis tóratekeresztet az ajtófélfánál, de a biztonsági berendezéseket, sőt a páncélszekrényét is. Most csodálnom kell, azzal jelzem hozzáértésemet. Elmondja, milyen jutányosan szerezte meg őket.

A legkorszerűbb ember lett a maga tisztességesnek tartott, társadalmilag újra értékelt vállalkozós léleknélküliségével. Egy vég ember. Agymosás. Max Weber kiherélt kapitalista szelleme.

Azonnal lefordít mindent a számok, más szóval a pénz nyelvére. Ugyanakkor nagy gourmand, ingyenc és kéjenc. Imádja a primőr epret, és bármit, ami éppen megérett s ára van. Szíve szerint kislányokat rontana meg, de így, nyolcvan fölött esélyei csökkentek. *Ez lenne az apa.* A családfő. Van itt minden.

Jó kis édesanya és nálánál harmincnyolccal idősebb papi! Ezek lánya lenne A.I., a levegőtlen, konyhára nyíló, ablaktalan és gázzszaggal terhelt cselédszobából? A mostohatestvérek nélküli Hamupipőke.

Engem az anyagiasság ilyen kendőzetlen, és nem kifejezetten a „protestáns etika” szellemének megfelelő légkörében elfog az undor. A vagyoni különbségek éreztetése miatt ez először lebénelásban, majd dacban és piszkálódásban jelentkezik nálam.

Való igaz, régi *image*-os, mindenben a külsőségre adó barátném időszakában megkísértett ez a milió, mivel a szegénység sivár metafora. Tárgyi csupaszsága hamar kikezdeheti a pompára áhító lelket; elsorvaszthatja, hisz több az íz, színesebb a világ a(z olykor) romlott felsőbb körökben, ahogy Balzac is tudni vélte elkárhozása és kritikája tárgyáról. Azóta is szégyellem megingásomat, hogy a külsőségekre figyelő világ, egy pillanatra megkérdőjelezte bennem addigi belső értékeimet és tudatosságomat, egyáltalán fölmerülhetett bennem, hogy no és, hány karátos mindez, mim van, melyik osztályhoz tartozom, hogyan is akarok családot. Hasonló traumákon mehet most keresztül A.I.

„ – Miben több, jobb a svájci barátnőm, vagy az amerikai ismerőseim?”

„– A szegénység sivár metafora – dűnnyögöm neki –, szóljál, ha már elég belőlem, ez természetes folyamat.”

„– Csak ennyit jelent neked az egész?” – kérdi, és elszomorodik kishitűségemen.

Én meg, az óvatossá váltak érzelemmutatásával leplezem, hogy tényleg szeretem. Áldozatot hozna értem, kilépne a piszkos játszójú *kvázi*-családjából, de *még* ott kell maradnia, anélkül, hogy anyagi *haszna* lenne. Én meg *nem vagyok egy életbiztosítás*. Ki tudja, hátha majd megcsalom, mert vaksi, ráncos nyakú, nagydarab. Lemondást esetleges osztályáról, a lehetőségekről, melyekkel (emberül) tudna élni, egy ilyen bizonytalan egzisztenciáért, akinek előző házasságából gyereke is van, – akit szinte ő *csípett fel*. Alászállni, hogy én esetleg majd *kiszálljak*? Tehetséges, benne nyelvek vannak, benne zene van, nyílás a világra. Bennem ellenségesség a lehetőségekből való kizártság miatt; s hogyha kapnám is, *már késő*, nem tudnék élni velük, mert *restrikciós* a létformám. Nem tudom világra mosolyogni magam. Tényleg meg kéne szülni újra engem... Az ő leendő gyerekét pedig eleve irigylem. Napjaim lelkiismeretfurdalással telnek, és ez egyre inkább tehetetlenségre kárhoztat. Micsoda különbség az, ha az energiák nagyobb része a mindennapi alapok megteremtésében merül ki, ahelyett, hogy ajándék- és örömszerzés tölthetné ki egyszeri létünket. Miért is kéne nekem komolyabb kapcsolat? Maradjak szeretőnek! A család luxus. Nincs jogom tőle oly sokat

kérem, hogy szüksége legyen rám, és *ilyen* nivótlan életben. Ez nem is új gondolat, hiszen idáig jutottam már vagy két éve. Ő nő, más biológiai és társadalmi *törleszkedő* órával. Legyen családja, könnyű élete. Én úgysem akarok élni; csak legalább ábrázolni tudnám és akarnám mindezt. Elszórakozni azon, hogy milyen piszok kedvetlen vagyok. Csak *pitiáner* ne lennék!

Újra gondolatpótlékok.

Nevezzük aforizmáknak őket, aprócska vadszőlőkacsoknak, amelyekkel régi magamhoz próbálok visszakapaszkodni. *Ismerheti a szerelem is a fáradtságot.*

A másik ember nem mindig csak kerülőút magamhoz.

Irtóztató terhet cipelek a reneszánsz óta: megkísértett az egyéniséggé válás lehetősége.

Irigylem azokat, akiknek jó a memóriája, ugyanis gyakran elfelejtem: nem érdemes irigyelni senkit.

Szeretek. Örülök, hogy a helyemben vagyok. Nem szeretek. Eltévedtem, most bárki lehet a helyemben.

Bárhova elengedhetsz. Nem tévedek el. Csak a múltamba ne engedj.

A szerelem tudás és tanulás. Megismertet az erre való képességgel.

V. Vannak arcok, amelyek lezajlanak

– és nem értünk belőlük semmit. Másoknak hasonlóképpen érthetetlen, de legalább dokumentált tekinteteik vannak, ezek túléltek őket, és a dokumentációt egyszerűen csak elkezdjük értelmesként olvasni. Ha időt hagynak nekünk az arcok.

Eljött a pillanat, amikor elkezdem az elejétől. A találkozástól, amire egész addigi életem készített föl, misztikusok és ezoterikusok szerint jóval nagyobb időszak. Sosem jegyeztem le, talán babonából, mert szükségképpen torzítanám azokat a konkrétumokat, amelyek jelentését ösztönösen vagy tudatosan az idők folyamán próbáltam át-meg-át értékelni.

Törlesztős kapcsolatból igyekeztem kikászálódni, elrugaszkodni attól az áldozattól, akit az *image*-os nő miatt tettem majdnem tönkre. Tele voltam a tisztaság utáni vágygal, sóvárgással; jelentőséget reméltem a magam számára, egyfajta megváltást, ahol talán kívülről, de jelentőségem lesz, miként minden szónak, és partner helyett társam lesz, és nem a végtelen, megelőlegzett unalom fog győztesen terpeszkedni rajtam, rajtunk. Mára tudom, hogy aki megváltást és kívülről vár, az csalódásra kárhoztatott. A másikat túlságosan megterheli, valójában akkor sem veszi igazán figyelembe, ha látszatra – és ezt bensejével tökéletesen elhithetően – rajong érte, imádja. A felfokozottság csodája is övé lehet, de a valóságról lemarad, önmagával foglalkozik, mint régen a nők, ahogy tupírozták magukat a tükör előtt görcsölve, kifacsarodottan. Egy köd-másikat ragad meg, ami igazán *adekvát* agyködéhez. Ha ilyen durva lennék, akkor vagyok önkritikus.

Barátom, aki orvos, és igazán megbízható nőügyekben, mert amíg lehetett nem nősült meg, és az *image*-os esetben is okosan szólt:

„– Odamész, jól *megteszed*, leraksz az éjjeliszekrényre egy ötszázast, és agyó. Ennyire taksáltad, ez is sok neki! A lelkibeteg barátnőjétől egyébként valami fertőzést kaptam, képzeld, milyen rázós volt a bőrgyógyással tárgyalnom.”

Szóval, barátom segített. Nem tűrhette besavanyodásomat, nyakon fogott, és elmentünk abba a társaságba, ami igen lazán szerveződött, általában sok új egyetemista lánnyal, közgázossal, külkeressel, ifjú menedzserekkel – bár ezt a szót akkor alig ismertem. Kellőképpen kívülről szemlélhettem a díszes kompániát, megvetéssel sújthattam, mintegy előfeltevésként az új ifjú felső X-ezert, amitől egyesek szellemesnek tartottak, s volt, aki a barátságomat kereste.

Felszínes jópofáskodások szintjén rekedtünk meg, bár ennek héját némelyik értelmesebb társaságbelivel át-áttörtük, és kiindulván a nőkből, hamarosan filozofikus magasságokban szárnyaltunk. Ezt olykor csapásként éltem meg, hiszen előzetes, preconcepciósus

megvetésemen kellett volna változtatnom, mert lehet értelmes az is, aki gazdag, szerencsés, vagy másként kiábrándult, mint én.

Itt láttam meg egy magas, rendkívüli tekintetű szőkés nőt. Valószínűtlenül kék reflektorszemű. Többször átvonult látómezőmön, *viselte* a fejét, mintha szeme sarkából rám pillantott volna. Legelső érzékelésemben, amit később, talán a *második* pillantásommal már el is akartam törölni, egy vadászaton lévő nőstényre emlékeztetett, hátul felnyírt hajával, érdekes orrával kissé sünisnek, vagy inkább rókásnak tűnt.

„– *Pervoje peccatlenyije*” – idéztem fel hibásan orosz tudásom kilencven százalékát. *Első benyomás*, mégis csupán a *másodikra* emlékeztem. Nyilván, eleve belekódoltatott kapcsolatunkba a hazugság, de mivel általam, ezért töröltem oly gyorsan az általában megérzésnek titulált első blikket. Fotogén, de régies szépség, nagy, megörökíteni született felületekkel; arc, szájvonal; bájos, a rúzzsal is a gyermekiből éppen csak felnőttesített jóember-mosoly.

„– Ha egy húszas évekbeli némafilmet forgatnék, ahová egy csodálatos félzsidó-félszláv színésznő kellene, őt választanám.”

Ezt hosszútávfitó ismerősömmel közöltem, aki egy régebbi barátnőmet üldözte egykor lankadatlan és ernyedetlen szerelmével, sportágára jellemző terhes kitartással.

„– Sőt, tudod, ha még egyszer házasodnék, a feleségem csakis ő lenne.”

Akkor még nem tudtam a kimondott, a meggondolva kimondott szó irtózatossá jós-erejét, az esküvésekre azt hittem, afféle szóvirágok. Pedig *ez esküvés volt*, a tudatot csapdába csaló. Mégis milyen könnyedén mondtam, e női jelenség képét teljesen magamba szívva. Az első blikket gondosan törölve... a hitelesség és otthonosság érzetét keltette bennem. Nagy, derék, őszinte, erős. Ha a kiválasztásnál a bennünk lévő ellentétét keressük, akkor úristen, milyen is voltam!

Alig-barátom természetéhez hűen itt is futkározott fel és alá.

„– Tudod, ő mit mondott rólad?”

„– Abszolút nem érdekel – hazudtam – de ő lesz a feleségem” – ismételtem a már említettet, illetve ekkor mondtam ki először hangosan.

„– Hát, akkor minket tulajdonképpen összehoztak, bár nem szeretem a kerítőket, túl sokat adnak bele magukból az ügybe, amivel eltorzítják...– kezdtem meg a beszélgetést. Egymás mellé kerültünk. – Elég, hogy itt vagy, úgy érzem, szólnom sem kell. Jó veled. Itt ez a sok izgó maskara körülöttünk. Én veled nyugodt vagyok” – ez hangzott el többek között, de nem tudom, melyikünk mondta, mert belső és külső beszédeink összekeveredtek. Azt talán én, hogy „– Könnyebbé teszed a lélegzésemet.”

Nagy keze van, akkora mint az enyém. Mindene olyan nagy, mintha én újra kicsi lennék, és egy anyás erő vigyázna rám. Ezt régóta nem éreztem. Mindez csodálatos hanggal társulva levett a lábamról. Ahogy néz, ahogy érez, mindent tud rólam, anélkül, hogy beszélne. Csók. Valójában ő csókolt meg, én csak egy fél fordulatot tettem, talán meg sem csókoltam volna, az ember az anyjával nem csókolózik.

Valahogy így történt. Hazakísértem. Lenn a hatalmas kovácsoltvas kapunál beszélgettünk, inkább egymás arcát simogattuk, elég volt egy-egy szó. Belevesztem a mosolyába és a hangjába. Előhívódott valami a múltamból ami ellen nem tehetek, mert a kapcsolatok és a szabad akarat pórázának végét *ott* tartják.

„– Látod ezt a kis fát, ezekbe a durva kövekbe képes volt gyökeret eresztetni.”

Megmutatta az Alkotmány utcai kovácsoltvas- és a fakapu közötti csodát.

„– Ecetfa – mondtam neki kis fintorral – semmi botból, vacak karóból hajt ki egy szemvillanás alatt majd tavasszal.”

„– Alig várom, hogy tavasz legyen. Minden évszakot szeretnék veled.”

Akkor még nem tudtam, hogy valójában *egyetlen év van*, a többi legfeljebb annak gyöngemása. Miként egyetlen emberrel történik az egyetlen történelem; egyetlen férfi létezik az

egyetlen nővel, és ők teremtik a szerelmet, amelyhez nyelvet ők alkotnak, és minden először történik és kizárólag velük, talán ezért oly büszkéek a szerelmesek. *Sohavoltak*. Az emberi nem egyedüli reprezentánsai. Kizárólagosak. *Mindigvannak*. Talán ez lenne az állító alak. Az okosok erre azt mondanák, *szolipszizmus*. Amikor az egész múlik el velünk, nincsen világ kívülünk – okoskodnám innen; akár a fiatal Babits –, vak dióként dióba zártan hazudjuk a teljességet. Én éltem.

Mindezt azért már kezdtem sejteni, ott, a két kapu *között*, hajnalban, amikor az elválás lehetetlen, mert a találkozás az egyetlen realitás. Már ott *lemondtam magamról*. Már ott átadtam szuverenitásom jelentősebb részét, akár kérted, akár nem. Nem kérdeztem, megterheltek-e, hiszen:

„– Nem vagy más világ. Jobbik felem vagy, úgy érzem.”

„– Irdatlan régről ismerlek idebenn.” – válaszoltad. És ez neked olyan jó. Megbíznaq benned, egy hirtelen felnöqt gyermek kezébe veszélyes fegyvert, hatalmat adnaq. A nő mindig idősebb, még ha egy évtized is szorult közénk. Lehet, ugyanazt tudja, de másként, és ez rejtély a számomra. Olyan szavakat tudtál, hogy „kedves”, „szerelmem”, meg kimondani mindazt, amit én feszengve sem tudtam, mert azt véltem, olyan intenzitás-fedezet kell bizonyos szavak mögé, amelyekkel emberi lény nem rendelkezhetik. („Imádlak.”) Én töredéklét hordozója vagyok, de benned, mintha rend lenne, arányait tekintve az egész működik.

„– A, dehogy. Nekem előfordulnaq néha olyan holdas napjaim, amikor legszívesebben elbujdosnaq, és Bachot játszanáq. Pici vagyok, és félek. Hogy ekkora *melák* lennéq, az csupán látszat. Túlértékelsz. Hadd bújjak a válladhoz, drága!”

VI. Nem kell krónikát írni

Mégis, olykor jó betartani az időbeliség könyörtelen rendjét. Hiszen korlát, amely nélkül a gyermek nem tanulhatna meg járni, beleveszne hatalmas szabadságába. A fantázia csapongását idézné csak a gondolat, pedig igenis kell a sűrű anyag, amin megtapad a lélek; és arányok, viszonyok hálózatába kényszerül, hogy kifejeződhessen. Nem hiszünk az időben, mégis mérhetetlen fájdalmat, torokfojtogatós kínt érzünk a visszafordíthatatlan, az *egyszeri* tovatűntén. Minden percéhez tapadunk és veszünk gazdagodásunkkal fordított arányban. Ez a mi „számárbőr” létünk.

Egy politikai rendszer széthullását kihasználva teljesült nagy régi vágyam, eljuthattam a világ másik végébe, megváltoztathattam az évszakok rendjét, hogy azután néhány évig különösen éreztem magam, mivel „beleavatkoztam” az istenek rendjébe.

Az út nevetséges összegbe került, és találkozhattam lelki őshazámmal, beszélhettem azt a nyelvet, amelynek történelmi, kissé túldíszített változatát tanultam egykor. Többszörös anakronizmusként, két lábon járó csodabogárként ténferegtem az Újvilágban, de álmaim itthon maradtak. Hatalmas kék szemeidre gondoltam, ha csak lecsuktam szemhéjam. A biztonság visszahívó asszonyi erejére, miközben mindenről lemondtam az óriás légitbuszra szállva. Betelt az időm, akármi történhet. *Álmom van, legalább egy darab halhatatlan belőlem*.

Alig tértem vissza, kerestelek. Lejöttél munkahelyedről, amely annak az épületnek az oldalában volt, ahol először találkoztunk. Vastag szemüvegben, herpeszes szájjal. Magadhoz képest mérhetetlenül elhanyagoltan és szánalomra méltóan láttalak viszont.

„– Először nem akartam, hogy így láss, tudod, *nagylány* is vagyok, de aztán úgy döntöttem: ha így is elviselsz, akkor jó. Teszteltelek.”

Én csak öleltelek, vigyázni kell rád. Nem tudtam, hogy ilyen erős szemüvegre szorulsz, hiszen addig kontaktlencsével láttalak.

„– Nem szülhetek, csak császárral, mert leszakadhat a retinám.”

„– És engem? – kérdeztem később – ugye engem megszülhetsz azért anélkül is.”

„– Te drága bolond, téged mindenképpen.”

Ez már anyám ágyán történt. A körmenet utáni égzengős, viharos éjjelen. Az egész estét az ágyban töltöttük, amikor iszonyú zajjal, a becsukott szobaajtó valósággal kiszakadt helyéből, a dupla ablakot is szinte kitépte valami titkos erő, azt hittem, örült rablótámadás lepett meg minket. Úgy, meztelenül és fennhangon üvöltve rontottam kifelé: küzdjön meg velem, aki akar...

A rosszul bezárt ablak és a huzat okozta a szívdobogató jelenséget; később neveltünk, milyen komikus az ádámkosztümös, dobhártya-szagató kirohanás. Egy nudista Zrínyi.

Lehet, mindez nem is veled történt, de oly nagyon a te történetedhez illő, hogy inkább leszámolok egy-két klasszikussal. Állítólag Huxley mondta: H. Spencer szemében a tragédia – egy elmélet, amelyet egy tény meggyilkol. Ezek szerint, végül is te az én elméletem vagy. Nem több, nem kevesebb, bár sokáig fordítva érezném.

Elcsépett, bár alig átélt tanítás, amivel később még gyakran szembesülök: Éld meg azt, ami van! Válaszom: Nem, mindig többet annál, mert szerelemmel... A kiválasztottak történelmét élheted, a szerelmesekét, amit még a szerelmi bánat, a fene nagy önsajnálát sem tehet tönkre. *A történetnek hőse te vagy, ez nem holmi „történelem”; senki nem játszhatja el szereped.*

Hiába állítanak eléd ilyen meg amolyan bűnöző-, szentképember-példabeszédet. Kövesd csak magad, belőled készült zászlód lobogtasd, rajta legjobb éneddel, ki vezérel. Ez fontosabb, mint a túllihegett, túlmagyarózott transz, ez nem a gyilkosok büszke leltára, nem történelem, mi folyást visszatér, de egyszerű: ez a te történeted.

Avagy amit a toledói székesegyház egyik sírfelirataként látni: *pulvis, cinis et nihil* – por, hamu és semmi.

Hagyjuk a fentieket, maradjunk az időbeli hullámvásznál, és annál a vergődésnél, amit a verembe esett ember érezhet.

A.I. elment Bécsbe

Igen fontos, hogy ő sokat és gyakran, úgyszólván váratlanul külföldre utazott. Olykor anyjával, de főként egyedül, bizonyos régi ismerősökhöz, nevelőapjának ezt-azt beszerezni. Én teljes érzelmi-értelmi zavarodottságban maradtam – helyben. *Helyi érdekű*, akár a HÉV. Nem szeretem, de ezen talán enyhít az, hogy senkit és semmit. Nem adatott meg a fellélegzés és öröm luxusa, a tervezés extázisa. Lézengek, és már szégyellni is elfeledem, hogy csak ennyi. Semmi szellemi hajtóerőm, ez kikezdte érzelmeimet is. Már ébredés előtt fáradt vagyok. Nincsenek örömeim, hát zabálok nekikeseredve.

Ugyanakkor, alig egy-két nap elteltével:

Ha igazán rám lenne szükség valahol, / csak téged küldenélek, / tudod jobbik feletem, meg azt, / ha élek, miért is élek; / lehet, szólni sem fogsz, / partja vagy minden szónak, / csak hagyod szabadjára / a folyamot, hadd játssza / mindazt, mi fény, fodor, / hullám és ének, / ha csendben vagyok is, / terólad beszélek – csak hagyod, / áradjon az ének.

A születésnapja tájékán valami ünnep-ének: *Ó, én ünnepem / kristálytisza vizem / szülőm, ki szültél / szeretővé engem, / hogy combjaid közül / mint virág kihajtsak / alig érintselek / és benned nyugodjam // Ó, én ünnepem / szívemnek gyönyöre / testem-lelkemnek / újra megszüljője / mit is éltem eddig / mondd, az élet helyett / formátlanságomból / benned formát lelek. // Védjél meg engem, / hogy megvédhessetek / jobbik felem légy / hogy a feled legyek / a mondat vagy, ahol / én a beszéd vagyok / nem fecsegek többé, / nyelvtanom te leszel.*

VII. Nyaralás

Nekem csupán a Balatonra telik, némi szülői, munkahelyi segítséggel.

„– Nem baj, nagyon jó lesz, hiszen veled leszek!”

Cirógatás, kedveskedés, egy nagymacska és egy mackó keveréke cirógat és kedveskedik. Folyvást álmos vagy, mintha a véreddel lenne valami baj. Lustaságod átragad, azzal a különbséggel, hogy én még mindent értelmezek, ennek egy töredékét meg is osztom veled, de te felvilágosítasz, az élet sokkal egyszerűbb, és az érzelmek milyen fontosak. Imádsz. A hitvány vállalati üdülőben napjában többször eltűnünk, hogy szolgáljunk Ámornak. Mi mindent játszunk, Uramisten, mi mindent! Számbavesszük a *teremtést*, minden ízét megkóstoljuk. Nagy tested, erős combod, farod izgat, de talán az még inkább, hogy nem tudom, kielégítettelek-e. Anyáskodó, a szertelen gyermek izzadó homlokát szelíden megtörlő kezed annyi szeretettel simít, dús ajkad úgy csókol, hogy azt hiszem, minden eddigi kategóriát el kell felejtenem, felejtenünk. Most születik a szerelem.

A szerelem mérhetetlen kizökkenés. Még akkor is, ha az illető – akihez köt – úgymond ideáljainknak, tehát belső látásunknak felelne is meg. Mivel a megismerésnek olyan foka, olyan réteg élénk tárulása – hogy valóban kizökkenés. Rádöbbenünk a teljességre, ami általunk lesz azzá, amihez elengedhetetlenül kellünk – és képtelenek vagyunk a rejtély megoldására. Töltés született, ami két felet teremt, amit két fél hoz létre, ami kettőben keletkezik, és egy. Megélhetjük az egyet – ez a kizökkenés. Minden, ami azután belőle származik – által/a/unk az egy részeként beépített, melengetett; és felidézője a résztvevőnek. Olyan egyszerű ez. Csak filozófia. Uranosz és Gaia Erósszal minden szerelmes. Erósz az ő elsősülöttjük, és őket teremti Erósz. A kettő ebben az egyszerű matematikában három, hogy egy legyen. Számítanak rád, számítasz, mert számolsz vele – akár sajnástól fölfigyelve ügyelsz lábadra, kezedre, már tudsz róla, kis fájdalommal megéledt számodra.

Délután, odakinn a kertben. Hanyatt a hintaágyban, hosszában. Kis erőfeszítéssel, szembecsukva hintáztatom magam láb felé, vissza; láb, fej felé; láb, fej. A legősibb inger a mozgásé, a limbikus rendszer betanítása; a helyzetváltozások eszméltetnek rá, hogy vagyok. A váltás a lét érzete, az én leképezése lassú elfordulásban egy forgó-kerengő bolygón. Hiszen az álmok java részével erre emlékezünk. Az álombéli hintázással, az inga holtpontri megfordulásával, s azzal a meghökkenéssel, torokba toluló érzéssel, vagy a törzs alján, a nemi szerv tövében jelentkező zszibbatag vizelési ingerrel. Ősibb ez a freudi dolgoknál. Az álmok gyökere a méhben keresendő. Benned képzelem magam. A te nagy, megbízható, nyugodt méhedben, amiben kihordasz. Szeretnék a gyereked lenni. Mozgass, nyugtass. Az érzékiségről azért beszélnek, írnak annyit a férfiak, mert igazi mélységében nem tudják átélni. A férfi- és nőlet tapasztalataival bíró Teiresziásznak igaza volt a gyönyör 9:1 arányú megosztásában a nő és a férfi között. Ebből fakad a hűtlenség „a *többel* talán behozható” érzete. De ha mélyebb lenne – megállna egynél a férfi, s akkor hol a faj továbbtenyésztése? Meg aztán minden nőben rejlik valami az anyából. A férfi viszont egyedül iszonyúan anyátlan bír lenni.

Veled vettem össze minden nőt, kit eddig ismertem, és mind benned találtam: Benned a szüzet, vérmeset, melankolikusot, ki élveteg, érett és majdnem gyerek; aki húgom-anyám-szerelmem-kurvám, akit megbaszok, akivel szeretkezem, akit meghágok, akivel közösülök, szemből szétnyitva virágát, combját tárva lábszárát vállamon tárva szét, hogy csipesze tövében ott legyenek, tengelyében én legyenek, hogy elveszsek, és neki jó legyen, kilencszer inkább, mint nekem, s hogy újra kezdjem, hátha ellopok ebből többet, ha adok.

Beszélgetés A.I. anyjával telefonon.

Egymást kizáró lények, rettentő, hogy tulajdonképpen érthető mindkettő. Anyjának még a hanghordozása, tónusa is megváltozik A.I. közelében. Tartom a kagylót, csak úgy dől a szitok. Mihaszna, tohonya, állat satöbbi. Tényeket sorol fel, lehet, majd' mindegyikben igaza van a maga szempontjából, de egy dolog folyvást hiányzik az áradásból: a szeretet. Legszívesebben lerúgná magáról a lányát. Mi irritálhatja ennyire?

Álmok, erősen szexuális töltéssel – A.I. anyjával. Talán azért, mert beszélgettünk arról, hogy sosem volt tán egy igazi férfi sem az életében. Az a nőgyógyász sem, aki a rendelő asztalán, vizsgálat után „tette meg”. Akkor már amúgy is teherben volt valakitől.

Rendkívüli feladat: élni és ábrázolni. Lenni valakivel, például a szerelem gyakorlatában, ugyanakkor tisztán látni, s amit megjegyzek, azt valóban rögzíteni. A többértékűséget, az egymásból bomló, egymásba futó értékmozgásokat. A hezitálások betonkeménység alapjait. A szilárd döntések leheletnyi mögöttesét.

Tisztázzuk: nekem termékeny nyugalom kell; kicsit kukkolós, tanulós, amikor képes vagyok fontosnak látni magam, és olyan lelki beállítódásra szert tenni, ahonnan derűsen bírok írni.

Tervezetten és játékosan. Feladatomban legyen e világban!

A Sátán relatív, és olyan színes, akár az élet. Ott bukkan fel, ahol nem várjuk. Például vegyünk egy nőideált. Abszolút „leadsz” belőle, föladdod vélt ideálot, és úgy értelmezed mindezt, mintha a külsőségektől ellépnél a fontosabb, benső értékek felé. Nos, a totál züllés, feladás satöbbi ebben az illetőben jelentkezik, nagydarab, kiálló düncsű, lordózisos, húsos-elhízott, szőrös lábú-karú, mangalicás, vaksi, önelhagyó satöbbi. Mert a Sátán relatív.

Utazás A.I.-jal.

Az Engels téri nemzetközi buszpályaudvar vécésnője karon ragadja, mert nem fizet, nincs nála pénze. A.I. fölháborodik; sokáig, vehemensen, kicsinyesen.

„– És ha terhes vagyok, és rosszul vagyok, akkor itt esem össze?”

„– Ugyan már – szól blazírt pofával a tahó nő – nem úgy néz ki!”

„– A.I., látod, mások egy vizitért sok százat fizetnek, neked pedig itt egy azonnali vizsgálat 3,50-ért. Hát nem megéri?” Ezen aztán elviccelődünk.

Krk-re jöttem egy fehér, barna nővel; visszamegyek egy barna szökével. Lesült, kiszőkült. Olyan asztaltársakat kaptunk, akik közül az egyik tipikus, piszkálódós jogász, állandóan irodalomból, történelemből próbál vizsgáztatni. Minden étkezés fölér egy felvételi vizsgával. Magányos nő, akit finom lelkületű festő útítársnője folyvást szelídítene. Sokszor bejárta a teljes Adriát, a tenger szerelmese. Mindenütt, mindenkivel jól érzi magát, ugyanerről a másikat nem szokta kérdezni.

A.I. okosan hallgat, elvégre fiatalabb, nem lehetnek olyasféle ismeretei, mint nekem. Mégis leveszi a lábáról egy-egy anyás, kedves gesztussal a két asztaltárs hölgyet. Mi vagyunk a *kedves ifjú pár*. Annak hazudjuk magunkat. Életemben először nem pirulok miatta, oly jó beleélni magam. Nem tudom, A.I. mire képes, de bármit el tud hitetni, akármilyen nyelven. Az én nyelvemet is tudja. Tele van ételrecept-, virág-, gyógynövény-ötletekkel, hol vásároljunk Pesten és Bécsben a lehető legjobb feltételekkel. A két hölgy *odavan* a végtelen figyelmességtől. Mi pedig úgy élünk, miként konzolidált, kedvesen visszahúzódó, szerelmes, őszinte, szellemes pár. Kicsit öregesen, vagy amúgy *idillikusan*. Jólesik ilyen megállapodottnak lenni; bár kérdés, ez az én számomra mennyire visszafogott élet. *Mihez képest* próbálok ennyire megnyugodni, egy ilyen hiteles, asszonyosan szép, biztonságérzetet adó, természetes nővel. Talán, hogy nem olyan harsogóan *jó nő*, abból fakad egyfajta magam elől is titkolt belső megnyugvásom. Én a legcsúnyábban is meglátom a szépet, a legszebben is a makulát. Mintha egy későbbi hűség záloga is lenne A.I. nem tökéletes mivolta, vele nem léphet fel az *image*-os effektus.

Akkor még eszembe sem jutott: vajon az ő számára is ilyen fontos a nyugalom e magas, talán kissé túlrejtett foka? Hiszen egy széthullott, ideges álcsaládból menekült az én szegény karjaimba, vállalta az *image*-os számára nívótlan családomat. Velem az őszinteséget és a lelket választotta az ő régebbi, alságos, harsogó övével szemben. Hiába utazta be a világot, ha szilveszterkor is legfeljebb böngött egy-egy külföldi szálloda jólvasalt ágyhuzatán.

„– Nem tudsz rendesen megöregedni sem!” – vágta A.I. negyvenöt éves anyja nyolcvanon túli férjéhez. Az rosszul lát – majd sikeres szemműtéten esik át –, gyengén hall, avagy inkább szelektív a hallása; de aktív, mint egy automata. Fantáziámat ugyan kikezdi, de leginkább: szexautomata. Március körül dőlt el, hogy az üzletben társként maradhat A.I. anyja. Fapapucsek, kalapok, nyakkendők, kitűzők virtuóz árusa, készítője. A bolt, amelyet áruval is részben ők láttak el, (annak idején az anya véresre dolgozta kezét a bőrrel és a fával, a ragasztók kikezdték orrát, tüdejét; nem kapott pénzt, hogy egy normál bugyit vegyen magának, de az esti színházi premierre már mosolyogva kellett kísérnie férjét és rabtartóját, aki ötéves lánnyal vette el, *tehát* hálával tartozik neki) – szóval a boltban társként maradhat. A megaláztatás stációit el nem kerülheti. E nagy kegy ára a piszkálódás, a folytonos erődemonstráció, a szellemi fölény bizonyítása a másik sárba tiprásával. Valami zavaros drámai történet; A.I. nevetés és sírás határán meséli: felforrósodott piszkavas, amivel a zsaroló anya az apa papírjait égette módszeresen, *az* nekirohant, az megégette a lábát neki, *az* kitépett a hajából egy jókora tincset, *ez* eltette bizonyítékul, a másik elébb fotót akart az égetésről, majd látteleletet felvenni a lábáról. Az anya elvesztegetett élete szimbólumaként a kandalló tetejéről lesöpört három méregdrága herendit, a rendőrök feljöttek, előtte A.I. berohant a sufniyából – mindketten őt hívták – s azok, akár egy lejáratott olasz filmben: lenn a földön, marakodva.

Drága, nyugodt lány, komoly társam, csoda-e, ha *gyomorideges*?

VIII. A nyílt tenger az első kőnél kezdődik.

A kisgyerek találkozik egy teljes világgal, kőről-kőre lépve; bizonyos mértékben az időben is szinte lépdél, ahogy a tengerrel ismerkedik. Nincs semmi rutinja, eddigi tapasztalása, mégis nekivág. Tetszik neki, kíváncsi, előbb, mintsem hogy féljen. A legtermészetesebben, ugyanakkor meghatottan araszol, csodálja, hogy beengedi az a csoda, amit tengernek hívnak. Az oldalazó, résbe bújó tarisznyarak, a sekély vízben csigaházzal parádézó rákocska, a helyüket védő, lábát meg-megbökő szürke halacszkák.

„– Olyan jó volt elhithetni a Sportban a pólósokkal, hogy én is úszó vagyok. Tudod, ezek az idomok akár bajnokká is tehetnének. Szeretek úszni, de még jobb csak úgy szemlélődni, a medence széliről. Úgy még akárki is lehet az ember. Kicsit titokzatos, találgatják, ki is lehetsz, és én ezt borzasztóan élvezem. Mesés. Imádom a meséket. Ugye, anya gyönyörű? Szeretnék olyan alakot, mint az övé. Képzeld, volt olyan fiú, akivel miután befejeztük, anyával még mindig találkozott.”

Aranyos levélkéket találok asztalomon, zsebemben. Imádlak, rajzocskák, virág, szív. Akad francia nyelvű. *Pour que Tu comprennes mieux le Français – et mois*. Hogy jobban értsd a franciát – és engem.

Le lendemain Tu te sentira SEUL. Cherche - moi – je me suis cachée. Me trouveras endormie dans le creux de ta main. Egyedül érzed magad holnap. Keress engem, elbújtam. Meglelsz, ott szunnyadok a tenyeredben.

Je ne sais pas d'où T'est venu. Je ne sais pas où je partira. Entre deux postes de notre vie longue et immortelle, nous est permis de prolonger le BON inexplicé en se r?chauffant. Je suis plus forte comme Tu ne le penses pas. Je ne suis pas aussi forte comme Tu penses. Nem tudom, honnan jöttél. Nem tudom, hová megyek. Hosszú és halhatatlan éltünk két pontja közt megnyújthatjuk a megmagyarázhatatlan gyönyört. A r?chauffant-nal bajban vagyok. Erősebb vagyok, mintsem gondolnád. Nem vagyok oly erős, mint gondolod.

Valami effélért véltem kiérteni a kacifántos helyesírású újlatin nyelvből, aminek számomra alig érthetősége adja egyik fő szépségét.

Azért húztam eddig, mert megjött Didier.

Vele mentél a Fórumba. Számomra fölfoghatatlan összegek röpködnek a levegőben, mi mindent költ a srác, akinek a főfoglalkozása, hogy svájci. Sajnálkozik, szörnyülködik az itteni szegénységen. Szinte azért jár ide, hogy otthoni jóérzését fokozza. Magyarország a lelki stimulátora. Téged savanyúnak, figyelmetlennek tart, pszichiáterhez küldene. Szegénykém csak fokozódik a feszültség benned, amivel átéled a froclizó svájci semmivel nem értékesebb lényének szurkálásait; hallgatod tervét a majdani házasságáról, amelyben egy arra érdemes – magyart vagy lengyelt vezet ki a kelet-európai sötétségből, mert az a lány természetesen hálás lesz neki; egyébként a legnagyobb lengyel pop-énekesnővel ismertette össze lengyel barátja. Én közben trógerolok. Könyvhegyeket cipelek, néha szellemi munkát végzek. Elvégre szerkesztő vagyok. A jövő valószínűtlen. Nem vagyonom, de emberhez méltó körülményeim sem lehetnek. Én is utálok a magát megjátszó – vagy csupán önmagát adó – svájcit.

A félelem, megfogalmazása esetén – kioltja önmagát. Ez az autoterápiák egyik alapdefiníciója. Múltam városában: mélységes érdektelenség, velőig ható unalom, motivátlanság, volt feleség. Ha újra családos férj, satöbbi lennék, talán megint bekövetkezne egy efféle unalom? Talán A.I.-jal is? Talán a kalandvágy hiányozna belőlem, állandó, folytonos merni tudás, amitől elviselhető „játszmák” sorává válik az élet? Esetleg szerkezetemnél fogva egy új kapcsolatot keresnék, olyan valakit, akit fantasztikus testisége ellenére is valahogy lebecsülök, akivel *lefelé* közösülök, mint a hímfarkas? Egyébként, a mélységesen zsigeri-testi, térdremegtető szexualitást, mintha még nem bírnám A.I.-jal. Öregesen, egy-egy, bár *jól* kidolgozott szerelmeskedés amit csinál/lok/lunk.

Bezárult nekem a külföld. Elhányom magam a gondolattól is, hogy azt mondják nekem: „dady”, én meg affektáljak egy idegen, belsővé sosem váló nyelven. Pedig, ha lenne eszem, már réges-rég kint élnék, elmenekülnék ebből a pitiáner országból. Amerikába.

Halottak napja közelében, Nietzschével: *Amikor búcsúzni kell. – Búcsút kell vened attól, amit meg akarsz ismerni és fel akarsz mérni, legalábbis egy időre. Csak akkor látod, hogy a tornyok milyen magasra emelkednek a házak fölé, ha már elhagyta a várost.* Ekkor még nem tudtam: rólad olvasok mindent, ami a szemem elé kerül. Csak annyit, hogy hiányzol. Kellett volna, hogy hitelesítsen minket a mai temetőjárás, apám sírjánál egy percnyi csend, kézfogás. Szeretne téged.

A költészet persze utalás, akár a nyelv – de főleg utazás, időzített bomba, amitől más leszek.

A.I. szól:

„– Amikor lapos voltam, el sem tudtam képzelni, milyen lesz most, amikor mellem van, s képtelennek tűnik fölidézni azt, amikor még nem volt. Ugyanígy elképzelhetetlen, milyen volt az, amikor te nem voltál.”

„– Látod, hogyan is adhat valaki külső ember tanácsot, előre-hátra az időben, amikor a leghitelesebb én sem tud önmaga számára hitelesen előre-hátra gondolni.”

Aznap éjjel.

„– Jaj, drága! – A.I. sír, szorong. – Valami baj van itt, a tudóm és a gyomrom tájkán. Figyeld meg, innét jön valami baj, úgy érzem.”

Nietzsche válaszol: *Minden megtagadható élet megérdemli, hogy megtagadják; az igaz emberség pedig a következőt jelenti: hinnünk kell egy igaz és hazugság nélkül való, megtagadhatatlan életben. Ezért érzi úgy az igaz ember, hogy tevékenységének metafizikai értelme van, amely egy magasabb élet törvényeivel magyarázható, és ezt az értelmet csak a legelmélyültebb gondolkodó elme fogadja el, még akkor is, ha az igaz ember minden cselekedete jelenlegi életünk törvényei szétzúzásának, lerombolásának látszik. Így tettei okán szakadatlan szenvedés az osztályrésze; de tudja, amit Eckhardt mester szintén tudott: „a leggyorsabb állat, amely a tökéletességhez visz el titeket, a szenvedés.”*

– A sok esztelenül elkezdett fogyókúra-próbálkozástól fáj a gyomrom. Mert hülye – így az anyja.

A.I. lehet, hogy 2,1 milliót kap rövidesen.

Szabadság. Hirtelen úgy tűnik, eddigi, anyámmal közös lakásunk: a szőnyegek, a bútorok, az egész padló mintha felrántható lenne, kirántható az eddigi biztonság és tehetetlenség, ami fölfoghatatlan, hogy egy lakás adható-vehető, mozdítható, cserélhető. Benső földrengés, abszurdum. Hol van ez a katarzistól, ami lelki megújulás – hiszen ez testi, benső megrázkódtatás.

A.I. apjánál egy Méreg nevű úr járt, apja nem kis dicsekvéssel mutatta be neki a műemlék szintű lakást, a drága tárgyakat. Semmit nem tud Méreg úrról, aki makói, és csupán egy adatrögzítő telefonszámot adott. Vajon olyan betörő, mint amilyenek kinéz?

Sok nekem ez a lakások körüli valódi vagy álmozgás. Röpködnek a milliók, a nagy tervek az öregemberrel *lakottan* eladott lakásról, amiből az a jó két milliányi származna. Közben szó nem esik róla, de A.I. anyjának amerikai szeretője lakást, autót vesz. Csak ez a biztos, meg az, hogy a lányával össze nem költözne.

„– Tudom, engem te kurvának tartasz – fordul hozzám –, de te meg mire mész a világnagy eszeddel?”

„– Én másként mondanám, de akkor te miért vagy oly sokszor ideges, ha még szereted is a barátodat, meg állandóan utaztok. Nem vagy biztos a helyedben? A lányod meg nagyon jó ember, csak másként, mint te.”

Aztán vagy két hétig jó passzban voltam, s ekkor, mintha a tárgyak összeesküdtek volna ellenem. Egy ócska cég-Dáciával belecsúsztam az előttem leblokkoló diplomata Mercedesbe. Thaiföldiek új, Bécsből éppen behozott luxuskocsijába. Még a rengeteg tálcás tojás sem sérült csomagtartójában, de a Dácia alig élt. És ki kellett szállnom, ott kellett sajnálkoynom jóformán intakt kocsijuk mellett. Később tolmács, rendőr, és ami csak belefér.

Egy barátnénkat igyekszünk tűzönjárásra agitálni munkahelyi főnökömmel. Öncélú próbának tartja. A tűzből kimentene, de így, magáért?!

Hosszasan beszélgetünk a genotropizmusról, Szondi Lipótról. Én végül itatósnak használok a macskáját, melléfekszem a szőnyegen, s csak böögök.

Nietzsche: – *Vajon nem lehet-e minden értéket átértékelni? Lehet, hogy a rossz jó? Isten pedig csupán az ördög ötletdús találmánya? Végső soron talán minden hamis. És ha becsaptak minket, vajon nem vagyunk-e mi magunk is – éppen ezért – csalók? Nem vagyunk-e szükségképpen csalók?*

Még mindig ő: *Próteuszi jellem. – A szerelem pontosan olyanná teszi a nőket, mint amilyenek azok a férfiak képzelik, akik szeretik őket.*

Álarcok – Egyes nőknek egyszerűen nincs belső világuk, bárhol keresi is az ember, hanem tiszta maszkok csupán. Elég baj ez a férfiaknak, akiket ilyen, szinte kísérteties és szükségképpen nyugtalanító lényel hoz össze a sors, jóllehet éppen ők tudják legjobban felcsigázni a férfi vágyát: a lelküket keresi – és keresheti akár ítéletnapig. Talán ezért is szeretlek. Mert mindez igaz az image-osra, de nem rád. Benned óriási mélységek vannak, és mindent megértesz a szeretet erejével.

Papír szerint egy éve ismerlek téged, s legjobban, tán a *parázsló* tűznek kéne örülnöm: nem a lángnak – így *közép* korban *közép* érzelemben; biztosan takarózva – megvagyunk; Nem vagyok örültje a szerelemnek s nem betegedtem beléd, „beosztalak”; s magam sem hiszem: aztán mégiscsak ágaskodik az „ipse” és teszi is dolgát úgy-ahogy. Elvégre Goethének sem ment minden „flottul”.

Mindez hazugság, mit eddig írtam rólad; most, az este után, ha erősen rám szólnak, vagy csak szúrósabban néznek – hát bögnék legszívesebben – szeretlek, és minden fáj, ami nem veled, amikor nem vagy velem.

Arcod forrásom, tavam is, megújítóm és tükröm, hogy tisztán ébredek, vagyok s nem magam: legvadabb pillanatunkban éljük meg a rendet, hordozzuk a másik testet, s eltűnik a salak, ami eddig mi voltunk.

A szerető a szeretés képességéből nyer erőt, a kiáradás fokozza energiáit. Ez alapvető ellentmondásnak tetszik, ha a materiális világgal vetjük össze. Pedig már szent Pál is milyen szépen tudott róla.

1990 áprilisában – leküzdve a zár- és reteszrendszerek sorát – A.I.-ék lakásába lépve, balra, a levélnyílásnál a földön egy tálka víz. „– Cigi és gyufa ellen – mondja A.I. – Anyámtól hallottam, apát durván megfenyegették az üzletben: Rohadt zsidó, felgyújtjuk a boltodat! satöbbi. Képzeld, az utcán engem is lezsídoztak, alig hogy merítkeztem és megkaptam új nevemet. Meglátták rajtam a *haít* vagy a *menórámat*, és bele a képembe. Bőgtem. Félek. Készülök az útra.”

IX. A.I. lassan egy hete elment

Háromórás késés, vihar, halálfélelem, meg aztán hova is megy, kihez; rossz előérzettel hánykolódott előtte éjjel.

Ha visszajön s ha *visszajön* és hozzám jön, vele okosan, építkezően kell élnünk. Nagyszerű ember, nem úgy szerelem, mint az eddigiek, akiket megrémisztettem a hisztéria és extázis határán, az esztelen csüngéssel, szükséggel. Nem. Egyenrangúan szükség van egymásra. Már nem úgy vagyok szerelmes, mint előbb, és mégis érzem – *a világ helyett vagy* – s ha nem szeretsz – úgy élnem is minek.

Jó egy hónapot voltál. Repülőtér, várakozás. A kocsiban, vissza, anyáddal pusmogtál, nem néztél rám. Hangosan csak fáradtságodról szóltál, néhány külsődleges dologról, rokonról, meg a limuzinról, amelyet eléd küldtek. Meg partykról. Férfit egyet sem említettél, csupán kerültél a tekintetem, homlokodon alig titkolható pattanások, arcod vastagon púderozva, szád kihúzva. Bennem a sötét hajnalomon megelőlegzett, baljós líra:

Egy nap a föléd hajló csendre riadsz, s mintegy emlékként – kiszűröd belőle a megcsalt szeretők énekét. Hallod a fogadkozások őszinte szóit, a kristálytisza egyértelműségeket, testek együtt lélegzését – És a vékony hűrt, az elpattanást, a belső zene végét. Ilyenkor hajts fejet, szeresd a karikás szemű, múltbafagyottan ténsfergő, fura szavakat morzsoló, megcsonkolt figurákat; kik erőt mutatnak, hisztériáznak, vállat vonnak, s oly egyszerűen sírnak belül; hűségük őrizni odébbállnak, kihordják a fájdalom zárványait, vagy évek múlva köpik ki, akár a baglyok a csontokat. Valami olyan befejezéssel, hogy az ünnepnek vége.

Pedig ekkor ez, így, még túl egyszerű lett volna. Sikeresen bezárkózva félismereteimbe, amelyeken belül végtelen természetességgel akár *igazam is lehet*. Akad, akinek ez a legfontosabb. De az még nem alázkodott meg, nem dobta oda öntudata utolsó morzsáit is – ha belegondolunk –, *akárkinek*. Jobban képviseltél engem a külső világban, mint én önmagammat. Mintha *egy életre* a legjobb menedzserem lennél.

Imádtak téged még anyám házában is, az egész folyosó érdeklődött utánad; régen láttak, *mi van veled, bárcsak a menyem lenne ilyen áldott jó lélek!* Valósággal már féltékeny lettem rád, ha mindenki ennyire szeret téged, akkor rám mi szükség? Anyám, ha csak elejtett egy szót, mert ez-az kéne neki, már hoztad is. Még Amerikából is átröpítettél neki valami fontosat, hogy ne féljen a kádban az elcsúszástól: egy tapadókorongos gumilapot, ami itt nagy kincs és ritkaság volt akkoriban. Fogalmam nincs, hoztál-e nekem bármit is. Küzdelmet hoztál, félelmet. Eddig én voltam biztonságod: megmaradok-e én még neked, kellesz-e még nekem; mostantól pedig fordultak a viszonyok. No, akkor még kellek eddig, addig? Titkot hoztál New Yorkból, amivel képtelen voltam bármit is kezdeni. Legfeljebb sírtál néha, ami ráégett a némaságodra. Én már előtte mondtam neked: aki erős, erősebbé válik az Újvilágtól, aki

gyenge, elcsábul akármitől, hát tegye mielőbb. Talán ekkorra dátumoztam volna francia leveled, pedig valójában egy évvel ezelőtti.

„– Szereted? Hagyd menni!” – mondja legdrágább öreg-ifjú bölcs barátom, aki nálam negyvenhét évvel idősebb. De mi van, ha ő is szeret? Ő is hagyjon? Jó-jó, nem megkötni, még a szeretet szálával sem, de akkor mi van?

Miben különbözik attól a hárommilliárd más neműtől a szeretett, ha éppen nem abban, hogy nekünk ügyünk van egymással, olyasféle, ami a teljes embert megmozgatja, benseje minden addig ismert és ismeretlen szegletét; és mindentudóvá teszi, hiszen a szerelmes mindent tud, amit amúgy is, de valami pluszt is, ami magából a szerelemből fakad. Szereted? Éld meg, de hagyjál szabadságot neki, gúzsba ne kösd. Építsétek két oldal felől a közös lényt, a kapcsolat művét, ami átértékeli egész addigi kapcsolatrendszeretek és értékvilágotokat. Ti vagytok az egyetlen Éva és az egyetlen Ádám.

A.I. azt hiszi, félek. Igaz is. De nem attól, hogy szeretem, hanem inkább attól, hogy nem.

Ki tegnap még otthonom voltál, nem vagy már házám. Ki megkönnyítetted lélegzésemet, megnehezítetted már életem. Ki időt adtál a szertefolyásban, nem várom már a percet. Szavaim hideg máza rajtad, emlék sem old fel. Okosan szólunk. Tárgyalunk meggyőzően, szinte csábítóan, már-már jó lenne a másik, így kívülről nézve szinte érdekel, de akad dolog, mi több a racionál: mint ér és szike párhuzama az első hajlatig.

Mítoszruhája leveti a testet, elég, ha kirostált körvonalak, smink, egy-egy beállítás megmarad.

Ez a randa szó – külön írva – egészen elkápráztat: *s mink* – velünk mi lesz?

Hogyan is érthetnénk meg magunkat egy másik bolygó lényekkel? Más népekkel?

Másvalakivel? Hiszen A.I., a sok arcú, aki nem néz utazása óta a szemembe, aki nem akar családot, gyereket már, aki fél minden változástól, aki kéthavonta ájuldozik, szorong, herpeszes, fogfájós, valami mirigye is érzékeny, satöbbi, satöbbi, szóval azt gondoltam, MÁS került a történetbe; vagy ő huszonhárom éves, és szüksége van még a kaland és értékrend-kialakulás zavaros idejére, amikor nekem felnőtt nő kell, akivel, akiben építkezhetek; mintha az erotikus-szerelmes sugárzás megszűnt volna, mintha tudatosan felszínessé, és telefonon beszélgetőssé tenné a kapcsolatunkat, s amikor júniusban végre újra szépnek látom, és közelről orra, szája rajzát, ami veszélyesen gyönyörű, és szecessziósan, halálosan szép, és kívánom neki, ilyen közel ne kerüljön senki hozzá, és tudom, ilyen közel nem is kerülhet hozzá senki, – és ő sír, aztán

„– Fejezzük be, így nem érdemes!” –, amire ő egy heti némaságot kér; nekem meg valami fura kapcsolatomban kezdődik az anyjával, sokmindenben már-már megértem, és ezért magamtól is elrettenek, szó kerül egy esetleges „anyósos” görög útitervről. Még hogy én és az anyja! Azután A.I. felhív telefonon, este pedig váratlanul, szépen és sírósan megjelenik, jobb karján kék folt.

„– Majd az ágyban elmondom. Csak meg ne haljak! Hogy jövök én ahhoz, hogy téged is veszélyeztesselek?! Ezért sírtam, te pedig másra vetted. Nem baj, ha nem szeretsz, csak hadd legyek itt melletted. Otthon egyedül abban a hatalmas lakásban, az összes óra ketyeg, a rádiós óra piros villogása, jaj, majdnem hánytam. Lehet, hogy AIDS-es vagyok. Alextől. Nem vagyok pedig egy világ kurvája! Voltam a Mária utcában.”

Sokat tudóan bólogatok. Ez a rohadt Alex egy múltbéli név, aki olykor-olykor föltűnik, még apja pénzügyi példabeszédeiben is; önála nagy respektje van. Ez az ügyes *georgiai* Alex, a grúz zsidó Bécsből, aki meg- és elvenné A.I.-t, akiknél lehetetlen egy teljes családi fotót készíteni, mert a díszes kompániából mindig ül valaki. Közben már az övéké a fél bécsi belváros, eszközökben nem válogatnak.

„– Mégis haragszom, miért nem együtt voltunk a Mária utcában?! Miért nem szóltál előbb?!”

„– Jeleztem többször is, gondoltam, rákérdezel; most végignéztam a noteszemet, igaz barátokat kerestem, csak apa barátját, R. bácsit nem kéne kihúznom, de ő meghalt, csak drága osztálytársamat, E.J.-t, de ő is. Sz. festő barátunkkal beszéltem, ott volt a papája, így csak azt

kérdeztem, ha gyerek lennék, és ott sírnék a lábánál, a térdére venne-e. Igen, és megvigasztalna – mondta. És mást, mindenkit ki kéne töröljek, csak V.-t, Zs.-t, Juditkát, Edit mamát, Márti nénit nem. Nem baj, ha nem vagy szerelmes, csak tűrj meg egy kicsit.”

„– Neked nem a szorongás a dolgod, hanem a szeretet.”

„– De hát épp ez az, lehet, ez halálos.

„– Ezt hagyj az íróknak, túlzottan szimbolikus.”

„– Öreg barátnédnak köszönheted, hogy még itt ülök a nyakadon. Vele is beszéltem. Ő már tudja, hogy nem csábítottak el a kirakatok, nem dőltem be Amerikának. Te vagy az én arany-Buddhám, akit semmiért nem adok.”

Nap dolga minden, s odakinn / a Hold is miatta néz; / s akár egy bölcs marionett-bábos, / hozzá futnak a színek szálai.

Egyetlen rózsát a Halál kezébe, / feketeségbe illatot, / Kedvesemre az időt rakom.

A szem, ha kék, azért; / hogy tengeren át is lásson, / s akkor láthat mást, / ha odabenn is fény van.

Szeretni kell a dolgokat, amik ugyanúgy nem voltak, mint gyermekem sem, amíg működni nem kezdtek génjeink egymás felé.

Éjjel szinte zakatol, ketyeg a fejem a párnán. Egy személyiségfejlesztő tréningre megyek, igen ambivalens érzetekkel, és ez dolgozik bennem. Mintha a csődömet jelenteném be ezzel. Én, aki büszke voltam, megéltem, ha túllelkizve is kamaszkorom, és ami azóta is folyvást van, folyamatos lélek-földolgozásban leledzem – mégis ilyenre megyek?! Túllelkesült grafikusbarátném vett rá, hogy ott legyek. Szeptemberre kapok időpontot. Mérhetetlenül ellenszenves az attrakció vezetője, akár egy kiképzőörmmester, besurranó ügyeskedő – épp ezen az ellenszenven, vagyis érintettségemen kívánok változtatni. A barátné kifizeti, ha problémát jelent a tréning. Tiltakozom, leleplező cikkről szólok, ha sikertelen a részvételem, abból bejön az ára; ha meg valami haszna lenne, az mindenképpen nyereség. Időnként, újra meg újra át kell szerveznie az embernek önmagát, hogy „lényeg”-hordozó maradjon. Bármi lesz is, legszívesebben együtt mennék A.I.-jal, hiszen jó vagy rossz, de mindenképp beavatás lesz az, amire készülök, alapvető, hogy közös élmény legyen. Kibúvókat talál. Mintha egyedül hagyna vagy félne a lelki vízbe ugrástól.

„– Szeretsz is, vagy csak sajnálsz?” – kérdezi. Talán sejti, hogy a szerelemhez azért valamivel több szexualitás ildomos. Erotikus töltése van még a levegőnek is. Nem kapok elegendő visszajelzést, provokációt, kissé telítő, meleg *kelt tézsta* jelleggel tesszük azt, aminek az az individuális funkciója lenne, hogy előhívjuk a másikban a NŐt és a FÉRFIt.

A férfiagy analizáló, a női pedig szintetizáló lenne? Hasító sugár és tompa föld? Az aprócska lány pakolgat, rendszerez. A kisleány szétszed, a játék lelkét vizsgálná, ha meg is öli a kedves játékát.

Mikor küldesz el? Nem szólsz, csak intesz: elég voltál az örömhöz, de az öröm is elég már. Jönnek a fájdalmak, ahhoz légy elég!

Mítoszba igyekszem, Uram, magam is. / Megtöröm dióm, megeszem, akár a mókus. / Nem ugrom fáról-fára, már tudom: / Előtted mindegy, hitetlen-e az ember; / Hálót tartasz alá magából, ha hull; / S vagy elrendezi odabenn, mit nagystilű / Gestussal rendetlennek hagyta – idekinn, / Vagy rájön: rendbe illik maga is, ahogyan van.

Este „analízis” A.I.-jal. Zavarba jön: miért írom le, amit mond? Aki nem skizoid, az „csak” éli a dolgokat. A kondenzátorok tevékenysége egészségtelen. Az írás a „mérték” megszégése. Az írás már önmagában hübrisz, fennhéjzás, gög, mértékvesztés. Valahol isteni, kívülről átlátós, érdeklődi. Hogy jövök én ahhoz?!

Aztán csak beszélgetünk, ami inkább monológok sora a múlt foszlányaira. Szánalmasan csupasz gyermekkorom volt. Sírás attól, azért, hogy nincs mit visszasírom. Mi a fenével töltöttem el az eddigieket? A.I.-é ugyanez habosabban, díszesebben. Csak ő nem vette észre. Neki jó gyerekkora volt. Amikor anyjáék a Fészekbe mentek és otthon hagyták, kérte, anyja fújja be parfümjével a kispárnáját, hadd maradjon otthon az anyaszag. Telefonon ellenőrizték. Mintha hivatalos telefonon keresnék a háziakat. Méretre a legapróbb, szellemre a legnagyobb humorista. Talpraesetten válaszolt. Majd' megették. Neki se volt jobb, csupán ő nem hántotta le.

Ki lehet jobb a gyerekeihez? Az, aki tudja, milyen a „jó” család, vagy akiből hiányzott ennek az élménye.

Alapvetően szánalmas úrt érzek. Pedig mennyi barát, játék.

Együtt nyaralunk a Balatonnál. Vonatút: kitört ablak, mocskok, bűz. Az üdülő maga a kommunizmus egyik országos jelentőségű kánaánja. A hatalom népszerűsítői megérdemelték a szállodai szintű elhelyezést. Ma már ez is a népé, ha fizet. Kellemesen hűvös apartmant kapunk, nappalival, fridzsiderrel, ITT-tévével. Fölszabadulunk. Az ágy is jó.

Néha veszélyesen nagy a csönd körötte. Egy bonyolult személyiség rejtélyes töltését takarná? Arról tudnék már. És különben is, föl kéne tudnia dolgozni mindazt, amitől testi-lelki gyötrődései származnak. Vagy éppen ellenkezőleg, túlságosan egyszerű lény lenne? Akiben nincs játékosság, irodalom, problémaérzékenység?

Az üdülőtársak gyerekei rajonganak érte. Babanyelven beszél, csücsörít, pózol; leszólítja a nagyöreg színészt, akit gyerekkora óta ismer. Megver bowlingban. Életében először játszik, de győz, revánsot vesz ping-pong ügyetlenségéért. Szeret játszani, rejtvényt fejteni, szétszedni-összerakni, de *őt magát* nem találok. Mintha ugrándoznék körülötte, sürögnék, akár anyakirálynő körül a dolgozó hangyák, aki ott honol a nagy nyüzsgés közepette. De ő sehol. Talán a vágyaim körül tüsténkedem.

Nem hiszek a reinkarnációban, sem ellentétében.

Azonban, ha egy jobb, emberibb életért, *hipotézisként* is akár, de elfogadható – miért ne?! Neurotikus idekötöttségünk *egyszer nyerni vagy veszteni* görcséről segíthet lemondani.

Ha anyám hazaér, akkor A.I. azt mondja, megnyugszik, nem jön elő az a rossz érzése, ami egyébként el szokta fogni. Anyám *ott és csak ott van*, ahol. Ezért oly megnyugtató, bár éppen ezért maradt ki öcsémrel közös gyermekkorunkból. Akkor *ez* kevés volt számunkra, nekem kamaszként jóval többre volt szükségem. Akkori metafizikai éhemben képtelen volt táplálni, csak értetlenkedett. Furcsállt. Azt hitte beteg, deviáns vagyok, képzelt bajokkal, amit meg lehet oldani néhány pasztillával, „dilibogyóval”. Most ő a biztonság ebben a nekiveselkedett világban. Nyugtató A.I. számára. Valahol olyan stabilitás fakad ebből, szokásai a piával – borozgatás –, cigivel – napi két csomag olesó, ócska bűzrúd –, mintha még ezek is oly jólesően otthonteremtővé tennék; mintha tényleg lenne az otthonnak szelleme, lelke, s azt ő bírná. Nélküle valami veszélyekkel terhelt ürességet érzünk; neki mindig tennie kell valamit, beosztja szellemi tétlenségét fizikai tennivalókra. Ha nem „rávetítve” élünk, akkor nincs igazi körvonalunk sem. Kérdéses, hogy A.I.-ban (és bennem) lenne-e az új helyen; *azt* otthonná lelkesíthetjük-e. Nekem a múltamból negatív képek köszönnek vissza.

X. Egyedül, magammal

Ismeretlen világba lépek. Nem igazán akartam, mert annyit azért tudok róla, itt valami lélektanászkodás lesz, valami „emberbe avatkozás”, aminek összes szintjét és megnyilvánulási formáját gyerekkoromtól utálok. Talán az egykori, hármas társbérlet teszi, az ellene kifejlesztett ellenálló mívolt.

„–Légy jelen! Tartsd be a megállapodásokat! Kövesd a tréner utasításait! Éld meg azt, ami van!”

Itt vagyok hát, sok száz emberrel, de nélküled, így akárhányan lehetünk. Mégis izgalom fog el, átragad rám a többiek felajzottsága. „Beavatási szertartáson” esünk át, kilépünk kényelmes civil identitásunkból. Megszabadítanak eddigi, akármilyen előjelű polgári nevüktől. Itt nincs dr., ifj., özv., satöbbi. Névkártyát kapunk, amelyen választott megnevezésünk díszleg. Ezen szólíthatnak. Néhány fura becenév, gyerekkorból ittmaradt gúnynév, vagy büszkén viselt, egykor jelentéssel bíró ragadványnév. Az ember alig több, és jobbára nevetséges, mint a neve. Mivel ezeket alapjában véve mi választjuk, vagy ki tudja mi okból, ragaszkodunk hozzá, ezúttal *legteljesebben a nevünk vagyunk*. Egy másik asztalnál megfosztanak az időtől – összeszedik óráinkat. Nincs olyan, aki még egy utolsót ne pillantana az apró szerkezetre. Egy pirospozsgás úr aggodalmaskodik, visszakapja-e, nem fog elkeveredni ebben a nagy tömegben? Közlik a szabályokat: vécére csak a szünetben engednek, tiltott az evés, a fecsegés, beszéd.

„– Csak engedéllyel beszélhetsz, mikrofonba! A szünetben ihatsz vizet, poharat kapsz.”

Bizalmassági nyilatkozatot íratnak alá arról, hogy nem adjuk ki a tréningen hallottakat, csak a vele kapcsolatban megélteket, élményeket. Körülöttünk kevés szavú, hidegen elegáns, merev öltözékek. A tréninget segítők egy gépezet alkatrészeiként elidegenülve. Majdnem emberek, de a még ismerősnek tűnővel sem lehet szót váltani; gépiesen, ugyanazokat a mondatokat közlik. Utasításokat precízen, *kraftwerken*esen. Érzelmileg pozitívan nem kötödsz hozzájuk. A tréning vezetőjéhez – aki hosszas várakoztatással építi föl „antréját” –, a legkevésbé. Hosszú, feszült várakozás után igyekszik befelé, valósággal beront, beszalad az óriási terembe. Tele erővel, mint egy mindenre elszánt könnyű súlyú ökölvívó. Kipécéz valakit, akit provokálhat.

„– Te minek vagy itt?.. Na és, te?...”

Kiképző őrmester típus, bűnözői fej-fül formával, kozmetikázott, festett szempillájú, lakkozott hajú, alacsony, aranykarkötős; harsogóan, gyanúsán magabiztos. Érződik: ez legalább annyira az ő műsora, mint az enyém. Kérdés, ha mindennek a lélekhez bármiféle köze is van, vajon ő már elvégezte-e, vagy csak azért vezeti ezeket a tréningeket, mert neki még ez lényegében nem sikerült. Valami dadogós, problémás mögöttese van. Ez az ember nem az, aminek mutatja magát. Ez játszik, és én utálom, ha nem vesznek komolyan.

„– Te, figyelj, én megmondom neked. Az életed nem működik, azért vagy itt. Önként, mert itt akarsz lenni. Seggfej vagy. Én nyörőre játszom. Elvettem a pénzedet, már nyertem, te pedig eljössz, nekem bizonygatni, hogy neked van igazad. Seggfej! Ha neked többet ér az igazságod, mint a boldogságod: seggfej!”

Valaki jelentkezik, kifogásolja a stílust. Szívemből beszél, de én voltam már katona; nyeltem eleget. Jó-jó, ott nem fizettem ennyit azért, hogy „baszogassanak”. A nőknek irdatlan nehéz elviselni a sürgölődő alakot. Vonzódnak hozzá és utálják, vagy védekezésükben kis hülyének tartják.

„– Seggfej!, ha te befizettél egy seggfejnek, akkor te vagy igazán az! Én nyörő vagyok, csakis úgy játszom! Nézzél körül, neked ki menne el? A tréning működik. Ezt te sem tudod elbaszni. Te pont ott tartasz a tréningben, ahol most éppen lenned kell.”

Ezt többször ismétli, ez egyike mindenható paradoxonainak. Terrorizál a hangja, a stílusa. Ijesztő és nevetséges egyszerre. Aki pszichológiai kezelésre jár, gyógyszert szed, az nem jöhet a tréningre. A félelmekről kérdez.

Egy erdélyi nő idegenes akcentussal előadja félelmét az egértől, amikor a szemetet ki kell vinnie. Aztán nem sokkal később felszólal. Kifogásolja a tréningvezető hangját. Az nekimegy útszéli hangon, képbén, nyelvben egyaránt agresszívan.

„– Ceausescuból egy is elég volt! Nem látjátok, ez egy beteg ember, ez egy pszichopata, aki uralkodni akar rajtatok! Vegyétek észre, ne tőrjétek! Igenis, kimegyek!”

„– Jolanda, te, figyelj! Akkor fölrúgod a megállapodást, amit önként kötöttünk. Te kötötted. Megbánod. Ittmaradsz!”

„– Nem!”

„– De, itt fogsz maradni!”

„– Nem! És ha kimegyek, botrányt fogok csapni: tévé, rádió, mert te bűnöző vagy, aki a pénzünkre utazol!”

„– Tudod mit, menjél! De ez lenne az első lépcsőfok, hogy ne legyél szerencsétlen; ezen kéne áttörned, hogy ezt kibírd, hogy ittmaradsz. Világéletedben piszok szerencsétlen leszel, ha elmész.”

Elmegy. Még öt-hat ember követi.

Érzelmileg legyalult, vagy görcsös emberek sokasága van itt. Ahogy körülnézek, – ezek a lények – szimpatikusabbak, mint az átlag, eljutottak oda, hogy *van* bevallott lelki problémájuk, amit szeretnének megoldani. Akad itt férj–feleség, szülő–gyerek páros, szerelmesek; nyíló vagy záruló kapcsolatok határmezsgyéjén tétovázók, lelki zárványokkal küzdők, munkahelyi vagy szexuális problémájukat megoldani képtelen emberek; és akadnak itt túlóltözötték, elhanyagoltak, fontoskodók és flegmák – az emberi élet valamennyi álarca felvonult – és mégis szebbek, mint az átlag. Ahogy a lélek kiül valakire, ahogy a legfontosabbal: önmagával foglalkozik – megszépül. És mégis, mindenki egyedül van, hiába hasonlítanak oly nagyon egymásra, valamennyien egy hatalmas alagútba igyekeznek, egy leendő, talán félt találkozás izgalmával. Az *egyedüli* utazók.

Helyzetgyakorlatok, mert az utazó is csak úgy vehet tudomást, tudást önmagáról, ha moccan és megnyilatkozik. Az élmények megosztása. Triviális, mégis belülről kifakadó, egyéni katarziszokat feltáró önvallomások. Csak annak fontos, aki mondja; a következő arra figyel, megkaphatja-e a mikrofont, amibe belebőgheti-örülheti addig lefojtott, legszemélyesebb bánatát.

„– Igen, értelek! Tapsoljuk meg, hogy megosztottad velünk, és segítettél rajtunk!”
Automatikusan megtapsolunk bármiféle megnyilvánulást. Önmagunk hősiességét. A felszakadást.

„– Aminek ellenállsz, azon kell áttörned! Az kezel téged, dominál, hogy leküzd, újra kell teremtened az élményt, s akkor te kezeled.”

Relaxációs gyakorlatok, „pontok” megkeresése. Az idilli hely megteremtése. Vízpart és játszótárs földidézése, lehet egy kedves állat is; házad, az ideális fölépítése.

„– Te teremtetted, ez csakis a tied, éld meg!”

Agyad monitorába helyezel egy kazettát, megidézed a szeretett lényt, végül visszakiséred a helyére, elbúcsúzol tőle.

Gyakorlatok sokasága. Az egyik legnehezebb, amikor egy széksornyi ember kivonul, minden tagja egy segítőt választhat az egész teremből, és a könnyűnek látszó feladat csupán annyi:

„– Légy jelen valakinek, az majd támogat!”

Az a közös bennem a többiekkel, hogy a helyemen mindig egyedül vagyok.

Gyors pásztázás: ki miért szimpatikus, ki az, *aki nem fog megcsalni*, félidőben nem fog másra pillogni. Ki az, aki megtámogat ebben a teljes önkiadásban, lemeztelenedésben, ebben a legősibb feladatát visszanyert alap-nézésben, ki az, aki teljes egészében benne van a tekintetében, aki elérte az őszinteség legmagasabb fokát, aki képes feltétel nélküli önátadásra, mert nézni *lefelé* vagy *felfelé* – az *nem* nézés, nézni csak egyenrangúan lehet, egy időben, térben, egy lélekké válva. Kifáradás és megújulás. Papucsállatkák kopulációja. Sejtmaganyag-megújítás. Nem kacérkodás, nem hódítás. Nem férfi és nő, hiába kezdték *úgy*, némi szexuális mögöttessel, hanem ember. Embert látsz a gép- és tükörteremben, a labirintusban. Az *egy* embert, pedig úgy volt először, hogy csak rólad van szó. És most? Te talán jelen sem vagy, csupán a nézés, a másik ember, aki végső soron ugyanaz. Akár te is. Te is az vagy. Tat tvam así.

Aki csak külső megfigyelőként jött, hűvös kívülállását óhajtva megőrizni: az is rájön: mindenkinek akad itt elrejtve egy kampó, amelyen óhatatlanul fönnakad. Nem lehetsz külsős, nem élhetsz el az életed mellett. Itt sűrítve kapod. Az élethez akasztó jár.

Nehéz egy intellektusnak lemondani önmagáról, elérni a feltétlen belső hang-nélküliség állapotát, lemondani az örökös benső kommentárokról, címkézésekről, önmaga elótérbe tolásáról, melynek során már véleményezése folytán főszereplővé teszi önmagát. Különösen keserves ez akkor, ha még ellenszenves is az, aki-ami erre invitálja; s ráadásul az „nincs is” avagy csak tükör. Itt veled, benned történik az élmény, a teremtés. Zsigeri átélés.

„– Tudod, mi lesz a síromra írva? – üvölti a tréner –, nem az, hogy igaza volt, nem az, hogy jól nézett ki, nem az, hogy mindenkinek meg akart felelni; hanem az, hogy kiégett. Ha a földön fekszel, én beléd rúgok. Nem segítelek föl, mert akkor alig várod, hogy újra eless. Nem segíteni kell, hanem támogatni. Keményen, felelősséggel. Erre is vonatkozik, ami a tréning egészére: hálót kell adni, és nem halat a rászorulóknak. A tréningben azt a képességet, hogy újra tudd teremteni a világot. Az élményszerzés képességét.”

„– Nekem ne gyere állandóan a múltaddal! Aki állandóan a múltjával jön, mindig visszanez, az olyan, mint aki úgy vezet, hogy megfogja a visszapillantó tükröt, és azt próbálja meg tekergetni a kormány helyett. Próbálj meg úgy vezetni, seggfej!”

XI. Az első két nap hirtelen eltelt

A benti zúgástól felfokozott állapottól, kizökkentéstől kissé kóvályogva hagyjuk el a hatalmas termet. Már szinte senki nem foglalkozik azzal, mennyit kereshet e vállalkozással ellenszenves vezetője. Néhányan már kezdik pozitív tulajdonságait kiemelni, akad, akinél még csak az elviselhetőség határán leledzik. Nálam nehezen születik előzetes véleményem ártértékelése, fenntartom ellenérzéseimet, de inkább nem mondok véleményt.

Nem szabad otthon a tréningről beszélnünk. A következő hétvégéig feladatokat kapunk, amelyekről majd be kell számolnunk. Tilos szeszt inni; régi, elintézendő beszélgetést kell folytatnunk, lelki adósságunkat rendezendő; vissza kell vinnünk valami „szajrét”, hogy tisztítsunk lelkiismeretünkön.

A.I. érdeklődne, mi van velem, bár valójában a költözése köti inkább le, amiben a tréning miatt nem tudok neki segíteni. Megvan a lakása! Eddig szakaszokban éltünk, kitűzött dátumokig, amelyekre én félig tréfásan, inkább csak magamban dűnnyögve utaltam.

Halkan szólsz, kérlelsz:

„– Szükségem van rád, szeress!”.

No, addig még kitart. Újabb terminus, újabb eseményig, utazásig, szüleid válásáig, ismeretlen barátod, barátnőd jöveteléig, keresztanyád unokájának keresztelőjéig, ahol roppant konszolidáltak és szeretetre méltóak vagyunk, és az egészét anyád előtt titokban kell tartanunk, és olyan jó, hogy valamit *úgymond ellenére* teszünk, mert minden fröcsögése dacára, azért szereti tudni, mi is van velünk.

„– Csak gyerek ne legyen, hát hülyék vagytok ti? Mire?” – így anyád. Az enyém nem bánna. Imád téged, oly sokat vagy velem, ügyelsz minden rezdülésére. Először furcsállotta, de már oly’ nagyon jólesik neki. Nincs hozzászokva a kedveskedő lányokhoz, őt még senki nem akarta levenni a lábáról.

Szükségem van rád, addig megtartasz. Magadhoz láncolsz az elesettségeddel, csillogásoddal, azzal, hogy a bizonytalanság költözött az én már távlatokban, családban gondolkodó agyamba. Hiszen oly erősen sugároztad a család vágyát, a fészekmeleget; hogy én már annyira szerettem volna gyereket tőled, mint amennyire a gyermeked (is) lenni; ez ugyancsak belőled fakadt! És mi van akkor, ha nekem van szükségem rád? Akkor fölsejlik egy újabb dátum?

Anyád elvárná, hogy sokat segítsék a költözésben. Nem tehetem, a tréninggel éppen egybeesik, nem érti, miféle hülye hókuszpókuszt csinálok, nekem arra mi szükségem. Sajnálja magát. Ideges, fáj a szíve.

„– A kurva anyádat, lányom..., ja, az én vagyok. Eljössz velem, igenis, megvásároljuk azt az ülógarnitúrát!”

„– De anya, itt én fogok lakni, nem te!”

A garnitúra meglesz, s akár egy franciabársonyba ölt temetői menet. Szögletes és szürke. Rólam már szó sem esik.

„– **Így működsz, ez nem szégyen.**”

– Tudjuk a vezetékeket, a parancsszavakat. Senkinek nem kell úgy felvágnia, gép vagy.

– Én nem vagyok gép! Ez sért.

– De, Éva, te gép vagy. Evő, ürítő gép.

– Nem vagyok gép!

– Gép vagy.

– Nem vagyok gép!

– De gép vagy.

– Nem vagyok gép!..”

És ez így megy, sokáig, ki-kit győz le alapon, sokszor. Gépiesen. A hülye nem veszi észre, mire megy ki a játék. De ha igen, akkor:

„– Te olyan gép vagy, aki azt a programot adja elő, hogy ő nem gép. Mindegy, minek mondanak. Én ezt tudom.”

„– Ki az, aki nem tartotta be a megállapodásokat?

Sokan fölállnak.

– Te?

– Ettem...

– Beszéltem engedély nélkül...

– Ittam véletlenül..., de születésnap volt. Mikor felötlött bennem, hogy megszegem a megállapodást, rosszul lettem, úgy büntettem magam.

– Oké, tapsoljuk meg őket! Jó! Oké! Most aki ülve maradt, de úgy gondolja, nem egészen biztos abban, hogy talán, esetleg, mégis megszegte a megállapodást, most az is álljon fel! Ha már ezt így érzed, már megszegted. Jól van... Akkor, aki még mindig ül, és úgy érzi, most már nagyon ciki lenne fölállnia, igazán kínos lenne *most* fölállnia, hát vedd tudomásul, seggfej, hogy nincs mitől tartanod!.. Igen, ennyien ülnek még... Te, aki ülsz, és most körül nézel, te igazán, minden kétely nélkül kijelentheted, betartottad az előírást? Ne légy olyan nagy legény, seggfej! Az vagy te is, ne legyél olyan nagyra azzal, hogy betartottad a megállapodást!... Tapsoljuk meg őket is!”

Korábban elvétett nevetgélés, immáron felszabadult harsogás. Rövid út a büntudattól, a cinkosságon át a tréner elismeréséig.

Relaxációs gyakorlat.

„– És most, csukott szemmel képzelj, hogy félsz a melletted levőtől. Féljél! Nagyon!...

Köszönöm. Hagyd csukva a szemed! Most féljél az egész sortól, ahol ülsz! Jobban!

Köszönöm. Most mindenkitől, aki a városban van!... Most az egész világtól!... Köszönöm.

Most tőled félnek. Csinálj úgy, hogy a melletted levő fél... Most az egész sor... Az egész

város... Az egész világ... Köszönöm. Látod, ez mindig így van. Akitől te féltél, az fél tőled.

Mitől féltél, seggfej?!”

Mégis, talán inkább ekkor hangzott el az újabb hétvégre teljesítendő feladatsor.

„– Házi feladat: Az első... ki az, aki lopott már bármit?... Hja, igen, ez Magyarország. Szóval, mindenki. Hát, vigyél vissza valamit! Kezdd visszavinni. Jó-jó, ha a házadból az alappillér, akkor ne azt. Van más is, biztos. Meglátod, milyen fantasztikus hatása lesz. Volt, aki visszavitt könyvet, csokit satöbbi, nem akarták elfogadni tőle. Ne hagyd magad! Óriási élmény! Meglátod, csodák indulnak be!

A második: Három lényel kommunikálj! Te tudod, kivel kell számlát rendezni.

A harmadik feladat: Ijesszél meg valakit. Vállald a felelősségét annak és tudd, képes vagy rá. Jó-jó, ne az elfekvőben gyakorolj!"

Léprementem:

„– Nem tartom etikusnak az utolsót: magammal kísérletezhetem, de nem ijeszthetek meg másokat, megoldhatatlan számomra a második: akikkel kommunikálnék, azok halottak. Az elsővel pedig az a bajom, hogy sokat loptam, de könyvet és külföldön...nem tudom visszavinni.”

„– Hehehe, seggfej! Még te nem tartod *etikusnak*?"

Óriási röhej a teremben.

„– No jó, akivel kommunikálhatsz az lehet élő, halott vagy állat. Így oké?"

Gátlásait mindenki cipeli magával. Egyik pozitív lefojtásként éli meg, elröppenne, ha ez vissza nem fogná, a másik látszólag nem is tud róla, mégis, úgy építkezik vele, akár egy műépítész, vagy szoborja, miként egy szobrász. Megint más rájön, nem is gátlásról van szó, hanem magából az életből bírt ennyit és ennyit elsajátítani, kiszakítani. Ez az ő jelleme.

Választott egy jó betegséget, hogy sokáig éljen, miként a kínai bölcsesség tartja, avagy csak úgy adódott neki, tánchoz a kályha, lehet, kisebb a teljesítménye, de így véli emberléptűnek.

„– Törj át, ne fogd magad vissza, mert akkor az dominál téged! Mondd el a másik felé fordulva, mi a célod három éven belül. Most képzeljük el magunkat idilli helyünkön, ahol kis monitorunkkal előhívjuk a számunkra fontos, megidézett személyt. Mindenki egyszerre mondja el neki azt, amit eddig nem tudott, ami vele kapcsolatban a témája. Hangosabban! Gondold el, ami téged annyira belülről érint, annyira izgat, foglalkoztat, dominál, ha megjelenne a Magyar Nemzetben! A többiek átlapoznák! A többieket nem érdekli. *Csak neked fontos annyira!*"

„– Amihez ragaszkodsz, az megöl. Uralkodik rajtad. Vegyen mindenki levegőt, azután fújja ki! Újra! Most ragaszkodjon hozzá! Nagyon ragaszkodj hozzá!... Na látod..."

„– Te sem vagy jobb, ne neved! Most megmutatom neked, seggfej, milyen voltál eddigi életedben. Kérek két széket! Ez a múlt, a másik a jövő. Ez már nem, az még nem. Ettől nem megy, attól félek. Ez visszahúz, azt nem merem. Figyeld, mit teszek: ha fáradt vagyok – leülök. Ha odébb akarom rakni, odébb teszem. Nem dominál, nem veszi el energiáimat. Vedd észre, seggfej, *a jelen van!* Minden tudásom annyi, hogy *ami van az van, ami nincs, az nincs.* Nem kell a két szék között kinyuvadnod!

– Álljatok fel! Ül le! Állj föl! Ül le! Állj föl! Ül le! Állj föl!... Na, most csak az üljön le, és akkor, aki és amikor akar. Nem előbb, nem később. Én időnként azt mondom, ül le!... De neked nem kell teljesítened, ha nem akarod. Figyeld belül magad! Ha semmi ellenállás, és belülről akarsz leülni – tegyed."

Eltelt fél óra, még akad néhány álló.

„– Na, ha te most azt hiszed, egy szemernyit is érdekel, hogy te itt fogsz állni, tévedsz! Ül le! Idefigyelj! Azt hiszed már megint, hogy te itt nyerhetsz? Vedd tudomásul, ez már senkit sem érdekel! De ül le, ha akarsz! Azt akarom, hogy önként tegyed. A termet keddig kibéreltük. Ül le! Most te akarsz lenni az állás világbajnoka? Ahhoz még van pár napod, de te úgyis le fogsz ülni. És én ezt már a gyakorlat előtt tudtam. Megint ahhoz ragaszkodsz, hogy neked legyen igazad? Gondolj az egérre a sajttal! Berakják a labirintus egyik szobáckájába a sajtot. Megtalálja. Másnap újra keresi, mert emlékszik rá, szaga maradt. Nincs, pedig igazra kell

legyen: ott volt. Újra megkeresné, hiszen itt volt. Valahanyadikra abbahagyja. Mert neki a sajt kell, és nem úgy, mint egyes seggfejeknek: az igazság. A maguk igaza. Idefigyelj seggfej! Vagy igazad van, vagy boldog vagy. Ül le! Hát, ez röhej... Ti itt ketten, most versenyeztek? Te, meddig állsz?

– Utolsónak.

– És te?

– Utolsó leszek.

– Nagyszerű! Akkor tudjátok, hogy egyikőtök a másik temetéséig fog itt állni?! Miért állsz?

– Mert jólesik, és még annyit kell majd ülnöm.

– Szintén egészségügyi megfontolásból állok. Megállapodásom van magammal, és ezért *akarok* állni.

– Óriási! De mit röhögsz, seggfej?! Aki ül, az ülő seggfej, aki áll, az álló seggfej.”

Taóizmus gyorstalpalón. Irritál. Minden szó arany, amit hallok (seggfej), de nekem még az sem mindegy, hogy ugyanazt a tanítást a szelíd Jézustól vagy az agresszív, benső fortyogásától dadogós Mózesztől hallom-e.

Ha más a formailag ugyanazon mondat mögötti személy, úgy másféle hitele lesz a szónak, egészen más lesz az értelme. Talán még az Úr és a Sátán is ugyanazt mondják, csupán más szándékkal, másfajta hitelességgel.

Összetett rossz érzéseim ebből táplálkoznak, ugyanakkor nyugtatom magam: nem kell elköteleződnöm a tréner mellett, megőrizhetem szuverenitásom morzsáit. Nem kell behódolnom, mint ahogy teszik egyes eminens vagy szolgai lelkületek.

„– A széked alatt tükröt találsz. Ül a másikkal szembe, úgy fél méterre. Úgy tartsd a tükröt, hogy most a másik fejének, arcának a felső fele, és a te arcod alsó felének tükörképe összeilljék, *egy* arcot adjon. Rakd össze! Most az ő alsó és a te felső részedet. Közben beszélj, mondd meg neki a tapasztalataidat. Majd velünk is megosztod.”

„– Páros feladat. A földre ül az egyik, nyújtott ülésben, szétnyitott lábakkal. A másik hagyott fekszik, fejét az öledbe hajtja. Két kezeddél óvatosan alákulcsolsz. Teljes odaadással, rábízással nyújtod neki a fejedet! Megtartod, te már tudod, egy egész kozmosz, egy teremtó csoda nyugszik a kezeidben. Érezd a felelősséget, és lassan, picit megemeled, balra, jobbra fordítod. Éld meg, aztán csere!... Osszuk meg az élményt!”

Egy vöröshajú bombázó emelkedik föl, de már senki nem a mellét nézi. Szipog.

„– Én ezért váltam el. Szörnyű volt. Nem mertem rám bízni magát, éreztem a görcsöt, ahogy visszafogja a fejét, nem engedi nekem. Én ezért lettem felelőtlen az életben, mert soha, semmit nem mertek rám bízni. Nem bíztak meg bennem. Ugyanígy! Ezért lettem aszexuális!”

„– Köszönjük, Lenke! Tapsoljuk meg! Holnapra mindenki hozzon fürdőruhát, és öltözzön valami egészen meglepőbe, igazán szokatlanba. Olyanba, amilyenbe eddig nem mert, amin valamiért át kell törnie.”

Kivétel nélkül mindenki hozott fürdőruhát, és abba öltözködött, amin (kis képzavarral) át kell törnie. Kifestett, fura frizurás nők, fiúk kifordított vagy női ruhákban, akár egy karnevál. Én, örök rejtőző, csupán egy szimbolikus kitűzőt öltöttem, mint rendellenest. Lehet extravagáns bármi, rövidesen fel sem tűnik. Néhányan megosztották, hogy a HÉV-en kifejezetten jópofának találták őket, színesnek, mint az élet.

Egy varjúszerű, szemüveges, hosszú orrú, butácska, lelkes antinó tivoli hegymászó szerelésben, „zergetollas” kalapban. Röhej. A mögötte ülő fiú lehúzott zoknijával mintegy megkoronázza a jelenséget. Mindenki röhög. Varjúnagysága komolyan néz körül. Zavarban van? Inkább örül. Milyen ügyes szerelést kreált! Soha nem tudja meg, hogy nem a zsenialitásán röhögtek, mert tíz percnyi kalapdíszítő karrier múltán a tulaj magához veszi fuszeklijét.

Szeperált fürdőruha-fölvétel. Fűtött teremben ülés. Egyszercsak:

„– Első sor ki! Ne örülj, ne vizsgálgasd, illetve ne nézd! *Most* fordulj meg! Te pont ilyen vagy a helyeden. Itt-ott lötytyedt, kövér, sovány, melled lóg, satöbbi. A magad helyén mégis tökéletes! Tökéletlenségében tökéletes. Menj a helyedre! Most szabadulj meg a fürdőruhádtól, állj úgy ki! Tudod, aki utoljára marad, annak a legkellemetlenebb!”

A főtömegben elvegyülve szinte mindenki kint áll. Van, akinek ez a legfontosabb áttörés. Egy állapotos nő fölmentést kapott.

Relaxáció. Sokan úgy várják, mint egy korty vizet. Jótékony teremtők saját világukban. Egyeseknél kéjes mosoly, másoknál még mindig némi erőlködés. Több száz emberrel folyik az idilli hely megteremtése, tengerpart, liget.

„– Most ajándékot kaptok. Csukott szemmel nyúlj a szék alatti zacskóba. Ne várd! Teremtsd újjá! *Szögletes*, vedd ki. Örülj neki! Szagolgasd, nyald meg! Bele is harapatsz. Ez a kocka. Most újra nyúlj a zacskóba. Golyó. Üveg. Örülj a gömbnek!... Ismét a zacskóba nyúlsz. Nyomogathatod, ruganyos. Szagolgasd, illatos. Most harapd, rágd el. Ez a szilva.”

„– Most játszani fogunk, nem nyitjuk ki a szemünket!... „

(Úristen, nekem gyerekkorom talán legfontosabb része csukott szemmel történt! Elmentünk valahová, azután fáradtan, visszafelé a buszon, a monoton zajban elvesztettem öntudatomat. Csukott szem, álom. Bármi is történhetett! Akár ki is cserélhettek, nem az vagyok, aki vagyok... Apám vitt, benne azért mégiscsak bízhattam...)

„– ...Játsszál! Képzeld el egy óriási margarétát! Lépj bele, csukott szemmel, menj föl a szárán. Fönt a virága szélire, a szép sárga szirmokra lépsz. Előveszed trombitád (próbáld ki! Szád elé a kezed tölcseré, fújjad!) és ugrálj szíromról szíromra, és ez mind a tied. És körül nézel, és örülsz. Ugrálj! Trombitálj!”

A tömeg nagy része önfeledten trombitál, szertelen mozdulatokkal ugrádozik. Olyan gazdagon, akár a gyerekek.

Zárás. Látványos ünnepszó, lehámlott az eddigi trágár, szavakkal is sértő külsőség.

Gyertyákat osztanak ki. Sötét a terem. A trénerrel kiindulva, két oldalt elindul a láng, végig. Emelkedik, örül, sír mindenki. Óriási, fölemelő zene (Richard Strauss: *Imígyen* szóla Zarathustra). Rám is hat. Old. Aztán hatalmas fény, csillogó, hunyorító szemek, könnyek, kiszakadó mondatok, mindenki átölelése. Szinte betörnek az ünneplők, a *már* beavatottak, akik miatt itt jártunk; lufis, lelkes amerikaias tombolás, örvendés, ujjongás. Erre lemerevedek. Kifelé leadjuk a gyertyát, gombóc a torokban, a tréner kis bölcsességfüzetét kapjuk emlékül. Talán egy kis tükör is van beleragasztva. Torzan tükröződöm. *Akkor mi most be lennénk avatva.*

XII. Záró-toborzó míting

Egyetlen célja, föliratkozni a tréningre. Foszlányok, hangzavar, néha, mintegy varázsütésre kitisztuló szöveg:

„– A tréning *az élet így működik élményről* szól... te éled az életedet „tudatosan”, mindenről csak véleményed van, felzabálnak a véleményeid... megosztok egy ilyen dolgot... hogy megéled: meg tudod csinálni... nézd meg a Gellérthegyről a Dunát, amikor az idő ködös. Nincs ott? Amikor a szél elfújja a ködöt, akkor nem a szél tette oda a túlpartot... Nem fogalom szinten csinálasz, hanem megéledsz, felismered magadban azt a lehetőséget...” – elnyújtott, modoros beszéd. Piros nyakkendő, sötét zakó, nadrág, smink.

„– Rajtad múlik. A mai este funkciója, hogy egy olyan élményt alakítson ki, hogy feliratkozz a tréningre.”

A meghívások lelkesedési fokát már régebben gyakoroltuk, milyen is az ellentmondást nem tűrő, abszolút lelkes invitáció, amiből nem lehet kiszedni semmit, csak valami borzongatóan jó titkot. *Megváltozhatsz!* Aki ezzel kokettál, annak ezt a csíráját kell megerősíteni.

Gondolatfoszlányok.

„– Budapestről Győrbe mész. Nyugaton vagy? Csak nyugatabbra. Győrből Bécsbe. Nyugaton vagy? Csak nyugatabbra. Mi volt eddig az élet? Hullámvasút. Mi lesz a tréning után? Hullámvasút. Csak gyönyörködsz a kilátásban. A lent után jön a fent. Élvezed mindkettőt. Élményszinten éld meg. Nem beszélni, nem olvasni róla, az csak az agyadé. Ha éhes vagy, akkor talán az étlapot eszed? Ha szomjas, akkor az itallapot kortyolod? Az neked elég, mert fogalomszinten elégsz ki?!

Zuhansz lefelé a repülőből, az ernyőd nem nyílik. A hülye üvöltözik. Én élvezem a kilátást, ha már zuhanok, és gyönyörködöm az egyszeri élményben.

Te viszont, mintha úgy akarnál ejtőernyőzni, hogy előbb nyitod ki az ernyőt, mielőtt ugranál. Mi lesz a sírodon? Az, hogy te szép voltál, csak nem kezdesz bele *ilyenekkel*?! Te okos voltál, mert neked mindenről, már előre is véleményed volt, te gyáva voltál, mindenkinek meg akartál felelni, rettegél a jövőtől, így még múltad sem maradt. Mi lesz a sírodon? Az, hogy el se kezdted! És mit gondolsz, nekem mit írnak oda? Nekem azt, hogy *ennyi volt*, mindent megélt, semmi nem maradt benne.

Ugorj! Trambulínon állsz. Úgyis beleugrasz. Most félsz, hogy jaj, ilyen, meg olyan a víz. Nos, én ugrottam, tanúsíthatom, a víz kellemes. Miért totojáztok?"

A záráson behódoló nyilatkozatok hangzanak el, számos korábbi *ellenálló* részéről a nagy felismerés, Pál-fordulás, valóságos szerelmi vallomások. Talán *itt, ekkor* sikerül nekik az *áttörés*. (Ekkor még nem tudtam, te mit fogsz majd mondani.) A *mester* hátrasimítja haját, nyakkendőjét igazítja, szerénykedik:

„– Nagyon szeretlek benneteket, bízom benneteket.”

Itt, akár valami politikai guru körül, valósággal *pedáloznak* a rajongók. (Akad – nő, a változás korában –, aki rövidesen fölírja egész eddigi életét, üdvözült mosollyal és elszánással, egy kisbőrönddel jelenik meg a mester ajtajában: – Itt vagyok, a tied vagyok!)

A tombolás kifáradását követően a tréner és segítőinek összejövetele, buli a Halászbástyán. Ekkor már álarc és jelmez nélkül jön elő primitívségük; a sok felszabadult, belülről jövően lelkesedő – akár a bábok, lényegében arctalanok. A fő helyettes a trénerhez hasonlóan új nevet választott, nincs egy saját gesztusa, mindenben főnöke mimikáját, idegenes hanghordozását követi. Már akkor sem önmaga, ha lazít. Különös társaság, ha náluk bármilyen eszközzel is, de valaki eléri azt, hogy ők belülről-jövőként élnek meg szabadságukat – az számukra a legfőbb jó. Ők egy lélektani kábítószerért jöttek ide, és legyezgeti hiúságukat, hogy beavatkozhatnak másokba, s mindezt az emberbarátság hangzatos érveire hivatkozva. Szerintem holnap egy másikat keresnek. Doktrinerek. Vakhitek áldozatai, akik életveszélyesek. Bármire felhasználhatóak. Már maguk is azt hiszik, beavatkozhatnak az *embergépbe*, kitanulták ennek lényegét.

Nem bírok magammal, újra beszélek:

„– Én semmit nem kaptam a tréningtől, azt köszönöm. Erről több órán át beszéltem egy barátomnak, aki ezek után kijelentette, nem hagyhatja ki. Akár kamaszkorom extatikus lelki időszaka, amit húsz éve élek. Itt kétszer két nap alatt élte meg ezt sok lelki analfabéta eufórikus lelkesültségű szinten. Nekem langyos volt a tréning időszaka. Rossz hatékonyságú. Nálam elosztva húsz évre. Megélve. Folyamatában. Nem egyszeri megváltásra kihegyezve. Az én öreg barátném nem viszi le az ember lelkiségét a mélybe, hogy onnét kissé fölengedje, fölépítse, hanem a legrosszabban is meglátja akár a jó legkisebb csíráját, azt veszi ki, föl, ahhoz emeli az egész személyiséget.”

Sokan megköszönték nekem beszélős, *ellenállós* részvételemet a tréningen, a paradoxonokat, a humort és öniróniát, amellyel őket fejeztem ki. Szeretnek, elismernek, élek bennük.

Hosszas beszélgetés egy író-dramaturggal, aki hideg megfigyelőnek jött. Az emberi játszmákat jött *kibicelni*, csalt, lesett, próbált kívül maradni. (Külön partinak tartott engem. Szurkolt, szimpatizált, küzdelmemben *rám tett*, mintegy őt képviseltem. Talán azért is, mert a seggfejes helyi terminológia szerint, a puha és a kemény *szar* felosztásban az utóbbihoz tartoztam.)

Adtak egy relaxációs gyakorlatból kinövő, fájdalmas-elképzelős feladatot. Egy el nem intézett, vagy a legnagyobb görcsöt okozó, elvesztéssel, halállal járó kapcsolatot idéztünk fel, amikor ki is kellett beszélni csukott szemmel a megidézettnek azt, amit visszafogtunk.

„– Ekkor – mondta a *kibic* – arra lettem figyelmes, hogy éktelen sírás kezdődött. Úgy éreztem azonban, nem rosszul lett valaki, és kifelé menet sír, hanem mellettem, a sorok között jön és megy és bög, sír valaki, mint a siratóasszonyok. A teremben egyre erőteljesebbé vált a fertőzés, a zokogás, sírás.”

„– Ne fogj vissza!... Tudjuk, takony van az orrodban!”

„– Ekkor megláttam, én a *kibic*: katalizátorként az asszisztensek *előbbőgtek*, s közben, aki föltartotta a kezét, annak sietős, begyakorlott mozdulattal papírzsebkendőt adtak, hadd sírjon.”

Csak kisszerűnek nem lenni. Ha beledöglük valamibe az ember, legalább a nagyszerűség egyszeri élményével. Most jó lennék *előbbőgőnek*. A program pedig lefut, íme az egyéniség: az anyagcsere egyik fajtája kiválóan működik. Telítődsz, ürítesz. Automata.

XIII. Találsz egy kulcsot

Semmi értéke. Talán, ha nyersanyagként felhasználhatod egy másik, kisebb elkészítéséhez. Talán.

Találsz egy kulcsot, ami valakié. Valaki, aki tudja, hova segít a belépéshez; ismeri a házat, szobát, szekrényt, ládikát.

Kövesd azt, akié a kulcs. Csak a számára érték.

Ha vele méysz, meglesed, hol a lakása az elvesztett kulcs tulajdonosának, bejuthatsz titkos helyére. A kulcsnak hirtelen hatalmas értéke lesz.

Bent vagy. Tiéd lehet mindaz, ami az övé volt. De soha nem láthatod ugyanannak, ugyanazon értéknek.

A kulcs értékét csupán tulajdonosa mérheti fel igazán. Még ha el is veszíti.

Micsoda magány, / amikor valaki / nem szeret. //Micsoda hatalom, / amikor valaki / szeret. //

Az elől nem lehet / el- vagy kibújni; / az olyan, / akár a természet ereje, / mint a gravitáció.

Én akár a boldogtalanságom árán is boldog akarok lenni!

Ha megtagadsz, se bírsz / rajtam erőt venni. / Ha azt hiszed, kibújsz, / belül akkor kerülsz. /

Ha én szeretlek, nincs / hely, hova menekülj. / A szeretet úgyabbul van, / mint a világ dolgai.

Kapcsolatunkban már kezdek ott tartani, hogy csak te zavarasz.

November 25. Keresd vissza álmodat, a jeleneteket, melyekből csak egy keserédes érzet maradt; de pillanatról-pillanatra fölszívódik, miként hajszálerecskében a nedvesség, vagy inkább a pára, ha kisüt a nap – kitisztul.

Az ember annyival több, mint kilóra lemért csontos húsa, hogy az ember jelkép.

Emlékeztet magunkra. Hibáival, fogatlan szájával, elhízott vagy ráncosra aszalódott testével. Ő is csecsemőként kezdte, aki előtt kinyílt a világ hatalmas, színes legyezője, azután hirtelen összecsucodott.

Kötődünk hozzá, hiszen útja lényegileg a miénk. Ha egy kuka mellől húzzák is elő, ha a szónoki pulpituson lett is rosszul, és a luxuskórházi boncolás után találkozunk is vele. Jelkép és teljesség. Aki magában hordta a jutalmazások kétféle helyét. Mennyet és poklot; mivel itt, a Földön élt, amit kétfelől rág az ajándék.

A lélek jutalomjátéka minden corpus. Sorsot akar előhívni a közös folyadékból: az embert. A lélek halhatatlanságáról. Kb. egy hete beszélgettem egy barátommal; kibogarásztuk a mindenkiben létező halhatatlan belső gyermeket, a normális, örökifjú lelket, aki ítélkezik külseje fölött; aki becsapná hordozóját, mert örökéletűnek és változatlan korúnak érezteti magát. Ez a barátom már nem él, pedig lehettem volna orvosa, megmentője, de akkor nem testvéri, inkább más szintű, férfi–női viszonyba kellett volna öltözködnünk. Ezt a barátomat is levetted a lábáról, ideges, élet helyett olvasó, kissé gyanakvó személyiségét meghódítottad, amikor átölelted, „– Bújjál ide, pici!” – mondtad neki. Neki, aki még a lányait sem tudta ölelgetősen kényeztetni, aki létében élt meg egyfajta üldözöttséget, akinek titkos szeretője lehetett csak, aki idős, szuperintelligens zsidó és legalábbis neurotikus, és barlangjából kirobbanthatatlan medve. Mindenkinek egyetlen orvosa lehetséges, és a feladata, hogy megtalálja azt. Ezt egyesek párkapcsolatnak nevezik, mások szimbiózisnak, én együtt alkotásnak és egymás tiszteletének. Akkor nincs esélye a bajnak.

Nem tudom, ekkor kaptam-e tőled a levélkét, rendezetlen írásképed alapján egy évvel is régebbi lehet:

A legdrágábbnak, nagyon várom majd egészségesen, pirospozsgásan és élményekre kihegyezett fülekkel.

Vigyázz Magadra és gyűjts sok betűt, írni és mesélni valókat. Jövőre együtt barangolunk majd! Ugye?

2-án látlak újra, de addig is Veled leszek. (Remélem.)

Millió csók: A.I.

Azért tettem ide, mert összekeveredtem a külfölddel egy időre. Mexikóból jöttek hozzám kinti barátaim számomra ismeretlen rokonai, akik észrevettek minden eddigi általam éltet. A zavaró, szűkös környezetet; és érdeklődtek, miért látnak az utcán annyi degenerált gyermeket. Erre még föl se figyeltem. Angolul beszéltem velük, de neked már-már a spanyol is ment. A gesztusok nyelvén már tökéletesebben fejezed ki magad, mint én. „A menyasszonyom” – így értik vendégeim.

Később én utazom, nagybátyám ünnepelné a feleségét. Húsz évet Párizsban élt, tízet Utéval Münchenben élt, most vinné régebbi városába.

Én már a Budapest–Bécs úton iszonyú nyomást érzek. Ócska autópálya, harmadrangú, akár köldökzsinórunk, amellyel Európához kötődünk.

Egykor, messze – micsoda teljesítmény lehetett Augsburgba lovagolni, s megszervezni az ellátást, megfelelő információkra szert tenni útközben. Lehel – München egyik városnegyede. Augsburgban lakótelep, a Fuggerek letétei miatt ma is csak 1 DM-et fizetnek a lakói.

München kedves, kedélyes világ, sehol egy náci, pedig micsoda megelőlegzett ellenszenvvel jöttem. „Bajor Monaco” Monaco di Baviere. Számos város nevében a szerzetes szó: Münster, Monaco, München – mintha a fél középkor elvonulásból, meditálásból és Istennek tetsző munkából állt volna! Pedig én tudom, az igazán fontos, naponta minket érintő dolgokat föl sem jegyezzük. Legjobb barátom telefonszámát hiába is kutatnák századok múltán a régészek, azt én belül tudom, velem hal. Kedvenc cipőmet sem találnák, mert azt ronggyá járom, legfeljebb a hordhatatlan gálacipőből következtethetnének viseletemre. A megnevezések hazudnak, talán, ha féligazságot vagy propagandaanyagot közölnek.

Átszáguldás Párizsba, Közép-Európa nagy mitizált városába. A Faubourg St. Martinen bemegyek a St. Denis-templomba. A szent nyaka felett csak az aurája, feje a kezében.

Bizonyára látta a Rue St. Denis utcahosszú bordélyát és peep shaw-it. Elvesztette.

Avarban gázolsz, / s észre sem veszed, / rajtad is tapod valami.

A St. Elisabeth-templomban belekeveredek valami agapéba. Keksz, tea. Spanyol–francia keveréknyelven beszélgetünk Kubáról és a legmélyebb filozófiáról, hiszen bányászokat megszegyenítő erőfeszítéssel, valóságos összavakat fejtünk ki a kultúra tárházából, hatalmas jelentés-holdudvarral.

Mániám folytatódik. A Jeruzsálem Lovagjai Templomban 2-3 fehérkapucinus térden, ill. fekvve a földön. Lenyűgöző. Én, aki tízévesen kijelentettem, senki előtt meg nem alázkodom, vajon ki előtt tenném ezt?

Párizs Wermacht-parancsnokát kitüntették a franciák megbecsülésükkel. Ugyanis lekapcsolta az SS-t, mielőtt az szétrobbantotta volna az aláaknázott várost, a városparancsnok imádott Párizsát. Ez nem Budapest története. Budapestet másként szokták szeretni.

Némi latens eufória után inkább szomorúság. Nem (csak) azért, mert erősek a határok: a bensőmben van valami áthághatatlan. Mindenre ott a kérdés: és miért vagyok e nyelvből, e könnyedségből kizárva; miért, hogy a körülmények nőnek örökké fő feladatommá. Miért nem lehetek céllal és szabadon élő, aki itt igazán el tudja engedni magát. Mérhetetlen a görcs. Kirekesztve a nyelvből, a gondolatokból, a táncból, ennivalókból, múzeumokból, potenciális javakból – és ez folyamatosan jelzi nekem az otthoni kiszorulásomat is. Mert odahaza is külföldi vagyok. A szegényebb, keleti fajtából, akit az is mar, ha nem ugrándozik a filléres üzletek lehetőségétől. Ráadásul régóta tudja, a szegénység egy sivár világmetafora, ábrázolni is irtózatosan szűkös.

Amíg átéled, te is szegény vagy, / ha meg már nem, / akkor minek vagy.

A szeretetnélküliség tesz szegénnyé, / és csillapíthatatlan szomjúvá, / mert azt se tudja, mi kell neki, / megmarad a konkrétumnál.

Igenis, minden utazás megrázkódtatás, legalábbis az én számomra. Dec. 2. reggele Münchenben. Lehámlott minden kultúrérték rólam, s a vegetatív szintet sem tudom közölni. Végigálmodtam múltamat, kapcsolataimat, nőimet, és semmi pozitívát nem bírtam érezni. Csupán szerencsétlenné tettem néhány embert, akár egy lelki kamikáze.

Nem bírok fölkelni, elkapott latens nihilizmusom. A.I. képe is csak messzi, ha van egyáltalán. Nem szabad lefoglalnom. Érdekesen rendeződik át az öcsémről alkotott kép is. Eddig lusta, here satöbbi, most pedig kiderült, ő a családapa, komoly ember satöbbi, amíg én a lélekkísérletezés luxusát szenvedem.

Van egy örök belső szegénységforrásom, amely fel-feltör. Drága öreg barátném azt mondaná: valami moll-hangzás van a beszédemben.

A szegények attól szegények, hogy szegények. A gazdagok attól szegények, hogy gazdagok.
Variációkat írok, leveleket Neked, mivel Te is elvégezted a tréninget.

XIV. A vetélkedésről

1990. dec. 16. Az emberek között, akik úgy vélik, szeretik egymást, akaratlanul, szinte mindig érzelmi vagy értelmi vetélkedés van. Abban pedig örökösen ott a győztes és az alulmaradó; ugyanakkor sohasem lehet tudni, hogy a győzelem nem időszakos-e, és nem válik éppen az előny a következő futamban hátránnyá.

Nem lehet valódi kapcsolat, ami csupán erre korlátozódik, a „ki kit győz le” bármilyen rafinált, de hibás felosztására, hiába adja a kapcsolatnak esetenkénti hisztérikus túlhajtását, két „imádát” öldöklő csatáját. Ezekben az esetekben önös játszmákról van szó, bármennyire tiltakozna is az érintett. Az én önszerelmének felfokozásáról, ezen képesség öngerjesztő csodálatáról. Magánügy.

Az igazi kapcsolatnak kell, hogy legyen egy e fölötti szintje, amely talán a megbecsülés, a tisztelet, a szuverenitás elismerése, a „te is én vagyok” megélése.

Ha valakinek társa van, mindene van, ha nincsen, semmije sincs.

Ha egy folytonos közelítés létezik, ha amelyben a másik „stratégiailag” benne van, akkor lehetnek jobb vagy rosszabb napok; de alapvetően rossz nem lehet.

Régen azt mondta Neked: könnyebbé tetted a lélegzésemet. Te erre azt mondtad, ez szörnyű nehéz, nagy felelősség.

Színjátékhoz vén vagyok, élethez fiatal. Vigyázz velem, elhittem: társak vagyunk. Ha ez túl nagy nehézség, hamar szólj, s könnyű lesz, kibírhatatlan’ könnyű.

Tudd meg, jobban izgultam, mialatt Te végezted ezt az átokverte és mégis oly fontos, sőt, nagyszerű tréninget, mint amikor én csináltam – sajnos Nélküled. Velem akkor nem merted, pedig egy közös áldozás lett volna, összeforrasztó, egymást erősítő. Most magad erősödsz. Most irigyellek, és szeretnék a helyemben lenni, amikor végre Veled leszek...

Gyere haza, „nem vagy más világ”!

Akár meg is ismételhethetném a dátumot, hiszen ekkor már minden napnak külön jelentősége támadt. Előtte versek sokasága, gondosan bejelölt hajnali időpontokkal, tele kétellyel, elvesztéssel: „Mi sem maradt a harmadik szemedből, ha volt egyáltalán”.

Ne azért szeress, mert én szeretlek!

Ne azért, mert irigylen leendő gyermekedet – mondtam.

Ne azért, mert hiteles és bensőséges vagy – mondtam.

Ne azért, mert áljátékaidhoz, ön-kibúvásaidhoz jó segítőtárs vagyok, nem-létezésedhez fedezék.

Te is tudod már, így nem kellesz, mert így magadnak sem kellesz, és végre ettől megundorodtál.

Tudom, ettől voltál Te beteg, már olyan régen. Ettől lett ún. nemi életünk olyan lapos, amit Te, „értem” tettél, s benne én elvénültem.

Nem lehet mindent mosollyal kivédeni. Mert Te „kedves” vagy. Mindenkiel. Mindenki szeret.

Hát, velem nem voltál se kedves, se szellemes, se fantázia-megindító, se befogadó. A hazugság, végső soron, mégsem lehet kreatív. A párkapcsolat pedig folyamatos hozzáadást igényel, különben kiszáradó növény.

Patyomkin-falvad nem akarok lenni. Ha mindenki szeret, mert Te olyan „édi” vagy, én oda különben sem kellek.

Hiteltelen és külsőséges dolgokat – tehát ami nem ember(i), le kell vetni. Hogy bele ne fulladjál.

Minden hibádat tudom. Te voltál valóban minden eddigi „nóm” legrosszabbika, de nem a bajai, melegség(látszatú) hidegsége miatt; de mert hazudtál; s ami bajos, nem elég, hogy nekem – ezt ki tudom kerülni, az egész felső X-ezres „belvár” társasággal együtt –, de magadnak úgysem hazudhatsz. Hiába takargatnod bármit is. Valójában a semmit szokták elfedni, képzeljenek a fedő alá akármit. „Nincs személyiségem” ez az *image*-os effekt volt.

Jó, hogy akarsz lenni. Ha ehhez támogatásra van szükséged, és éppen tőlem, legyen.

Átmentem, nem könnyen, azokon a dolgokon, amikkel most Te gyötrődsz. Nem úszhatod meg. Kihagytad az emberré válásodból azt a szakaszt, – a „tök édi” otthoni körülmények és „jókislányságod” miatt, amit (végső soron örülök, hogy nem későn) huszonhárom évesen végre meg kell tenned.

A sok süket tréner-dumából egy ugyanis tényleg igaz. Az ember nagyszerű, csak nehezen jön rá, és evvel tönkre tehet másokat, azok viszont megérdemlik, mert statiszták akarnak lenni. Legyél főszereplő saját játszmádban. Nincs viszont semmiféle érzelmi (stb.) sűgőlyuk.

Tisztelettel a formálódónak.

A.I.!

Nehogy bármi probléma legyen, akad amúgy is: engem nem csaptál be soha azzal, hogy szeretsz, meg hogy a tréningen ugyanezt mondtad mosolyogva a trénernek. Honnan a francból is tudhattad volna, hogy mi a szeretet, ha máshoz voltál szoktatva (önmagadhoz soha). Szép vagy smink nélkül – ez különös öltözet. Mindent csak használtál – köszönöm, hogy ennél többre becsülsz.

A fentiekhez sok-sok magyarázat tartozik. Mert vannak a *faktumok*, némák és valóságok, aztán vannak a magyarázatok, amikor valami híját érezzük a megvalósulásnak. Az öregkor azért fecsegős, mert tele magyarázatokkal. Az írók életük helyett is magyarázatokból élnek. A magyarázat az élet elleni bűntény. Bűnözőkkel vagyok körülvéve. Legalább nem érzem magam egyedül.

Az előzmények.

Mindig az előzmények, mint vulkánál a mormogás, hamueső, aztán már késő. És építkeznek a csúcs alá is, oly termékeny, kialudt már régen.

Összefutottam közös barátnőnkkel, akivel közlöm, jobban izgulok miattad, mint magam miatt.

– Izgulhatsz is! – mosolyogva mondja, de ő folyvást titokzatos, akár II. Ramszesz.

Telefon újabb közös baráthoz. Ez férfi, így hasonló tartalmú szövegét kiegészíti azzal, hogy a nőkben a kötődés tendenciája az erősebb.

Felidézlek. A kórházban, közös gyerekünk elvétele után, oldódó félálomban *már* tökéletes vagy és hazudsz, vagy ami rosszabb, esetleg komolyan beszélsz (– Csak nem vagytok olyan hülyék, hát mire?! – szólt anyád); anyáddal ott vagyok az ágyadnál, azután ő kiment, végre egyedül hagyott minket. Csillogsz, vigasztalsz:

– A kisgyerek itt volt, mondta, hogy ő fog jönni, csak még nem most.

A háttérben föltűnik a takarító néni:

– Jaj, de édes, olyan, mint Kalán néni a rajzfilmből!

Tele vagy élménnyel, – Jobban szeretlek, mint előtte! – veted oda nekem. Én mindent elhinnék, de azért kimondtam, ne vedesd el a gyerekünket, mert akkor engem is meggyűlölös.

– Imádlak – mondod. Nem értem a legegyszerűbb szavakat. Kórházban vagy, semmi bajod, de beteg vagy, én vagyok, akinek baja van, téged már megszabadítottak a betegségedtől, már semmi közöd hozzám. Te vigasztalsz. Bőgnék. Eltávolítottak belőled. Anyád segített.

A tréningről nem akartál beszélni velem keddtől hét végéig.

– Megvan a három kommunikálásod? Én nem vagyok benne?

– Nem akarlak megbántani, veled majd a tréning *után* beszélgetnék.

Feladataid között a felidézéstről tudok: láttad gyermekként pótapádat, aki mosolygott, de nem vett fel; a valódit, aki fölvelt, de nem mosolygott. A tréning zárásának délutánján, többször hiába vettem fel a telefonkagylót, mintha félbeszakadt volna a vonal. Anyámmal mégiscsak beszélteél, megtudtad, megyek.

Engem ott egy idegen várt a te alakodban, aki szigorú elkötelezettséget vállalt. Mi iránt is? Hogy a tréningen szerzett kapcsolatokat ápolja, vagy valami efféle álltság.

Tudom, nincs helyem benne.

És gyűlölöm az egész bűvészinásos lélekkereskedést.

– Szerdán beszéljünk. Olyan sokat kell végiggondolnom. Eddig annyi mindent használtam csak.

Főtt a fejem. Minden elejtett szavadnak mögöttes értelmet tulajdonítottam, és még a legagyafúrta is csupán gyenge megközelítésének tűnt az ismeretlennek. Félek, minden

kapcsolat ott kezdődik, ahol mi magunk is ismeretlenként mutatkozunk. Bármilyen történhet veled, bármilyen lehet velem. Ugrás van, ismeretlen van, mi leszünk vagy sem.

Volt idő, amikor azt hittem: a legnagyobb engedményt tettem. Pedig féltem tőled, emlékszem: nagy darab, szőrös, szemüveges – bár gondolhatok akármi lebeszélőt, a benső mondat örökösen egy *de*-vel, egy *azonban*-nal végződik. Képtelenné váltam lezárni benső mondataimat, ittlétteddel, illetve ittléted hiányával szétfeszítéd azokat, mintegy engem falazol be; saját örültségem rácsai köröttem feszülnek. Bármilyen vagy, mégis, azért is, idősebb vagy, mint névleges korod; s fiatal is, akinek az én koromhoz illő vágyai vannak. Társ. Nem viharos szerelem, hiszen amit annak tartanak, az mind egy tévképzet felfokozott örülete csupán, egy aberráció felfokozása, amelynek főszereplője ugyanaz, mint akiből fakad, így megmarad az illető önmagában, örök csillapíthatatlan szomjában, végső soron nárcizmusában – nem, ez több, mert másabb annál, ebben te és én vagyunk, ez szeretet.

Ez zakatolt bennem, ugyanakkor az is, hogy sosem szabad kapcsolatot kompromisszummal kezdeni, mert rövidesen tördőfessé lesz, hátadba kapod.

December 20. Vége belül is. Egy női kannel és lányával beszélgettem, talán csak azért dobáltam nekik a szavakat, hogy kárt ne tehessenek bennem, kellőképpen hülyének tartsanak, hogy két ilyen jó nőt észre nem veszek, pedig igazán extravagáns külön-külön is mindegyik, hát még együtt! Elemezgettek nekem valami férficombot, egy színészt, de úgy, akár egy erotikus szakácskönyv, amelynek olvasásakor az embernek csordul, amiye van. Próbáltam lelket mutatni, védekezésépp, és megdöbentem, milyen kevéske szó- és képkecskem akadt A.I.-ra; azért kevés, mert kevés volt benne! Kapcsolatunkat feltupíroztam, és az ürességével le is fojtott – amit közben éreztem is. Most nem lesz hiúságból „jaj, de fáj, mennyire érzem, milyen veszteség” típusú hozzáállás. Papundeklipalota volt, emberben.

„– Nem volt ez miközénk való!” – erősítette egymást a két nő, ezzel a maguk érzékeny, művészi kvalitásait tolták elélem. Eljöttem, de nincs hová hazamenni.

Milyen poén, kész a regény! Öcsém szerint A.I. az első nő, akit szakításnál jobban fog sajnálni, mint engem. Talán még egy kicsit tetszett is neki, bizonyára ezért utálta úgy a felesége.

XV. Védelmem a kíváncsiság

Olyan gazdag és olyan színes az élet, amelyet sokszor, fáradt szemmel szürkének látni; olyan izgalmasak e lombikban – bennem – lezajló folyamatok, hogy katasztrófa esetén is tovább kell élnem. Kíváncsiságom a védelmem. Élek. Régen *vagy-vagyban* gondolkodtam, most már *vagyokban*. Ez sem jelent diadalmenetet. Megérdemlem az érzelmeimet, élményeimet – elvégre én hívtam be őket életálmomba, ahogy drága öreg barátném mondaná. Ne veszítsem el kíváncsiságomat, védelmemet.

Fől nem fogom most, hogy negatív vége is lehet kapcsolatunknak. Sorsszerű. Jó boszorkányok sora is összetartja. Például drága öreg barátném, aki mindig egyként – összeforrott egyként – beszél rólunk.

Szerelemből lehet barátság kapcsolat múltával, de akkor nem volt szerelem. Ott biztonsági háló nélkül kell ugrani, nincs olyan, hogy ugrás után, barátian közöljük: hahó, mégiscsak volt valami háló, nevezzük már barátságnak. Van kapcsolat, amelyben csontig kell vetkezni, különben állig öltözött, állított maradsz.

A szeretett lény elvesztése (szakítás) azt a tévérzetet kelti, mintha magának a szeretet képességének az elvesztését is megélnénk. Pedig ez csak szerelmes-, és nem szerelem-vesztés, sőt, ott a jelzés, micsoda erő és képesség lapul az emberben, s várja, hogy mikor támadhat fel újra. Hm. Vigasztalások. Elvégre rögtön karácsony lesz. (Vajon volt-e Krisztusnak szerelmi csalódása?)

Mérhetetlen nyugalom szállt meg. Bármit meg tudok csinálni és kiválóan. Én vagyok a legjobb tróger, a könyvszállítók erőművésze, aki közben emberi kapcsolatba lép a sofőrrel; a legjobb könyvárus, aki valósággal együtt él a vásárlókkal. Egy sarokkal odábról látom, melyik ember, miféle könyvre kapható, valósággal lebeszélem róla, és e szegény, kíváncsiságának és a különös üzleti fogásnak már nem tud ellenállni. Valójában a beszélgetés a fő, hogy közben viszik és veszik, akármit árulok, az mellékes. Ezt érezhetik meg a karácsonyi vásárlóörületben. Ünneppé kell tenni az életet, teljes odaadással csinálni, ami az élvezetet, jutalmat önmagában jelenti – különben nem is érdemes.

Most, hogy valami kiég belőlem, tudom, már nem te vagy, hogy égjen ki belőlem, csak salak tűnik el, s maradok tisztán én.

Sosem lehet tudni: a szerelemben mennyi az ön- és más áltatás. Ez még a szakításkor sem derül ki, mert az után is működik.

Vetélkedés. Szerelem idején az érzelmekben, utána a fájdalomban.

Szerelem végeztével derül csak ki, mennyire csupaszodtunk le a másik előtt. (De hiszen nem lehet páncélban szerelmeskedni!). Most fázom.

Minden szerelem öndefiníció. Ijesztő és nagyszerű.

Öreg barátném, vigaszul, a vizes jegyekről idéz: a Rák pocsolya, legfeljebb tó; a Skorpíó gejzír; a Halak pedig óceáni jegy. Nos, ez utóbbi lennék én, ez meg vigasztalás.

A.I.!

Tkp. örülök és gratulálok, hogy a hegyek kétéves vajúdás után megszülték a maguk egerét. Jó, hogy ilyen fene nagy heroikusan – a könnyebb utat választottad; amit életedben többször is a „mindent megkapásokkal”; azt hívnék, hogy jaj, de nehéz.

Jó, hogy nem a mamáddal szakítottál – de hát különben is, ha ő az egyetlen, aki „kezelni” tud, mindenféle tréning nélkül is.

Jó, hogy nem öreg pótapáddal, aki azért majd még, csak-csak megsegít.

Jó, hogy nem keresztanyáddal, akinek oly nagy kiszolgáltatottságán jólesik Neked segíteni, satöbbi.

P. Gy., aki tudja, hogy Neked erre szükséged van, de neki nincs.

Azt hitted, a nagyobb ellenállás irányába mész, ha velem és Magaddal ezt megteszed.

Aki közel áll, abba rúg az ember, amikor kapálózik; azt hiszi, na végre, most megmutatom magamnak is, ha beledöglöm is, hogy most énné válok.

Köszönöm, hogy ezzel engem is felszabadítottál! 1990.12.21.

Ui.: 12.26. Nem lehetek eléggé hálás, hogy életem legnagyobb hazugságától szabadítottál meg.

Ez a levélféle pedig már önmagában is komikus, mert minek bármit is szólni, de vedd dokumentumnak!

Járd a Magad útját! (The rest is silence.)

A szöveg alatt gyermektegy fejjel; ugyanakkor hajnalban:

Nem csak az álom kelthet föl, de a hiánya is. Cinikus „dög” külszínnel vészelem át azt a két évet, ami hirtelen vákuumként támadt mögöttem.

Ennyi lenne szeretni? Társnak lenni ennyit jelentene csupán?

Régen „önhergelő” mechanizmusom az elvesztéskor felszórta az érzelmeket, halálközeli gyúrta őket, hogy igazán nagyot mutasson – legalább az elvesztés pillanatában. Az úr heroizmusa.

Nos, ez most elmaradt. Szerény fájás, tupírozás nélkül. Költészet és hisztéria nélkül.

Csak éppen aludni nem tudok.

A nőtipológiához.

Életveszélyes effélét megalkotni, mégis, majd' minden férfi ezt teszi szinte egész élete során. Meglátja egy valakiben az álmok asszonyát, és ha szerencséje van, sosem lesz köze hozzá – így meg is tartja álmaiban. A másik már kettőből, háromból gyúrja össze azt a valakit, aki viszont három részbe bomolva meg nem felelhet fene kényes ízlésének, miként az ő harmadával sem tudnának mit kezdeni. A még bölcsebb pedig eljut oda, hogy képes egy emberben megtalálni a kiegészítő-fejlődő társat, és szeretetté, tiszteletté alakítja kódos érzeményeit. Ezt mások megalkuvásnak mondanák, észbeli munkának, az eszével pedig kit láttak már szeretkezni?

Veszélyes műfaj típusokat, kategóriákat létrehozni élő embereknél, ugyanis torzító magának a megfigyelőnek, résztvevőnek a személye, akárcsak a részecske-vizsgálatnál. Óhatatlanul beavatkozom a „folyamatba”, olyan kisüléseket, fejlődést, reakciókat okozok lényemnél fogva, amelyeket a vizsgálati eszköz is – és amelyek nem a vizsgálandó tárgyra, de a kísérleti eszközre jellemzők inkább. Viszont, ha több, más típusnál hasonlóságot mutat az elváltozás, mégiscsak kiszűrhető lesz a vizsgáló.

Ottmarad tisztán a nőtípus.

A lányokat úgy kell szeretni, ahogyan vannak. No jó-jó, de akkor hogyan kerülünk kapcsolatba velük?

A vizsgálati férfi is módosul az egymás utáni eseteknél, óhatatlanul. Például nyíltsági foka, optimizmusa más és más.

Hm! A.I.-jal valahogy soha sem tudtunk igazán csókolózni. Egész testemből, elementárisan, mint mondjuk valaha Irénnel. Abból, hogy mindig *csak* szüksége volt rám, fakadt az a mélységes szexuális renyhesség, amelyben éltünk; az a sok betegeskedése s hasonlók.

Félelmetes! A.I.-jal másztam volna bele leginkább anyám csapdjába. A hazugságba, a konfliktusok minden áron való elkerülésébe; a módszeres önelbutítással, édelgéssel látszatra megoldott helyzetekbe, mindabba, ami kioldja a személyiség benső tartalékait, és alkoholizmusba lökhet később.

„– Anyám, nekem teljesen mindegy, de legalább egyetlen egyszer tegyél úgy, ahogy neked jó. Ha akarod, pisilj a konyha közepére, mert te úgy akarod. Ne mindig parancsra cselekedj; régen az apád dirigált, és benned maradt a rabtartó, állandóan a belső parancsra vársz, hogy mit kell tenned. Felnőttél, nincs már az apád, hallgass magadra és szeresd magad. Értékeld. Ne tedd zárójelbe mindig! Hiszen ha ezt nem teszed, hogy becsülheted a gyerekeidet, mi a súlya dicséreteidnek? Én csak ez meg csak az vagyok, meg különben is mindegy, á, szóra sem érdemes. Nem érdekes. De igenis! Ne bujkálj..., és most ne sírj, nem bántalak! Cinkosan hallgatnék, ha nem szeretnék. Te eddig mindig elbújtál, erre rájöttünk az öcsémmel. Mindig, mindenütt ott voltál, de soha semmiben nem vettél részt. Folyamatosan kimaradtál belőle. Az életünkből. Te vagy életünk legnagyobb átverője! Nem tudsz most már figyelni senkire, csak sztereotip kérdéseidet ismételed, választ sem várva. Veled nem lehet beszélgetni. Nem mersz magadba nézni, nem bírsz szembesülni, föltárni a belső rétegeket. Klausztrófóbiás vagy, ez a magad keszonbetegsége. Nincs egyetlen pozitív rögeszméd, hobbid; nekiveselkedhetél a németnek vagy angolnak, élő keresztretjvény-tanulás, ne mindig azzal gyere, hogy erre a hátra lévő kis időre, mert megbuggyanok... Miért mindent parancsra, rabszolgaként, külső kellésre, beidomításra? Tegyél akármit csak úgy, önmagad kedvére, te akard. Menjél ki hazulról, kirándulj, sétálj, színházba viszünk. Ide nem fog bejönni a walesi herceg megkérdezni, hogy itt lakik-e X.Y.-né... Ha csak a bagó meg a pia marad, attól még a herceg is visszariad.”

„– Miért bántasz, mondjad?”

Anyám sír.

A nőkben én nyilván valami hasonlóan hétköznapi, erőteljes típust kerestem, aki megfelelő háttérrel teremt az úgynevezett élethez. Fennáll a veszélye annak, hogy az illető rabszolga típus lesz, kívülről vezérelt, aki összeomlik, amint rabszolgálatára nincs többé szükség; lelepleződik élethazugsága, hogy mindent külsőleg élt meg, külsőleg csinált.

XVI. Idegen telefon

12.28. Szinte véletlenül beleúsztam A.I. párizsi telefonjába. Rövid időn belül egyfajta vádaskodás arról, hogy én mennyire családanyás, langyos állapotba készítettem.

Én meg azt láttam, elomlik a tévé előtt, s rohantam írni, olvasni, dolgozni – amit ő *most* kifogásol.

Ilyen kevés képe lenne rólam? „Ennyit teremt” rólam, ilyen szűköcske képet?

„–Az elméletek jók voltak, de soha semmit nem valósítottunk meg belőlük” – mondta.

Az anyjának tetszett ez a langyosság, ez a le-van-a-gond-róla P.Gy.-nél...

Tavasszal férjhez fog menni, hogy szabad lehessen – mondta ezt a paradoxonnak tűnő állatságot.

12.30. Érdekes adalék a ki kit csap be időszakhoz: a család- és gyerekmánia – ezek szerint – mutatása, önátverős kultuszához, amit elhittem. Barátnője kisfiát imádkozta mint házibálványt, keresztzsúlóséget vállalt. Tetszett nekem. Irigylem leendő gyermekét, mondtam.

„– Nem unsz meg? Nem vagyok unalmas? Tudom, hogy kibírhatatlanul unalmas vagyok, mit tegyek? Senki sem visel el egy idő után, mindenki egyedül hagy.”

Úristen, mekkora az önbecsülése, belső bizonytalansága! S azt szokta mondani, a lelkibetegekhez hasonlóan:

„– Bachot imádom, szoktam zongorázni is. De be kell zárnom, kalitkáznom, különben félek tőle. Megvannak a kis rekeszeim, mindent be kell oda zárnom.”

Már az abortusz előtti, aszexuális korszakban, belső problémáit úgy vetítette ki, hogy hirtelen képtelenné vált a gyermekek elviselésére. Még az említett, ajnározott kisfiút sem tűrhette; megrémült a *maga* bekalitkáztatásának, esetleges házasságának veszélyétől. Én állat pedig, nem akartam neki gátlásokat okozni, azt mondtam:

„– Ha abból fakadnak a gátlásaid, hát én szívesen feleségül veszek, nehogy ebből támadjanak lelki bajaid.”

A.I. nem vette észre, hogy ez nálam kompromisszum, sőt: *tett*, egy már „megégett” ember gesztusa. És ez a hülye ember, ez az én, nem vette észre, hogy éppen evvel okozok gátlásokat, amikor egy fölvezetett életjáték logikus – tán langyos-unalmasnak tűnő, ám logikus – „befejezését” rajzolom föl, tehát valamiben következetes folytatást mutatok-kínálok, azzal okozok bajt. Egy még föl nem készült, téveszméssel küzdő lényt idő előtti ugrásra kényszerítenék. Olyan lányt, aki a Sportuszodába azért, és főleg addig járt az úszók és a vízilabdázók közé, míg végre elfogadtatta magát; azt *hitték*, odatartozik. Kellett, és ennyi kellett neki. A becsapás, önbecsapás(?) létkérdés számára. Fejest sosem ugrott, de szakértőket megszegyenítően figyelte a műugrókat.

„– *Majdnem* úgy lenni, szinte előhívódni, de mégsem megmutatkozni.”

Igen furcsa: ha erős vagyok, normáimmal készítetem – akkor az a baj, hogy akár az anyja, terrorizálom. Ha nem, és tisztelem cseppfolyós természetét, belsejét – hát akkor meg az a baj. Akiben abszolúte nincs rend, azzal mielőbb szakítani kell. Kellett volna. De én is a házasságát éltem vele, ha hivatalos papír nélkül is. Vele, aki mindig azt kérte, csak szeressem. És legyen türelemmel iránta, ellaposodott szerelmi életünk is majd jó lesz újra. Állandóan haladékos, időt kért. Folyton meséltetett. Aztán, a végén, amikor közöltem, nem lennék már öngyilkos miatta, *ilyen* miatt, mert erős vagyok, magam is meglepve, mennyire – akkor

kijelentette, nem is vagyok erős, egy frászt, és különben is, az is mennyire zavarta őt, hogy én *már voltam*, hogyan is bízhatna bennem...Sokszor kérdezte, elég-e nekem. Ugyanakkor azt érezte, hogy ő mindent érez, átérez. Számomra ez épp elég, és becsülöm ezért. A zsidósága is érték számomra.

„– Se hal, se hús.” – mondta önmagára. Katolikus, az Egyetemi Templomban orgonált, misztikára hajlamosan; azután huszonegy éves kora körül a főrabbinál tett vizsgáját követően alámerítkezett, új nevet kapott: Eszter lett. Zűrösek a nevei. Egyesek Szubinak ismerték Szubait, aki tizennyolc évesen fölvette az Arдай nevet, nem adoptálta az öreg Arдай; de főleg anyja féltékenysége, „jaj, ki örököljön” szüklátókörúsége, kizáró érdekei miatt; szóval Szubiról nem tudták, hogy Arдай, aztán A.I.-ról, hogy Eszter... Bujkált neveiben is, vagy ahogy mondaná, játszott, mert játszani, azt nagyon szeret...

Szerintem csak bújni önmaga elől. Bennem meg – lehet, méreteivel – a felnőtt nő képzetét keltette. Én erre voltam kiéhezve, tehát „ezt teremtettem” magamnak. De amikor ő erre oly sok alapot adott!

Soha semmit nem fejezett be, nem vitt végig – csak engem. Az iskoláit sem. És mindenütt teret engedett zűrjeiből őt kimentő anyjának, aki őt nyomorultul, betegen csodásan ápolta, de előtte az kellett neki, hogy nyomorult és beteg legyen.

A.I. semmi közös programnak nem volt előmozdítója. Ha vittem valahova, abban részt vett, sőt, úgy viselkedett az először látottakkal, olyan lefegyverző kedvességgel, hogy azt hittem, ő a régi barátjuk, nem is én. Megköszönte nekem barátaimat, rájött, neki nincsenek ilyen kölcsönösen igaziak, csak olyanok, akik csupán akkor léteznek, ha megy és visz valamit, ha segít rajtuk – egyébként nem. Havonta elvittem egy író-sznob-úrgazdag-tudós satöbbi társaságba, ahol reflektorszemével egyesekre nagy benyomást tett, úgy jött-ment, akár egy álruhás mindentudó, aki még írni is tudna, ha akarna; de legalábbis a bőklászó zseninövendékekkel jó anyaként bánt. Egy jeles ifjú titánt pátyolgatott, az végre valakinek kifejthette világmegváltó filozófiáját.

„– Igen, kedves, nekem E.J. az osztálytársam, barátom volt. Megsirattam, amikor meghalt... Ő, többször együtt nyaraltunk...” – később pedig közölte, az nem neki való társaság volt, nem érezte jól magát.

XVII. Ajándék

12. 30. este a kádból jövök ki – A.I. itt van. Ajándékkal. Hozom összecsomagolt dolgait, hogy elvigye. Teljesen berendezkedett nálunk. A holmi túl nehéz, segíték a taxiig. Amikor anyám beengedte, szólni se bírt neki, elmenetelkor annyit kiprészelt magából:

„– Nem szeretlek... – mondja, de mindketten tudják, ez nem igaz.

Tartottam magam. Iszonyúan. A liftben csókolt volna. Puszivá tettem. „Barátivá”.

Éjjel őt hívtam a tőle kapott fehér telefonon, megkapta-e elbúcsúzó levelemet. Miért bántom? Ezzel befejeztem. Így könnyebb neki. Ugyanolyan szemét vagyok, mint akárki más, ebből is látszik. De ő tudja, hogy nem. Nagyon szeret. Én is. Talán tavasszal férjhez megy, hogy szabad legyen. Sosem hazudott, nem színészkedett. E hosszúra nyúlt beszélgetéstől kimerültem szilveszterre. És izgultam.

Baj lett a szívemmel. A fájdalom már-már levált A.I.-ról, objektiválódott, és visszaszúr. Csak fájok. Nem tudom, meddig élek. Ez így már túl sok.

Ami fáj, az nevel – Benjamin Franklin

A neurózis mindig a jogos szenvedés helyettesítése – C.G.Jung

Nem azért van kezem, hogy hideg s kemény legyen, de markomban ott-terem a simogatás melege. Voltam kiáradás, mi elfér egy tenyérben.

– *Ha megpillantjuk az örökkévalóságot múltó, elröppenő dolgokban és a végtelent a végesben, tiszta ismerethez jutottunk...* – mondta Krisna Ardzsunának a harc előtt. Számomra egyre

inkább a fájdalom lett az a prizma, amely különös színben bontotta eddigi múltamat és lehetséges jövőmet, ez lett a tiszta ismeret elviselhetetlen lelőhelye.

– *És föltekintvén az égre, fohászkodék, és mondá néki: Effata, azaz: nyilatkozzál meg.* (Márk 7.8.3-4.)

Nekem ez az *effata* kísértetiesen az *ecetfa* szót idézte föl – a szagot vagy illatot, a köveket feltörő akaratot, az elszáradt, hártás szárnyú magot –, és még jobban rátapadtam a rádióra. Nem bírtam saját csöndemet, állandóan beszéltem a rádiót. Sosem zene kellett, mert akkor gondolkodnék, inkább mások gondolatai, amelyekbe bekapcsolódom.

Karácsony előtt közvetlenül egy református pap beszélt. Ézsaiást idézte a megbocsájtó Krisztusról, aki nem ítélkezik, mint annak idején a városkapuk bírái, akik nádat/pálcát törtek vagy gyertyát/mécsest fújtak el, ha elítéltek valakit. És halk, csendes, meditáló – erre késztet engem is a hangja.

"1. Ímé az én szolgám, a kit gyámolítok, az én választottam, a kit szívem kedvel, lelkemet adtam ő belé, törvényt beszél a népeknek.

2. Nem kiált és nem lármáz, és nem hallatja szavát az utcán.

3. Megrepedt nádat nem tör el, a pislogó gyertya belet nem oltja ki, a törvényt igazán jelenti meg.

4. Nem pislog és meg nem reped, míg a földön törvényt tanít, és szigetek várnak tanítására."

A törvénykezés tárgyi szimbólumai lesznek hirtelen az Úr szolgájának megjelenítői. Talán mindezt az agyammal tudnám, de valójában vak és süket vagyok, a Biblia értelmezésének kettős olvasatában az allegorikus folyvást csak rólam szól, és ami megoldhatatlan, rólad.

Effata! Nyilatkozzál meg!

Ehelyett újra csak versek az éjszakai alvások helyett:

Egyre nehezebbek az éjszakák, / úgy esnek rám, mint összeesküvések; / rongyaikból kibontom magam, / reggel van már új fáradtsággal. / Kárpitok mögé szorultam egy dráma / utolsó felvonásában; bármennyi volt / addig, most kiderül: hős vagyok-e / vagy intrikus csupán saját darabomban. / Minden ezért az éjszakáért történt: / az a sok banális, csak ránk hasonló / nap most fűződik gyöngsorrá szintelen, / s ha nyakba vesszük, talán mérgezett. / Inkább a gyűrű, a tör vagy pohár; / (a sorsot azért se írom nagybetűvel, / ha olyan hitvány, hogy engem visz el.) / Hányszor akartam szünetet, csöndet, / mi szól a darab helyett; s a látvány / nem zavarja meg a kozmikus fantáziát – / s most itt állok egy sarokban, s magamra / lesek. Hiányzol belőlem. Biztos pont, / ahonnét lehetek én is teremtő, s magadra / hagylak, hogy megtudd, mit érsz. / Nem többet: engem. S akkor, ha engedem. / Még vagyok, mint a levelek egy díszletező / hibájából elszórva egy színen. / Vigyázzunk, jaj, a döntő mondatok előtt / kiderül: nincs is megírva a szerep.

Az utolsó sorok banalitása, hogy a már használt szót idézzem, az egész versezet alapproblémájára utal. Nem szereptévesztés, ami itt van, hanem egyszerűen a szerep hiánya, az életbe való be nem hívottság a rémisztő. Kimaradás az értékkel bíró, jóllehet ismeretlenből. Isten még a teremtés előtt elfelejtí ötletét valami teremtményről.

Isten – néha van. (Mindenhatósága ebben rejlik.)

Először megénekeltük az isteneket, / azután megmondtuk a magunkét Istennek, / később letöröltük az égről-odabentről – / immár nincs miről és kinek verselni.

Lehet, hogy Isten csak egy pillanatra / húnyta le szemét, / és ez a létezés – / De sajnálom Istent és / szép az élet, / e halálöves sziget, / kivilágított fülke / robogva a szösz-sötétbe.

Érzékek hálóját, hogy alámerítem, / alámerülök magam is – / rátapadok Mája káprázatára, / s nem a kilenc kapu városa vagyok, / de kilenc tapadókorongú polip.

Szent egek, én így csináltam magamnak lelket annak idején, olyannyira nem volt problémám, gondom, hogy ez rémített, talán nincs benső világom(?), ezért lovalltam bele magamat képzelt

bajokba, hogy a léleknek fenntartott űrt (horror vacui) valamivel kitöltsem, aztán gimnazista osztálytársaim ezért a koravenségért, a megéltek látszatáért jártak hozzám tanácsért.

Nem kellesz már hozzám – / miért élj hát nélkülem? / Sokszor elhitted, / pedig sohase meséltem, / amit meséltem. / Egy fontos művem van, / lehet szótlán, / de ember – és én. / Ehhez kellesz, / ha élsz, / s nem építőelem vagy, / de élet, / ki megköveteli / az összes napot följönni, / mi jön; / és békén hagysz, / ha nagy szükség lesz. / Mert épülve építesz. / Soha ne a tárgyat válaszd, / hogyha lehet társad; / Isten kezén sincs / két hasonló ujj / – ez alázat.

A rossz vizsgáló éppen olyan, mint a bolond szerelmes. A rossz vizsgáló igen messziről kezd, óvatosan, talán Ádámtól és Évától, de szinte rögtön, akár egy örvénybe – belehull abba, amit talán a tudatával elkerülne, de mégis csábítja, minél inkább takargatná, annál inkább az kívánczik ki belőle. Mert titkolnia kéne azt, amit nem tud, s közben arról fecseg, hogy zavarát leplezze. Nem tudta magáról, hogy ilyen hülye.

A rossz vizsgáló és a bolond szerelmes: *originális*. Csupa borzongás, szellemi-érzelmi izomlázás állapot, hiszen mindenki a határaival körvonalazódik ki a rutin tengeréből, ott keletkezik valami eredeti, csak rá jellemző, ahol már-már bajban van.

Nos, túl a szakadékon. A szerelmes éppen így hull alá, kiszolgáltatva magát a másik kénye-kedvének, s tudvalevőleg a szakadékok a gravitáció jegyesei, amúgy objektívek.

A rossz vizsgáló és a bolond szerelmes szinte azonnal felmutatja sérülékeny pontját. Igazi, nagy tétben játszik. Erre méltó válasz az lehet, ha a másik is odatartja védtelen torkát. De ki látott már ilyen vizsgáztatást, amikor a vizsgáló és a vizsgáztató egyaránt belógatja a nyakát? Netán szakadékot látott valaki önmagába zuhanni? Körtét várni a nyárfától – ez valami spanyol népi bölcsesség. A világban a legmeghökkenőbb, ha a dolgok és emberek azok, amik, illetve akik. Annyi előzetes elvárásunk, vetítésünk, tévképzetünk van, hogy nincs meglepőbb a valóságnál.

Harmincöt évig mondtam: / csak azt tegyed, mit nem tudsz, / amit tudsz, az nem több, mint / rutin, halál; és szélén érdekes / minden ország, határain világok, / ott, ahol az átcsapások előtti / a pillanat. A határon. // S most, harminchat felé, / már elviselem a csendet, / nem kell a küzdés felszín-zaja, / lihegés és félreértett mondat; / inkább figyelek. Mert határain / érdekes minden ország, ott, ahol / az átcsapás vékony hártájú / pillanata – s ez bennem. / Van, ki centrumnak hívja, / mások arany középszernek; / már tudom: a kalandok bennem. // Nem úgy díszes ez, mint kit körülvesznek, / s behajszolnak egy élve-feledésbe – / mert a testvéreim itt vannak bennem.

Hogyan is mondta ezt, és egyben minden művészetnek is a lényegét Visnu földi megtestesülése: Krisna, Ardzsuna királyfi kocsihajtójaként a testvérháborús küzdelem megkezdése előtt?

– *Ha megpillantjuk az örökkévalóságot múltó, elröppenő dolgokban és a végtelent a végesben, tiszta ismerethez jutottunk...*

– Még egy toll a kalapom mellett – jelentette ki Sch. barátom a túlbeszél, kiürült szavakkal felcicomázott világ hallatán, amikor megérintette a *hamleti szó, szó, szó*, és nem a lényegi, zsigeri érintettség jelensége, vagy egy újabb, reménytelen (mármint öbelé reménytelen) szerelem. Neki negyvennél kezdődött az élete, fejesugrással az ezotériába, szigorú vegetariánusságba, nő-szenvedtetésbe. Akár penge a vajban, úgy halad, ha a másik beledöglik is. Neki már elvei vannak – ő hadd legyen boldog. Régebben ezt a lányokkal azért megosztotta, némi fehérjét juttatva nekik, laza kapcsolatot, jópofa stílusban. Mára pátriárkai bölcsesség mosolyával és szigorúságával nyilatkozik az egyetemes törvényekről, előző ballépéseiről, Hermész Triszmegisztosz *amint fent úgy lent* analógia-tanáról. Mégis vonz, hogy meséljek neki, mintegy a múltjára licitáljak; úgy adjuk össze történeteinket, mint két fuldokló a szalmaszálak tipológiáját – miután a medencéből egy láthatatlan kéz leengedte a vizet.

A.I. azt akarja, hogy teljesen könnyedén vegyem. Olyannyira, hogy már tulajdonképpen ne is érdekeljen... de azért... Nem dobhat ki, mint egy használt fogkefét. Ezért nem tüntethet el cuccai visszaadásával, mert a része vagyok. Akkor vagyok, amikor vele beszélek. Amikor nem, akkor nem is vagyok. Az ő számára mindig az előtte lévő feladat az, ami van. Mindenre szüksége van – és semmire.

A csudába is, nekem kell elszenvednem az ő fáziskésését, -eltolódását. Pedig egy objektív választás, szeretet mindkettőnk részéről – van.

Nem tudta vállalni az öcsémék-féle életet, pedig nagyon *afelé* tartottunk. A hétköznapiságtól volt olyan beteg, álmos satöbbi. De még csak nem is tudta jelezni ezt nekem, aki pedig egy éve nyüglődtem ebben. Ugyanakkor tiszteltem, szerettem; körüljártam elfekvéseiben, nehézkességében, mint egy nagyasszonyt, nyilván női titkokat hordoz az a sok fáradság, amivel együtt elfogadom. Sőt, azt hittem, nekem még erre is szükségem van, erre a langyos-meleg családi-asnyás-teszt semmire.

1. Átvert egy modell kipróbálásával, amire azt hitte, ő.
2. Átvettem, szerettem ezt is, alkalmazkodtam szeretettel.
3. Mivel nem volt centruma, és abszolút hétköznapi lény, nem lehetett semmiben otthon, hiszen maga sem tudta: ki ő, mit akar, mit kér, mit fogad el.
4. Csak használ, anélkül, hogy értékelne. Ezáltal a kapcsolatunk is értéktelenné vált. Közben bögünk, állítólag fogy bármiféle orvosi szer nélkül, és jól érzi magát. Én meg zseni vagyok, hülye idegeneknek adva értékeimet, időmet. Miért nem annak, akit szeretek? Ha ez az érthetlenség legalább A.I. célja lett volna, akkor jó. Ha ezt, és egyáltalán bármit is akart volna, vagy akarna, akkor jó. De a hétköznapiság, ha lázad is – hétköznapi. Nem az én logikámnak, érzelmeimnek való. A legrafináltabb módon – maga sem tudva róla – A.I. kiégeti belőlem a hétköznapiságot. Nem hogy az eltűnjön, hanem, hogy vegytisztán csak az maradjon. S mindezt a hétköznapiság elleni szöveggel teszi. Ez a butaság zsenialitása. Nem tudott nekem megfelelni. Tulajdonképpen mindent mondott, és mindennek az ellentetjét. Most a munkájába merül. Lesz néki karrier csöstül.

Az a kéz fáj, amivel ütsz, / ott a seb, ahol sebezelt; / ha azt mondom: szeretlek, / vagy azt, hogy nem szeretlek, / mindkettőben közös szó a szeretet. / Most tanuljuk, amit eddig / készen kaptunk, / legyen lélek benne. / Hatalmas nyelvet készítettünk, / amit csak mi beszélünk, / pedig szavai mind megvoltak. / De nem így, mert így mi vagyunk: / sosem-volt lények, akik először / élnek ezen a világon, s úgy, / akárha utolsó emberpár lennénk. / Felelős vagyok minden szóért, / akkor is, ha szótlán szeretnék, / s élni veled. / Legyen méltó a hallgatásunk, / mint akik tudják, a világ emlék; / a holnap és mi azért vagyunk, / hogy emlékező legyen. / Mert nincsen a jelen, csupán a / múlt és jövő pántjain egy szösszenet. / Ezért szerettelek. Ezért a könnyű, / oly egyszerű hétköznapiért, amelyben / napot láttam feljönni, de már lement. / Nálam már másfelé lesz kikelet, / egy sugárral gazdagabb fénymezővel.

XVIII. Még a karácsonyi könyvadásakor

lettem figyelmes egy különös nőre. Kecses, finom, bujkálós, egzaltált, narcisztikus, féltő. Sötét szeme körül szarkalábak, pedig fiatal. Talán sokat szenvedett. Többször visszajött, keringett bódéknál körül, szabályszerűen *lesett* rám, mintha dolga lenne velem, valamit meg szeretne mutatni. Felemás ember. Adtam neki egy könyvet, gondoltam, gyógyítja. Még a szavak szintjéig sem jutott el, ugyanakkor Scott Peck: Úttalan utakon c. kötete elementális erővel hatott rá, amiről beszélnie kell. Valamit elkapott a „szeretet” szóból. Nem szállt le a nyakamról. Gyógytornász, aki eddig csak testeket használt. Elmentem egy kőkemény edzésére, a kecses, vékony nő úgy megdolgoztatott, alig bírtam lábra állni utána. Illemből csináltam végig az aerobikot, égtem volna, ha otthagynom. Vártam-e tőle valamit? Inkább ő

tőlem. Titokzatos képet vágva egy havilapot adott, amelyben hosszas dedikálása végigindázta, körbe-körbejárta fotóját. A saját lábait fényképezte, egész varázslatosan kedves láblányok keltek életre a lapokon. Találkoztunk, hallgattam. Egyvelegéből foszlányok maradtak:

– Mindennek szimbolikus értelme van, semmi sem véletlen, csak a szeretet számít. A falat le kell bontani, majd elmondom a belső történetet – elő is adta zavaros álmát, igen hangosan, közben négyszer-ötször fölugrott, hogy elmenjen, – majd abból te megérted. Mert téged szeretnek, neked meg kell értened. Meg fogsz világosodni. A Pink Floyd The Wall-ját nyolcszor láttam!! – alig viseltem rám szögezett tekintetét, hangoskodását.

– Mégis őt szeretem! Ezt tudnod kell! – ezt mintegy felkiáltásként mondta. Végül újra fölállt. Kezem széttárva felé nyújtottam. Nézte, mint aki most lát először nyitott tenyeret. Sajátját, mintha rejtene benne valamit, görcsösen a zsebébe dugta.

– Szeretsz? – kérdezte, talán ajánlatot tettem, vagy olyat, amit annak vélhetett.

– Én nem szeretlek – mondtam.

– Mert én sem – válaszolta. Talán jó volt mindkettőnknek kimondani, talán gyakorolni ezt a különös negálást.

Az egész beszélgetés alatt rendkívül hangos volt. Két fokozattal erősebben beszélt a normálisnál, éppen annyira, amennyi a hallgatóban rossz érzést kelt. Belementem a játékba. Jó, hát akkor örültek vagyunk. Fogjuk fel rádiófelvételné, amúgy is egyedüli vendégek vagyunk a Márvány menyasszonyban. A felszolgálónőt eleve megnyertem a teát kérve, mert előadtam a mongolok egyszeri idegenvezetőjének történetét, aki úgy debütált, hogy haragjában a filteres (addig sose látott) teát bevétette a csoportja tagjaival. Csak a cérnás papírszálócska lógott ki elfajzott áldozatai száján; mint megannyi kiérdemesült macska gubbasztottak...; s a csoport tagjaival így itatta a forró vizet, hiszen a teához, mint közismert, az is dukál. Első és egyetlen idegenvezetése ezzel zárult, mert az ellenőrük észrevette...

– Gyorsan meg kell szabadulni tőle – összegezte látéletemre a pincérnő, amikor a lány kirohant a mellékhelyiségbe. – Még kellemetlen lehet!

A jelenség, utolsó előtti felállásánál – mielőtt elmenekült – ezt a lapocskát tette elém, hogy majd olvassam el, s rakjam a kis tengeri kagyló mellé, amit hálája jeléül adott. Mert nem tudta, mi módon róhatja le háláját a Peck-könyvért, amivel megajándékoztam.

„Emlékezz a múltra, és minden fontos lesz. És minden fontos lesz, amire emlékezni fogsz!” Fáradt, összetört voltam. És még csak nem is a valós fizikai kimerüléstől, inkább a lelkiektől, saját karikatúrámmal találkoztam, egy védtelennek tűnő, remegő kis állattal, akit fölvettem volna, de belém harapott, hogy hallgassak, csupán a saját baját szajkózhassa, bezárulva nevetségessé vált kis világába, ahol minden őt igazolja, amelynek királynője. Tökéletes, akár egy betegség. Nehéz eldönteni, e zárlat energiát vesz-e el tőle, vagy inkább iszonyú erővel tölti fel, hogy csak zakatoljon a motor, de ne vigyen semmire.

– Mi van azzal a csodaszép és érdekes barátnőddel? – kérdezték a szokásos havi összejövetelen abban a társaságban, ahol egyszer kifejtettem, Szondi Lipót genotropizmus-teóriájának alapján született kapcsolat a miénk, igazi ösztönválasztásos – de már vége. A kitörlés vagy hibernálás lelki folyamatába gyűrtem. De! Oly sokat hivatkozott A.I. az ideiglenességre, betegségre. Csak nem súlyos beteg valóban, és így tenné nekem könnyűvé a kilépést kapcsolatunkból? Persze, hogy szeretem. De miért kell így szeretnie? Mindenesztül kellett. Bajaival is. Formátlan, szétcsorgó víz-lény lenne, mint öreg barátném mondaná? Eddig fiatal voltam, szemben utaztam a forgalommal vonaton, buszon, villamoson. Faltam az újat, lázasan néztem, milyen látvány, élmény hatol belém. Már háttal ülök. Mert ha ütköznék, kevésbé fájna. És olyan, mintha minden távozna belőlem, távolodna tőlem. Folyamatos itt-hagyás az állapotom. Kiepiülök a világból.

Mert lehet, hogy minden ember isten; / egy öntudatlan földöntúli lény, / ki itt jár, maga se tudja: / bármit tesz, csak ő teszi; / szimbólumok kerülnek ki keze alól, / s élete is azt teszi, hiába fárad, az se több, / mint örök forma: nyüzsgés, mi meg nem moccan; / szavai nem szók, de régi dolgok, újra, / s csak szeme rosszabb – meg nem látni jó csak. / Mert lehet, hogy minden ember isten; / sietve egy csapóajtón onnan már vagy innen, / s míg rádöbben, se több egy pillanatnál: / amíg azt az ajtót nyitják avagy csukják.

Mintha minden alkatra és emberre lenne készítve egy kesztyű. Mondjuk, egy ötujjas, ami teljesen befedi. Neki pedig ki kell töltenie. És ebben a kesztyűben tulajdonképpen az alapélmények, érzetek aránya már adott. Mert ezt mindenképpen ki kell, hogy töltsse az illető. Lehet bíborbanszületett, elkényeztetett bárki, a megfelelő, mondjuk „fájdalom-adagját” meg kell kapnia; szerelmi senyvedés- örlődés-mennyiségét kénytelen beszerezni, különben lötyögne rajta ez a láthatatlan kesztyű. A.I.-nak most – és nyilvánvalóan nekem is – az aránytévesztés miatt, korrigálnunk szükséges. „Fájtani”, hogy az öröm és nyűg aránya meglegyen.

Hatalmas, apokalyptikus előjelű idők, miközben magammal nyúglódom. Az ország tiltakozás nélkül süpped bele a defetistaként fogadott vészes áremelésekbe, inflációba. Körülöttünk Romániában tüntetés, terror; Csehországban és Szlovákiában nemzetiségi butítás; a SZU-ban a hős balti államokkal azt tennék, amit velünk 1956-ban. Január idusa van, egy harmadik világháború küszöbén állunk, pedig alig egy éve román fordulat, NDK-vasfüggöny felszámolás, orosz változások, Kelet–Nyugat enyhülés satöbbi.

Nostradamus kiadás előtt áll, belíveivel már tele a nyomdák. Jóslatai, akár az égből hulló nedvek leszivárognak egészen a legapróbb családig, gondterhelt fejig. A gyerekeket is izgatja, akár engem egykor az OAS, amit az SS származékának véltem; a Kennedy-gyilkosság, a vietnami háború. A gazdasági apátia pilléreire szinte háborús pszichózist érzekelni.

01.15. 18.45 Festő barátommal vendégségben jártunk A.I.-nál. Csak örülhetek, hogy megtörtént a szakításunk. Akadnak, akiket egy kapcsolat sekélysege riaszt, úgy látszik, másokat a mélysége. Kiszikkasztott szellemileg.

Éjjel, éjfél után kitört az USA háborúja Irak ellen. Válsághelyzetekben – illetve helyzetben, hiszen az mindig egyes szám! – átstrukturálódik a nyelv. Más időfogalmak lépnek elő, mint: mindig, soha. Ha „helyzet” van, az idő lép elé, bekerít, ismétlődik, eltűnik, kitolódik – de mindenképpen markánsá lesz.

Hogy egy szerelmesnél nincsen butább mindentudó és következetlenebb lény, arra elég ennyi: *Nekem úgyis lányom lesz tőled. / Nem tudsz annyi vizet, mi lemosná / rólad, hogy a társam vagy. / Menekülj, próbálj ki minden kibúvót, / fuss; magadat megtaláld, s velem. / Nem azért kellesz, hogy bizonygasd: / te szeretsz jobban vagy én. / Nem azért kellesz, mert okos vagy, / vagy azért, amiért én okosabb. / Sosem a verseny tartja össze, / mi másból vétetett. / Te belőlem s belőled én. / Ha társam vagy, úgyis örök közel; / ha távol is mérsz, mert folyvást közeledsz. / Nézz rám, én olyan erős vagyok. / Mindent kibírok – akár nélküled is, / de minek. / S ládd, végül is épp olyan vagyok, / mint akárki. Bárki más, de mégis / milyen más, mert szeretsz. / Hidd el, fordítva sincsen ez másként. / Te viszed lelkemet.*

Huzatosan, eldugulva, csömörrel. Nem érdekelnék a nők, nincs töltésem. Objektíve szomorúan. Ez még mindig a szeretet lenne, a szeretet utolsó, lefojtó nyúlvánnya A.I. felé? *Vége már az őrzés idejének, / csak jönnek-mennek az évszakok, / s nekem nincsen mihez mérnem / se magam, se időm, se bajom. // Merre lehetsz most, mondd, hova futtál, / nyugszol-e olykor, s gondolsz rám még? / Hó se hull, oly nagy a hideg, / szívemig fagy, ha befagy. / Tiszta az ég, én is tiszta vagyok, / eltakarítva előled.*

Egy emberből egy kép marad vagy az sem, ömöljön át rajtam Görögország. Oda megyek, amint lehet.

Láttál-e már versenyt? Futóversenyt. Amikor az erők megfeszítésével, de vezet valaki. Azután hátulról, ki tudja miért, talán erejét jobban osztotta be, vagy az esélytelenek könnyedségével szedi lábait – de egyszer csak megiramlik az, aki alig, tán egyáltalán nem is jobb, mint az addig élen futó. Aki nyilván én vagyok. Még nem is láttam a feltörekvőt, de már érzem zsigereimben, hogy eldőlt valami. Később, alig érzékelhető különbséggel mellém kerül, minden addigi hajtó feszültségem egyszerre görccsé válik. Vége.

Pedig itt kezdődik igazi futásom. Talán nem is futásnak kell tekinteni. Megváltottak. Levették rólam azt az irdatlan feszültséget és nehézséget, ami azzal a göggel járt, hogy én itt futok, én itt nyerek, a verseny értem van. A verseny mindannyiunkért van.

Ha idő előtt vesznek ki az emberből egy darabot, az mérhetetlenül fáj és érthetetlen. A résztől fosztanak meg, szinte belepusztulok. Ha mindez, mondjuk egy rákos sejtburjánzás, beteg részem – akkor is fáj; jó-jó, de ha idő előtt veszik ki, hiába is fáj ugyanúgy, akkor azt mégiscsak megértem. Valahol az kell és jó. De A.I.-jal még más volt a helyzet.

XIX. A „gondviselés” megkísértése

Valentin-day előtt pár nappal „jelek” hagyása: Gerald: Te meg én; Pessoa-idézet a Kétségek könyvéből. Ezeket dobtam be postaládájába, mert minden önmagam lebeszélése mondat utolsó két szava az volt: de mégis, de hátha. Anyjával rendszeresen beszéltem, találkoztam, hátha átszüremlik még az ő oly nagyon más szűrőjén is A.I. illatából. A jelhagyást követő napon anyja lihegős, hosszú szövege, hogy A.I. milyen beteg, és hogyan könnyezte, hogy mindenki szélhámós, bezzeg a P.Gy. nem, már mint én. Mindez szarkeverés is lehet az anyja részéről, akár mint minden irányomban történő pozitív megnyilvánulás; a legmeglepőbb és végső soron mégis negatív az, hogy tulajdonképpen pozitív velem, ill. értünk.

Fogtam két verset, egy szép képpel, amire titkos nyelvünkön (szeretsz-szerencsés-perc-sósperec) csak egy kérdő szócskát írtam: SÓS feliratokból rajzoltam egy hatalmas kérdőjelet:Ő Erre a válasz annyi lenne, hogy *percc*, azaz szeretsz. Elég kimódolt és negédes, de amikor az ember számára a banalitások létkérdéssé válnak, van olyan jelentős, mint a Himalája.

Nekem úgyis lányom lesz tőled... Te viszed lelkemet.

Már régóta tudom, hogy vers lesz belőled, / emlék, mi ércnél maradóbb, barnuló lap, / megszeli a fájdalmat, érkeimen mint / nyugtató borogatás – valahogy úgy, ami van. / Ahogy most leltároznék, eléd sorolnám mind / a sikert, amit átélek, mert élek – oly kevés. / Tudom már, erős vagyok, mert vagyok nélküled, / látok egeket, talán még többet is mint veled, / csak fölneznem nem érdemes, magamba úgy / süllyedtem. Keresek utánad, ne hidd, hogy / idealizáljak. Nincs testednek-lelkednek olyan / helye, miről ne tudnám, hogy úgy, egyben jó. / Mert jó vagy. Bújós és szertelen, ki rémülten vette / észre, hogy fájni tud s fájatni is, sírni mosollyal. / De akkor is velem vagy, ha elhagysz; épp annyi / válik le belőled – ami fontos, s amit te is legjobban / szeretsz, s az már hozzám köt, s bennem szeretsz, / ha átéled mindazt, mit megérdemelsz. / Nekem nem a szó kell. Az írás néma hurok, / hogy idekössön, amíg te visszajössz, rendben. / Megtalálod bennünk a mélyeket, mik oly nyugodtak, / akár a tengerek, s játszanak, ha jobban figyelsz, csillogóak, színesek; mert velünk fontosak.

Nos, ezt az egészet beraktam a postaládájába, s előtte anyja aggódó szeretetét hallgattam: – Tisztázzátok, igenis, találkozz vele, beszéljétek meg, szó sincs itt büszkeségről, meg hogy eddig azt mondta, felé se nézz, ne is jelentkezz.

Ebből is látszik, eddig szálakat szőttem, azt hittem, a gondviselést irányítom, Valentin-nap találkozunk. Hát nem. Anyját ölelgettem, meggyúrtam vállát, hátát. Perverz gondolatom támadt: mi lenne, ha vele teljesíteném ki, amit a lányával nem, aztán csemetéjének azt mondanám, igazad volt, anyád valóban jobb nő, mint te, és nagyon kedves, jópofa. Csak más ember mint te.

(A „gondviselés” megkísértéséhez még néhány gondolat.) Le kell írni azt a hullámozást, amely a rafinált közelítés során keletkezik, mikor gondviselői szereppel biztosnak vélt dolgokban járok A.I. felé; ugyanakkor a közelítéssel arányos mértékben a menekülés is foglalkoztat. A halott (félholt) mesterséges lélegeztetése idő után. Megterhelő – a valódi és mesterséges eltávolodással – immár az egész kapcsolat. Fájdalom rakódott minden mozzanatra.

Bebugyolált, s már „szűzen” nem lehetünk egymással. Vége a romlatlan, eredeti állapotnak. Egy valami vihetne vissza – ha ő beteg, szüksége van rám, nem tudja, mi is történik velem, milyen kegyetlen, hiszen öntudatlanul teszi. De ezzel a betegség-kötéllel az ember kívül kerül már a társ kategórián, nem tervezhet, építhet. Sérülésre csak védő héjnak kell. Vasnak. A.I. valóban esszenciája mindannak, amit eddig a nőkben szerettem és utáltam. Lehet, már megint jobbnak láttam valakit, mint amilyen; annyira nem elég erősen, hogy oda fölemeljem, viszont hogy előbb-utóbb rosszul érezze magát azon a piederstálon, annyira igen.

A szerelem ostromlott vár. Minden a szétszedésére esküdött össze. A sejtelmes félinformációk, a váratlan események, a nyelvnek mint rendszernek a nehézségei mind-mind. Ha nem építi folyamatosan és mindkét fél, akkor bedől, omlik, aláázik, huzatos lesz. Ha viszont az építők érzelmi-értelmi biztonsága, tudatossága létezik, akkor szinte cinkosan összekacsintanak a legnagyobb nehézség esetén is. Az igazi társak kikezdehetetlenek. Építők és épülők egyszerre.

Igazán nagyot csak alacsonyról eshet az ember. Ez látszatra paradoxon, de egy kis magyarázat talán érthetővé teszi. Ha valaki túl magasra teszi a mércét, s ott lel hozzá megfelelőnek tűnő, majd rövidesen befuccsoló „ideált”, pofára esik, de nem istenigazából. Ha viszont eleve alacsonyabbra teszi a mércét; kompromisszumokkal teli „szinten” választ és mégis beleszeret, s mint masztodon lassan „indul be”, de annál nagyobb elánnal folytatja, s ekkor lesz vége hirtelen – akkor megmondom, mit érez. Amit régebbi gonosz főnököm. Őt ugyanis megcsalta, elhagyta a nője – egy nyomorék férfiért. Akkora megrökönyödést keltett benne, férfiúi önérzetében úgy megalázta, hogy szinte kiheverhetetlen sérülést okozott neki.

Nálunk a helyzet ugyanez. Azzal együtt, hogy nem volt valaki harmadik, akiért. Még csak az sincs, hogy utálhatnám, vagy a megbocsátás nagystílusú gesztusát gyakorolhatnám.

Visszamondott egy harmadosztályú valaki, akivel legalább másfél éve problémáim voltak, amelyek bizonyára fokozódtak volna. Valami irdatlan, irracionális dac és „társ-szerep-megálmodás”, „ideál-ráerőszakolás” miatt értékeltem volna úgy, hogy mégis szeretem? Tudvalevőleg a ráció nem a szerelem sajátja. Különbösen is, annyiféle szerelem van.

Harminchat vagyok ma; / és oly sokat tudok már, / hogy legszívesebben elfeledném. / Azt, hogy a kéz ütni is jó, / hogy az idő zárványai oldhatatlanok, / a szerelem is csak metafora, / mint bármely szó, mit öntudatlan / használunk; közelítjük, aztán / már nem is kell. Gyűröttek vagyunk. / Gyötröttek, mint kit ember, / akit szeret, gyötört meg. / Kerülgetjük az értelmünket, / mintha magunkban bármit is / megtalálnánk. // Én azt hittem, minden évvel / egy vékony lepedő burkol, / egyre vastagabban véd meg – / s most tudom már azt is, / soha ilyen meztelen nem voltam. / Számat néha cinikus masnira rántom, / de az sem segít. Harminchat vagyok ma. Meg kell tanulnom beszélni. Előlről, újra a szavakat, / mik többek mint a gondolat, s néha ki sem mondatnak. / Az izgalom, hogy elveszítelek – eltávolít téled, / miközben mindig rád gondolok – nem vagy velem. / Le kéne mondanom rólad, – hogy megkapjalak; / legyek így a lélegzéssel, – akár egy könnyed semmiséggel, / de gyűlölöm a paradoxonokat. // Ha lemondok rólad – megkaplak, / mint bármi mást, amihez nincs közöm. / Hogyan feledjelek?

03.09. Amikor velem voltál, tulajdonképpen tökéletes voltam. Olyannyira, hogy az zavart téged. Elvárásnak vetted, követelménynek, amelynek – talán – egyelőre még nem tudsz eleget tenni, amihez még idő kell neked. *Állandóan időt kértél tőlem. Állítólag szellemileg, vagy hogy' rádtelepedtem, elnyomtalak. Egy csudát! Veled voltam tökéletes! Ez zavart téged, mert csak a teljeset láttad, azt hitted, te abból kimaradsz. Lehetnék kevésbé „jó”. Ezért elhagytál.*

Azóta rossz vagyok. Valószínűleg csak annyira, hogy neked jó legyek. Világi és anyagi szempontjaim vannak. Mellettem most te tökéletes lehetnél. No, de én azt szerettem volna, ha egyszerre, együtt vagyunk alkotó tökéletesítői annak, ami nem te avagy én, hanem mi vagyunk.

Hártya az ember: a semmi és a minden határán. Időről-időre átengedi magán a két formát, s ez teszi emberré. Folyamatos lélegzéséhez e kettő oda-vissza mozgása adja a dinamizmust. Néha tettben a nyugalmat, nyugalomban a tettet.

Nem hagyhatom itt a világot / ennyire félig készen, / nem engedhetem rá sivatagom szelét / a rettentő homokvihart, / amely szerelem helyett tölt ki kristályaival.

Iszom egy korty Martinit. Anyám születésnapjáról maradt. Még sötét van, hajnal előtti sötétség. Nem akarok fogat mosni, az édes italtól ne bomoljon fogam, hát mélyre nyelem. Pazarlás. Nem is éreztem az ízét. Különös! A bélszatornának csupán a legkülső része, a száj, illetve annak egy része érez. Hogy lejjebb mi kerül, az már lényegtelen, mert érzéketlen területre tévedt. Pedig, ha igazán belegondolunk, a hosszabb útnak kellene érzékelőnek lennie. Ne csak a kapu (őre) ellenőre érzékeljen. Nem így van ez a nagy érzelmi kapcsolatokkal is? Csupán a bejáratnál, a kezdetnél van igazi érzékelés, a hétköznapi emésztőcsatornáiban már a természetes útvesztők lökik a kapcsolatot. Ezért a szerelmi történetek is az intenzív kezdeti s végjátékra, a kötő és oldó pillanatra ügyelnek. A minőségi átcsapásra, a még vagy már érzékelésre. Ami közte van, az automatizmus, mint az élet legnagyobb része, ami kell a fennmaradáshoz, de inkább az animális szint ösztönös sajátja. Az ember a száj produkcióját, a „szublimálást” szereti; így viseli el a természetes folyamatokat ill. állapotot, hogy jelképekkel terheli.

Időről-időre, mintegy visszacsatolásként, ellenőrizni akarja: merő automatizmus, tehát halál-e a része, vagy él. Ehhez megtisztítja a csatornáit, érzékelő szféráját újra érzékennyé teszi, intenzív átéléssel, extázissal akarja bizonyossá tenni, hogy él. Ezek az extatikus pillanatok, a katarzis-igény kielégülésének percei. Élhetőbb, mint az élet, mert érzék és tudat ekkor sodró erővel egyszerre üvölti: az élet valóság, intenzív csoda.

Mi az, ami tudat alatt működik, és dugni akar? – Az a lélek.

– Nem szeretnék hazugságban élni.

– Nem? Tehát most nem élsz hazugságban?

– Nem.

– Akkor most annak a hazugságában élsz, hogy nem élsz hazugságban.

– Persze. Vég, abszolútum sosincs, csak közelítés.

"Aki esztét az érzelmek társítása nélkül egyedül használja, az állatibb lesz az állatnál."

Goethe, *Faust* bevezető...

Öreg barátom megkérdezte – most egy ismerősömtől:

– Mit jelent számodra a szeretet? – azután válaszolt is rá: – azt, hogy akit szeretsz, azt hagyd menni.

Jaj, de mi van, ha ő is így vélekedik? Mindketten hagyjuk (el)menni egymást. Szerintem maga az élőlény negatív entrópia révén lesz. A szeretet innét történő megközelítése más jelent! Meglassúdik az általános romlás, hűlés, káosz felé rohanás, s ebbe bevon valakit. Nem amőbaként felfalva! Fontos lesz a másik. Az élet lényege, hogy a termodinamika második fő tételének ellene tud tenni – ha időlegesen is. A szeretet az energianyerés legfőbb motorja, és különösségére már a mesék és találós kérdések is rájöttek. Minél többet adsz belőle, annál több lesz.

A halál azért érdekli annyira az embert, mert: semmi, amihez kevés a fantázia. Minden egyéb részleges, folyamat, félkész satöbbi. Ez egész, tökéletes.

De éppen itt a bökkenő. Ha kiderítik, hogy a halál nem a semmi, ott is élnek, pihennek a lelkek, vagy az, amit úgy gondolnak... A halál sem tökéletes, az sem egész. Akkor nincsen menekvés, a Nirvána is legfeljebb egy enyhe fikció.

Az ember ösztönösen teremt, alkot, ha mással nem, hát betölti a teret, kitölti, megtermi az időt. Lélegző koordinátarendszer.

XX. Négy hónap eltelt,

harmad év, talán már nem mindig sírok. Anyja mesélte, holdkóros volt a lánya. Fölkelt, talán a zongora utáni vágya hajtotta, a megtanult darab és a hold utáni sóvárgás. Nem szóltak rá, a gyermek visszabújt az ágyba.

Sosem lehet tudni, a jó melyik rétege válik rosszá. A.I. megköszönte nekem a barátaimat, akik között ott volt még az általam kritikával kezelt grafikusnő, aki miatt még arra a bizonyos életmód-tréningre is elmentem. Ugyanezt elvégezte A.I. is, de csak decemberre, és nem velem, mert félt attól – ami be is következett. Azóta a grafikusnő a tréning terminológiájának a rabszolgája, nem véletlenül vett részt ingyenes lelkesként a statisztéria munkálataiban. A.I. alig felszentelt lakásán baszik egy tizennyolc éves senki Gyulával, aki fogyaszt és piszkol, ugráltatja az injekciózásra járó A.I.-t, nem hagy neki egy percet sem.

Erre a lakásra ment fel A.I. anyja, az imádott, szent életű Kerivel, A.I. keresztanyjával. A kölcsönös meglepetés bűvöletében a pár föl sem tudott öltözködni, A.I. anyja már üvöltözött is:

– Tudom már, hogy miért kellett magának harminchét éves létére az én huszonhárom éves lányom barátsága! Hogy legyen hol csalja a férjét!

A grafikusnő a kulcsot fogta egy – Majd annak adom, akitől kaptam! – felkiáltással, valamint kiegészítette – A.I.-nak hozzánk is van kulcsa, s megértem, ha ilyen anyja van, miért kellek én annyira neki – eltakarodott.

Engem meg fölhívott a munkahelyemen, csodálkoztam, jé, csak úgy fölhívtál? A.I. anyjára tett válogatott megjegyzéseket, a fiút nem említette... s amikor azt mondtam, A.I. és az anyja hasonlít – helyeselt! A.I.-ban sok a hazugság, tisztázatlanság – erre is helyeselt; vagyis ő az, aki kihasználja szegény hülye A.I.-ban a gyerek-naiv-lányt. Így a grafikus az egész tréningből a hamisságot párolta le saját magának, hazug, önző! Nem a barátom. Eddig is tudtam, meg is mondtam neki, úgy érzem, tudat alatt ellenünk van. Mert minden problémánkkal együtt is – idillben élünk. Társként, nem kétlábú zsákutcaként, mint ő.

A.I. anyja kipakolt a férjnek is kurválkodó feleségéről. Az jól elverhette asszonyát, mert A.I. az anyja üzenetrögzítőjére mondta:

– Szégyellem, hogy az anyám vagy! Örült vagy, nevetségessé teszel mindent, a bolondokházába kéne záratni.

Erre anyja fölment hozzá Tóth úrral – Mert tudod, mekkora állat, még visszaüt! –, elvert a lányán egy-két akasztót (csak vékony vállfát), elhozta a kocsit, amit régóta kölcsön adott, lemondta egy külföldi barátjánál az állásajánlatot, pedig a lánynak egy ugyancsak külföldi cégnél júniusban letelik a *megváltozik vagy mehet* ultimátuma.

– Leveszem róla a kezem, teljes mélyvízbe vetés. Ez kell neki, hogy rohadjon meg, a kurva anyját! Ja, az én vagyok... – és elutazott az USA-ba, amerikai szeretőjéhez. A.I.-nak már nem maradt más, csak a grafikusnő és társai a tréningről. Akiknek örök hűséget fogadott.

Anyám és fiam. Öcsémet ezúttal nem számítva, két legközelebbi rokonom. Fél-véreim. Melyek az „egyéb” különbségek? Az idő és akarat. Anyám védőpajzs, külső burkom, és akaratából vagyok. Fiam az én akaratomból.

Szeretteink szenvedéseit látva fölkészülhetünk a sajátunkéra. Mert vagy a gének segítségével kiválasztott bensőséges barátok, szerelmek, vagy közvetlen rokonok. Mindenképpen egyfajta mentális edzés az, amit mások, máskor szörnyűségként definiálnak.

A fiammal más lenne a helyzet, akármi történe. Ő „lemenőm”, tehát csak „meglephet”. Arrafelé huzatos, nyitott vagyok.

Anyámat rövidesen operálják hasfalával. Túlzás falról beszélni, sérv hátán sérv.

A.I. tudta, hogy imádott (ő így szokta volt mondani) anyámat mikor operálják. Mégsem érdeklődött, csak egy héttel később, amikor már hazakerült. „– Anyu elutazik vasárnap, majd akkor megyek.” E közbe jött a botrány, verekedés... Előtte szombatra ígérte magát, s hogy előtte telefonál. Örült, s úgy tudta, én Szegeden vagyok. Nem is telefonált a beígért szombat előtt, nem is jött. Inkorrekt. Mindig, mindent használ, megfut, nem vállal semmit és senkit. Amije van, azt meg kapta, mégis megjegyzést tesz rá: proli a lakás satöbbi, anyját az öreg vámpír Ardainál bemószerolja....

Akit én szerettem, az egy másik lány volt. Menekült, sérült, anyás, és biztos egyszerre.

Akinek sajátos előadásában meggyűlöltem egész pereputtyát, főként az anyját. Utáltam egész „pénz van, család, szeretet nincs” famíliáját. Életem legnagyobb csalódása. Sokáig mentegettem régi magamra emlékezve – amikor majd’ megőrültem 20-23 évesen, mert minden és mindennek az ellentetje egyszerre igaz és egyenrangú volt, örökötem, azt hittem, tudathasadásos vagyok és rossz. Gondoltam, ebbe a betegségbe esett, valóban idő kell neki. Még mindig hű vagyok hozzá. Sze(re)ttem. Azt a másikat. Ez nem ő. Ez a hülye azt mondta, mindent olyan szépen tudok; beszélni, írni. Azt hitte, az én szövegem is csak duma, mint az övé, ennyi az értéke és súlya: tinta, papír. Rájön-e valaha is, hogy hús és vér vagyok?

A kezdetek kezdetéhez. Amikor még idillnek láttam: anya és lánya találkozója, beszélgetése szójátékokkal, szókifacsarásokkal teli csupa kedvesség és szellem volt. Elámultam, csodálgattam. Később A.I. megjegyezte: azt is értékeli bennem, hogy én nem dőltem be az anyjának. Mindegyik fiú az anyjával járt korcsolyázni, úszni satöbbi, és rajongtak anyjáért; de én nem. Ez óriási jópont. Neki jogában áll szídni anyját, nekem nem.

Ígért szombati feljövételét követő hétfőn felhívta anyámat.

– Anyám teljesen hülye, jelenetezett, mert a grafikusnő egy fiúval a konyhában ült nálam; elvette a kocsit, a munkahelyen bajok vannak, pedig lelkiismeretesen dolgozom; a hétvégén el kellett utaznom (itt egy környéki helység neve); anyu három svájcit telepített hozzám szerdáig – nem mozdulhatok satöbbi.

Ez az igazi kurva, nem aki az! – de ezt csak én gondoltam. Anyám most is, mint mindig mindent elhitt. El is feledte, hogy őt operálták, és ez esetleg egy érdeklődő telefon volt.

Akárha távolból szólna egy halavány hang: *Nem tudom, ki vagy, / hol voltál eddig, / s merre mész. / Már magammal úgy / vagyok; akár, ha / te lennél / egy tükrön át, ha / szólnak fényeid / a csöndben, / fejem föl nem kapom – / belőlem mind, ha jönnek, / nem vagy más világ, / mint eddig mondtam / „másvilág” / tökéletes vagyok már / nélküled; jaj de kár.*

Hiányoddal megmutattál olyannak, amilyentől félek.

Mert nem veled és nem először. Ha az egyik félnek „múltja”, van, tapasztalatai a külön s egykoron megtett utak révén – a másik még kevésbé barázdált lényben – ez már féltékenységet okozhat, olyan érzetet válthat ki, mintha rátelepednének, lenyomnák. Egy idő után nem bírja el a másik súlyát. Megszűnhet a „csak a jelenben találkozás” rávetítődése az összes többi, addigi képre, élményre; már nem fedi el azokat. Ilyenkor kell lélektanilag is egykorú, egyformán tapasztalt/atlan kapcsolat. Különben lebíráthatatlan a másik óhatatlan nyitottsága az időbe. Földolgozhatatlan annak mérhetetlen tapasztaltsága. Közös fagocitizmus kell az élmények tengerében. „Előlről” együtt. Nem oly dolgoknak örülni, amelyen esetleg az

a másik már túl van, vagy már túl volt. Féltékeny valaki csak a befolyásolhatatlanra, megközelíthetetlenre lehet: a másik múltjára. És A.I. szokásos igénye volt: – Mesélj!

Egy barátom megjósolta: névnapomon felhív A.I. Nyert. Visszafogott voltam, igyekeztem nem elgyöngülni a hangjától, inkább hagytam őt beszélni. Kiscicája van. Nem jár még a tréning közelében sem. Erre provokálni kezdtem, hiszen te olyan nagy elkötelezettséget tettél, és az ottani kapcsolataid...

Két napra rá a grafikusnő telefonált. Bocsánatomat kérte visszamenőleg a tréninggel kapcsolatban.

– Az az örmesteri vezető, az a tréner csak egy fantasztikus könyvet jegyzetelt ki, azt használta fel, az valami szédületes, de a tréner egy szupresszív, azaz elnyomó személyiség, akit eltaposni vagy kikerülni lehet.. mert csupán nyomogatja az emberek lelki gombjait, amelyek engramhuzalok, bevésődések sorai...

– Ne is mondd tovább. Nagy élmény volt az tavaly. Elvesztettem a társamat és a barátomat. Ez utóbbi te voltál.

Azt hittem, itt befejezem, de elém került egy A4-es kemény lap egy ceruzás töredékkel: *Azt mondtad: kell, hogy újra szüljelek, s azóta szüntelenül távolodsz „belőlem”. Anyaként jobban szeretlek, mint Te engem, és fáj, hogy messze mégy. Gondolataimat nem támogatja semmi. És így – félig „alaptalanul” nem vagyok képes arra, hogy szellemi társad legyek. Tudod, Téged meg sem próbállak beketrecelni. Hanem magamat; ha már nincs más menedékem... – szídom, hogy okot adjak Neked magunkat nem elviselni. De testemnek igenis súlya van, méretes, és távol áll a széptől. Működik, ez igaz, csak hogy Téged már a lelegején sem a seggem érdekelt. Elhitted, hogy tudok és érzek. Sajnos ez közelebb áll a valóhoz, mintsem hinni mered, és ijesztően csöndes „holdas” pillanataimban épp ezeket az érzéseket próbálom – eszeveszetten, rémülten bekergetni egy ketreche, bezárni agyam pincéjébe. Én magam is menekülnék, mert nehéz elviselni az átutazó létet. Nincs még... és itt végeszakadt. Dátum nélküli szöveg. Téged piedesztálra emelve nem is téged, hanem a rólad készített ideálképet láttam, és közben te, a valós lény légszomjban szenvedtél – bár igencsak benne voltál abban, hogy fölemeljelek.*

1988. dec.17. A.I. megismerésének kezdete, 1990. decemberére vége. Két hulla, a műtét sikerült.

Éjjel álmodtam, érteni kéne: Síva árnyéka arcom. Mi lehet ez? Talán az élet?

Én az örök időket a mából tanultam. Sokkal könnyebb lehet antik romokhoz mérni jelenkort; van kapaszkodó, roncsaiban föllelhető az eredetnél is szebb – de ha valaki fogódzók nélkül akarja, tisztán, csak az életet; mit jelent az?

Megvetem lábaimat levegőben, vízben, homokon; a jelenből építetek katedrális; vagy mást se teszek: nézem. Mint épül mások által megfertőzve a jövő.

XXI. Újabb év május közepe

Minden nőben akad valami szép. Van, amelyikben az, hogy elfelejtik.

Mérhetetlenül igazságtalan vagyok, mint akinek szempontja van, pedig abból is kettő kell legalább, hogy térben lásson. Hajlamos vagyok elfeledni narcisztikus mivoltomban a másik sértettségeit, megbántottságait, pedig erről az időben távolodva egyre könnyebben tud beszélni bárki.

– Egy hétig sírt a lányom, miattad. Valami kis hülye kurvának fogdostad a lábát. – így A.I. anyja – iszonyúan féltékeny volt. És nem akarta, hogy kiszolgáltatott legyen, hogy bárki, még akár te is rángasd. Nagyon megijedt, ezt a félelmét akarta legyőzni azzal a barom tréninggel,

amire te, meg az a világ cafkája grafikus barátnéd bebolondítottátok. Azóta teljesen megőrült, állati módon beszél velem, érthetetlen idegen szavakat vág a fejemhez, amiket talán jobb is, ha nem értek. Mondd, mi az, hogy szupresszív?

– Amit vagy kikerülni, vagy eltaposni lehet csak. Életveszélyes.

– Kösz! Valami ilyet is szokott üvölni. Vagy üvölt, vagy bög. Irtó randa és dagadt. Az arcbőre is tele van mindenfélével.

– Én nem tudtam, hogy féltékeny. Különben is, az egy nevetséges eset. Egyébként veled járok...

– No látod, te hülye, hát nem megérezte?!

– Az nem úgy van. Az egyik tréningtoborzón vagy záráson, már nem is emlékszem, egy helyes, kicsit női kan jellegű csaj mosolygott rám tele szájjal, érezhetően bármi lehetett volna vele. Régi reflex alapján megcsókoltam, de csak baráti. Ennyi. Később, egy karitatív összejövetelen találkoztunk, ahol egy napi koplalást ajánlottunk fel, illetve annak a böjtölő napnak az összegét egy számlára. Hosszasan bizonygatták (gasztroenterológus, pszichológus, a trénerrel nem is beszélve – újabb akció!) miféle áldásos hatása van az önkéntes koplalásnak és a felajánlott pénznek. Erre A.I. is eljött. Hosszas bolyongás után, de még időben érkezünk a sportkombinát egyik kies helyére, ahol már csak két – utólag tudom: bajlós – ülökét találtunk. Bal kézzel hátranyúltam; a mögöttünk lévő széken egy telemosolyú nő ült, futólag ismerős, nevezzük Sívának. Megsimogattam a lábát, de minden különösebb hátsó gondolat nélkül, hiszen éppen azt élveztem, hogy semmi hatással nincs rám, mert nekem a lányod kell, nem más.

– Ő ezt teljesen másként vette. De te hülye vagy, hogy ilyeneket csinálsz? És persze veled jársz...

– Igen. Negyed évvel a szakítás után odamentem hozzá, megmondtam neki, hogy már levették rajtam, most már mindegy. Ugyanolyan mosollyal fogadott, teleszájas nevetéssel. Két nagy lánya van. Rendkívül egyszerű lény, roppant evilági, arra született, hogy jól érezze magát. Erre is képzi magát, ezért járt efféle tréningekre. Ezért, az itt felszedett szókinccs miatt néha úgy érzem veled magam, mintha egy süketné mával beszélnek, olyannyira más a gondolatmenete, egyes dolgokban abszolúte nem értjük egymást. Valósággal túl egyszerű nekem, szinte ez adja olykor a problémát. De az ágyban odaadó, rutinos, jó szerető. Inkább az a furcsa számomra, hogy nincs ebben a kapcsolatban igazi töltésem, nélkülözzük a valódi tétet is, (– Nekem még egy gyereket, ne viccelj!) jövőtervezés, család nélkül; de ugyanakkor a múltunk nélkül kezdtünk e kapcsolatba. Megéljük azt, ami van. Annyi, amennyi. Minek bonyolítani, túlbeszélni, túllihegni. A lányodnál más volt. A hiányaira épített problémahalmaz, szimbólumok, kiegészítések hirdették tehetségemet, amit csodálhattam. Itt, Sívánál se idő, se tét, se ön-mű-hozsánna. Van. Sok-sok jól szabott koitusszal. Egy hónapja ismerem. Egyébként idősebb, mint én.

/Akkor még nem tudtam, hogy a tréningek egyik ünnepelt sztárjával állott (sőt, más pozitúra is valóságos) kapcsolatban. Egy bűnözővel az egyik fegyházból, akit mint tréninget elvégzett segítő rendszeresen kiengedtek, az új szellem diadalaként, a nevelés csodájaként. Ez az Ámmon Feri, ha tehette, nála is aludt, s talán tőle szervezte azt a rablássorozatot, amelynek során egy lopott autóval halálos balesetet szenvedett./

Ahogy a legfinomabb női illat, / nedvek kényes szaga / átvált néhány óra alatt, / és lesz kibírhatatlan bűz, / mi nemrég illat – / úgy vagy te oly sok nővel, / ha nem köt össze illatán túl / a szellem eau de cologne-ja – / mehetsz új kalandra, / mert ez se volt más, / mint újabb csoda, / miből kimaradtál.

Szégyellni való, ha az ember túlzottan ragaszkodik egy rögeszméhez. Folyamatos túldimenzionálása ez a tárgynak és önmagának is. Ősszel a levél leválik a gallyról, esetleg cseppnyi nedvesség marad talpánál. A ciklikusság az egyetlen rögeszme; az Egy szeretete az igazi élmény. Legfeljebb leveti alakját, másba öltözött. Genetikus vetkezés-öltözés. A másik már megvalósította a reinkarnációt – s az ő számára bizonyára én is. Nem az egyetlenek vagyunk, nem az egyszerűek. Gyöngysor az idő nyakán, rajta egy szem. Értékes, mint a megelőzők, s értéket adunk az utánunk jövőknek. Tapasztalat vagyunk. Annak ellenére, hogy minden lényeges előtt úgy állunk, oly csupaszon, mint a ma született. Azt hisszük, az út is addig tart, ameddig járunk rajta, addig nyílik, ameddig lépdelünk. Igen is, meg nem is. Az út mi vagyunk. Ego sum via... Mindenki annyit hív elő ezen az úton az emberből, amennyit önmagából. A többi csupán lezajlik. Nagy, hétköznapi hókuszpókusz, ügyeskedés a jobb helyért – és vége. Hová tűnt már a kamaszévek zsenikorszaka, a lázadozás oly elementáris, határtalan életvágya, amely már átcsap élni nem akarásba, hol a betegség és félelem kora? Hol van már az idő- és térvesztés dimenziótlansága?

Önáltatás és sértett hiúság között – ez volt legalább fél évig az állapotom. Egyik sem kedvez a szellemnek, egészségnek, jóllehet mindkettő erőteljes hajtóerő, de félretekert kormányval. Érdekes (leginkább másnak!), ha az embernek egyszerűen eltűntetik a múltját, kihúzzák alóla, akár egy szőnyeget, s azt várják, még csak el se essék. És mégis: csak attól lehet könnyedén megválni, ami oly régóta körülöttünk van, hogy föl se tételezzük, tudnánk nélküle élni.

E felső kettő egymást kizáró állítás volt – és tökéletesen és egyszerre igazak. Ma unokahúgomnál jártam; lélekben ott sem voltam, talán mert ő most boldog. Negyedik éve társa a Tamás. Meddő, nosztalgiával vegyes csömörnek tetszettek verseim, amelyek rádiófelvételét lejátszottam neki. Mi is vagyok? Miből, merre, miért? Legalább jól érzem magamban az ént? Csak töltésem legyen! Az már jó. Ha még jól is érzem magam, az már a boldogság csúcsa. Azt az agyamba költözött derűs nyugalmat, biztonságot akarom újra, amelyik abból fakad, ha az embernek társa van, célja, folyamatos együvé tartozás érzete. Egymás felé növés.

Túl a mintegy féléves krízisen. A szeretetre épített lét lényege kérdőjeleződött meg – ez megbocsáthatatlan. Egy ideje szellemi csönd. Próbálni, csupán a test létezzen. Újra férfiként vagyok. De a szellemi is újra kell. Nem a valóság pótlékaként, belemagyarázasként, vagy miként egy ismerősöm csinálja: hogy a legegyszerűbb magyarázatok, kapcsolatok helyett egy ezoterikusat kohol, miközben pofára esik a hétköznapiiban – ami „természetesen” a „konstellációk miatt van”, de majd egy kedvezőbb csillagállásnál...

Az én: az út innét oda és fordítva. Szellemi, testi – nem lehetne ezt szintézisként?

Nem tudom, mindebben még mindig mennyi az önáltatás. Hiszen rendszeresen találkozom az anyjával, úgy járok oda, mint akinek szókinca a *talán mégis* szavakra szűkült. Örökös érzelmi feszültségben beszélgetünk, finomakat eszem nála, s ha jobb állapotban vagyok, akkor meg mintha fitogtatnám, milyen jól is vagyok. Mintha lánya képe a falról valóban látna. Tudatosan nem kérdezek róla, de alig várom, hogy valamit kibökjön gyerekéről. A legrosszabb fajta kém vagyok saját ügyemben, mert megszenvedek bármi információt. Most ez önlebeszélő vagy rábeszélő akció részemről? A fene tudja. Olyan okos vagyok, semmi eszem. Ez így logikus. Amerikai milliomos barátjáról, anyagi kiszolgáltatottságáról (– Ja, te kurvának tartasz!) beszél, hogy mennyi sok görccsel jár neki a folytonos Amerikába, Izraelbe, Tihanyba utazás, mindig a bizonytalanra számítva; a kapott lakást és autót sem könnyű fönntartani, a bécsi agglegény barátja elvonná feleségül satöbbi. Közben elejti azt, ami engem érdekel. Lánya fél éve új állásban, kövér, cigizik; agyonkarmolt és tele harapásokkal attól a vad macskától, amit a világcafrika grafikusnőtől kapott (– Képzeld el, abban a szép lakásban

mit művel, milyen szag van attól a dögtől!), most húszezerért töri magát, hogy meglegyen valami újabb fajta valami agyetikára a pénze. (– Ezeket a lélektani hentességeket nem tudom neked megbocsátani!) Aztán elszomorodva közli, vámpír férje veréb-mosolyú, szánalomra méltó törődött lényét hogy megsajnálta, amikor kikísérte a ciprusi géphez. Egy IBUSZ-os nő hajtott most rá, azt hiszi, remélhet tőle valamit. (Egyből ledöntötte a lábáról a szukát a betétkönyvével.)

A majdnem anyós lakása szép, illatos, de vele együtt beléköltözik a lelki huzatosság érzete is. Alapjaiban véve jó ember, csak irányt tévesztett. Túl gazdag családból mozdította ki a történelem, szerencsétlen házasságokba bonyolódott, és már a kora is feszíti, nem csak az igényei. Bájosan buta, néha kissé bumfordian, de erre az intellektuális vagy gazdag üzletember barátainak szüksége lehet. Egy másfajta bölcsesség és tettvágy a sajátja, miközben fennhangon tud örülni ismerősei sikerének. Valóban örül, vagy csak harsog? Ha kell, rossz nyelve is van. Csíp, szúr. Egyébként mindent elintéz, skrupulusok nélkül bárkit megken, viharzik mint a szőke ciklon, még a KRESZ-t is egyénien értelmezi. Végzete, ha egy más valaki szintén így tesz. Ezen fölháborodik, közönségessé válik, aztán a szívéhez kap és furcsán lélegzik. – Te, szerinted én meghalok? Mi lesz akkor azzal a hülyével?

Rendszeresen járok hozzá, finomakat főz, nagy etető, de főleg, „közös ügyünk” vonz, a lánya. Különben is, a számomra ez a gazdag, romlottságközei világ a munka tárgya kell, hogy legyen, félretéve vonzódásom, ellenszenvem. Tudnom kell róla, ábrázolni képesen. Hasonló környezetből jött az a valaki, aki először kérdőjelezte meg lényével minden addigi értékemet. Az *image-os*, akinek ösztönös művét A.I. bensőségebben teljesítette ki – megfertőztek. Végérvényesen kiszakítottak eredeti, értékesnek tekintett, őszintének megélt világomból. Kérdéssé tették a lelki-szellemi gazdagság értékteli mivoltát, mintha a reális és anyagi élet kárpótlását is fantasztikusnak rajzolt díszleteivel adnák méltó csereként. És a megjegyzést: legyen önálló egzisztenciád. Ha ez az, akkor inkább nem kell.

Nincsen különbség, csak szavak. Kerülőút az egységre. Ragaszkodom a szavaimhoz.

Szomjazom az egységet.

Figyelni valamire. Oly mindegy a tárgya. A figyelmem a fontos, ami elválaszt magamtól és összeköt velem.

Az ember önmagáról többet csak a világ közbeiktatásával tudhat meg.

Isten csak annyit ad magából nekünk, amennyit megérdemlünk.

XXII. Visszateremtés

Tátongó űr, ásító káosz amerre járok, / megtörténhet velem, amit erőtlől duzzadó / kamaszként kihívtam a sorstól. Most megkapom. // Hosszú volt az élet. Idejét szentek fényes / magukhoz föl nem emelték, a Biblia sem több, / mint véres megtörténtek Istenhez mérése; de mérce. // Elvonult előttem a világ, s ahogy a hegyről letekintek, / egyetlen apró dolgában sem látom meg magam. / Nem vagy te sem tükröm, így tiéd sem én. Elkülönültem. // Ömöljön át rajtam a tengerár, fejem ki nem dugom, / Mosson be sziklák és parti homok közé, ahol fel- / felcsillan még egy-egy pikkely vagy fényes kagylótörmelék. // Zsibbadjon el gerincem, combomtól arcomig / bizseregjen a megsemmisülés. Testem színpadán / harsogjon és csendre váltson az ige.

Kedd

Nem nézek már az égre, / hogyha nem vagy itt. / A hold hiába oly kerek, / föl nem idéz. / Csak alszom nyughatatlanul: / se szív, se ész, / csupán a test maradt, minék / a test kevés.

Vedd észre már: / magamról szólni is te kellesz; / a biztos pont, ahonnét / kifordítható lesz bármi: / rajtam kívüli, / akár te, / ahonnét a szó kapja értelmét, / a reggeli nap elég fényt / és

célt, hogy a holdnak feleljen / ha kérdené: minek a fény? / a holdnak lehelje / körbe jár a semmiség, mi élet.

Megjelent a tréner könyve. Akik még a trénerképzőt is elvégezték, azok is azt mondják, utólag szinte szégyellték, hogy részt vettek benne, olyan a nyelve, szellemisége. Majd'hogynem így vagyok A.I.-jal. Az az ember, aki most ő, oly mértékben méltatlan a kapcsolatunkhoz, hogy a fentiekhez hasonlóan vagyok vele. Szégyellem korábbi részvételem.

Finálé utáni utójáték

Javában ég a nyár, a grafikusnő meghívott, bár férje születésnapja van, és „volt ismerősömet” is invitálta. A házigazda asszonya barátom volt, akitől elvártam a barátság jogán elváltunkkor döntsön: vagy A.I. vagy én.

Két-három nappal a buli előtt A.I. fölhívott, kérdi, megyek-e a születésnapra.

– Miért? Ne menjek?

– Te dönts el. A grafikus szeretne összebékíteni minket.

Este, unokahúgom esküvője után elmentem. A.I. nagyon szép, dekoratív, de majdnem rosszul leszek, amikor affektáló kedvességgel keres „klistályot” (kristálycukrot) az asztalnál.

Valósággal kerülöm a nagy lakásban, pedig ő kedvesen jött *puszilni*. Azután az est folyamán ki tudja hogy, hogy nem, kettesben maradtunk a tévés szobában. Ő feküdt, én ültem mellette.

– Azért én nagyon szerettelek (mondom neki, sokáig vacillálva, hogy *milyen időbe* tegyem az állítmányt).

– Gyurikám, én is nagyon. Azt tudom, hogy te igen, azért hagyta menni, ami a legnagyobb dolog. Tudod, nekem még nagyon sok olyan dolgom van, amit veled nem lehetett volna.

Ez így ment, nevezük beszélgetésnek leépülésünkre. Aztán közölte:

– Képzeld, lefeküdtem a trénerrel.

– Legalább jó volt?

– Á, primitív állat, nagyon bunkó.

– Ezt én tudtam e nélkül is.

– Jópofa volt; én teljesen kívül.

Most kéne felpofoznom. Vagy sírnom. Egyenlítenem kellett:

– Én meg avval, akitől annyira féltettél.

– Tudtam, na ugye, hogy megmondtam.

– Vagy három-négy hónappal *később* csak. Mondtam neki, hogy te már leverted rajtam előre.

– És mi újság az Ammon Ferivel? – csípett belém. – Nem lett esküvő? Meghalt?

– Igen. Különben nagyon rendes lány, igazán.

A háttérből kimondhatatlanul fájdalmas és gyönyörű zene szólt, Leonard Cohen énekelt. Ki tudja miért, mi a fenének akarok én mindig, mindenkinek megfelelni?! A pozitív hatás avagy az őszinteség kedvéért homályosan, lehetséges zsidó őseimet is bevettem. Hogy talán ezért szimpatizálnak velem a zsidó, félzsidó lányok – erre lány puszikat adott, mosoly, satöbbi.

A grafikusnő is bevéletlenkedett, lelkezésbe kezdett velem, hogy egyedül megyek-e haza, vagy kibékültünk. Nekem csak társnak kell A.I. mondtam, nem szeretőnek.

Festő barátommal beszélgetve egy régi hölgyet idézünk fel, akivel neki oly sok baja volt. Idő-fáziseltolódás, tizenévvvel.

– A lányok most vannak a kurva-korszakban, – fintorog – amiben mi is voltunk. Vagy vagyunk még? Kalandra fel!

A versek kerülőutak az élethez akkor, amikor járni nem lehet, vagy nincs miért. Ugyanis, ha valaki jó „normaidővel” teljesíti a kerülőutat, az a sokkal egyszerűbb *életes*, egyenesebb úton bárhova, könnyen odatalál. Ez önvigasztalás így, mint az is, hogy én szimbolikusan látom és

oldom meg a világi bajaimat – hogy ezek után, mint egy edzés birtokában, már könnyebben bírjak a valósággal. A fantázia (nyitott) játékaik ötletesebb megközelítéshez segíthetnek.

Úgy véltem, jel vagyok, ki téled visszaváltozik emberré, ahogy a mesehősök átbucskáznak fejükön és vannak. Simogatásod simogatás, és nem ismered a hazugság labirintusát, amiben elkeveredsz tőlem. Az ember társa: Társa, egy kissé mindig metaforikus lény is egyszerre, hiszen ha csak ülök mellette, ő sem moccan, akkor is közelítünk egymás felé. Én teremtem az élményeimet, én vagyok felelős értük; efféle szubjektív idealista igazsággal töltötték a fejem azok, akik nem tudták; ha építkezem s téged építelek, akkor abból az anyagból teszem, s azokból a gesztusokból, szeretetből, ami te vagy; s miközben építelek – te változtatsz meg engem, miközben csodálhatlak, mint képződményt, de főleg a változást kell szeretnem, amely (akár az inda – erős karó körül) mozog. Ez tautológia: a változás mozog.

A találkozást követően ismét nem alszom. Még mindig az motivál, hogy ő a társ, ez az egész egy irdatlan próba, beavatás. Azzal együtt, hogy (igaz-e vagy sem) lefeküdt a trénerrel, sőt rajta kívül mindenféle ótvar senki alakkal; tudom, hogy engem szeret és magányos. Ha viseli is az aranyait, amelyeket a férfiaktól kapott. Elvittem neki kis megjelent verskönyvem és egy nálam hagyott trikót.

– Majd találkozunk.

Utána a grafikusnőhöz mentem, de rosszkor. Új hitvallásának megfelelően a legújabb általa gyorstalpalón megközelített lélektani terápiát végezte valakin. Várjak a nagy szobában. Totális kibékülés. Már megint bögttem, A.I. kapcsán. A grafikusnő tudja, egymásnak vagyunk, de A.I.-jal most nem tudja, miként lehet *kommunikálni* (ettől a szótól is kiütéses vagyok!). Pedig értékes, szép, satöbbi. A grafikusnő kifejti, hogy ő engem szeret, én vagyok a barátja. Egyébként igazán feleségül vehetném, remek pár lennénk, jól kijönnénk. Mozgatja, amit régen mondtam, hogy neki csak a szeretetvallása van, ami iszonyú sérülékeny, és nincs benne rendszer, ezért ön- és közveszélyes, de leginkább az előbbi. Ezért ment a tréningre, most meg erre az újabb, átfogóbbra, s már van neki. Különben pedig azért maradt A.I.-jal, mert ő volt a gyengébb, nem én. Senkije sem volt. De higgyem el, A.I. mellett is énvelem volt, mert a barátja én vagyok, akkor is. Mindenki tudja, A.I.-jal egymáséi vagyunk.

– De lehet így megölni engem? – kérdem.

– Ő meg is halt, hidd el – mondja. – Amíg az anyja van, ő nem létezik, tudod, szupresszív személyiség, megölni vagy kikerülni lehet csak.

A grafikusnő nem akarta, de fulladásos köhögés közepette (ennek mögöttes jelentése bizonyára van, egyébként sörívás közben fuldoklott) megemlítette:

– Az a múlt év végi AB nem a te gyereked lett volna.

Ez meghökkentő ha igaz, ha nem; csak mint jogos feltételezés – akkor is szörnyű. Ezek szerint A.I. – magából kiindulva!!! – ezért lett rám olyan mérhetetlenül dühös, letört; sírt egy hétig, amikor „megfogtam *annak* a nőnek a lábát”. Félt, hogy oly nagyon rám szorult, hogy egyedül marad satöbbi.

Ha nagyon rosszul érzem magam, / én akkor is mosolygok; / persze jobb, ha jól érzem magam, / de végül is a fontos az, / hogy erőteljesen érezzek, / akkor, ha rossz is, nem is annyira.

Mielőtt kurva lettél, / megcsókoltalak, / és a pihét is a szád fölött, / megsimogattam hajad / és végig a tested; / s a szavak / finom zongorafutama / mint egy végtelen dallam / jöttek belőled, / körbefontak, / s azt mondtad: a házam vagy; / hazaérkeztem, mást se kérsz, / csak szeresselek; / rég halott nagyanyád, / (kinek sírjához elvittél, / és én csendben esküdtem, / remélem együtt, veled) / már ő mesélt rólam, / hogy egykor, majd veled leszek – / s én megszelídültem, bevallottam: / könnyebb a lélegzés – teáltalad; / megrémültél: nehéz neked e feladat, / igazán

kell már, hogy légy, / jaj, hova menekedj, / mielőtt kurva lettél – / de hisz én is voltam, / a bizonyosság mellett, hogy / elszaladjak, kibújjak – / s ma már tudom, / mi fontosabb: / tiszta a szemem és fáradt.

XXIII. Néhány kiegészítés

A.I. anyjához, ami talán helyesbíti lánya egyoldalú elmondásait.

1. Nem anyagi „féltekenységből” nem engedték adoptálni A.I.-t. Egyrészt az öreg Arдай nem is óhajtotta – de ezen felül, a továbbtanulás szempontjából, a „művezető” Szubai jobb káder lett volna, semmint Arдай, a „kisiparos”. 2. Igazi nagyapja valójában nem Nagy úr, az órás volt. Jóllehet, egyébként olaszos temperamentumú házasságban élt a nagymamával (– üvöltözés-jelenet-megbocsájtás –), de az már hathónapos terhes volt a leggazdagabb pécsi ékszerésztől, Abramovics Rezsőtől. Az árjatorvény idején az apró nagymama családjába be nem „nősülhetett” a valódi nagyapa, de megbízható segédjét, Nagy urat *megvette*, inkább *megkérte* erre a családi szívességre, és igen sok nászajándékkal látta el. Teljes vagyont bízta a nagydarab, jámbor emberre. Így a teljes vagyont árjásították Nagy úr révén, persze 1951-ben véget ért a szép élet, mert államosítás címén amit lehetett elraboltak belőle. Abramovics megjárta a táborokat, végül Izraelben telepedett le. Ezt az öreg Arдай tudta(!!!), aki két papucs készítése közben (elvégre a mérnök úr kisiparossá züllött a rendszerváltással) lecibálta A.I. anyját *sozusagen* a Parlamentbe, a „Ságvári” házasságkötő-terembe, ahol a portás, és a népi demokrácia piszkát és a jövőképet szimbolizáló takarítónő lett a tanújuk. Arдай talán még jó partinak is tartotta szép, fiatal, ámbár harmadszor elkelő feleségét, akinek egy bájos kislánya élt vidéken.

A gyermek A.I.-ért hiába sírt az anyja, még a tévés gyerekjeleneteknél is inkább elfordult, „szülei” nem adták a kislányt. Ardayt túl öregnek tartották, akinek fogalma sem lehet családról, gyerekről, elvégre agglegény.

A gyermek a vécén kiscicájának mondogatta:

– Te is árva vagy kiscica, veled sincsen az édesanyád, szegénykém, jaj, mi lesz veled kicsi árvám...

A nagyanyja a konyhában bög. (– Még csak nem is raccsol! Gyémánt ez a lány!) Oda kell adnia. Végül, egy ügyetlen elodázási kísérlet után (a gyerek kirándul, nincs is itthon) a váratlanul, reggel érkezett anyja és Arдай „megkapja” a kislányt.

Az első férjhez, a valódi apához rövid ismeretség után ment hozzá A.I. anyja. Rendkívül tehetséges férfi volt, kitűnően rajzolt, zenélt, de amolyan mama-nevelte, bávatag ember lett, akit a barátok könnyen elcsábítottak, s tettek ivócimborájukká. Valami baj történhetett ott, a szülést követően. Eleve igen nehéz világrahozatal lehetett, legalábbis az anyának. Fél nyolctól hatig aludt, alig tudták fölébreszteni. Azóta a szíve tökéletlenkedik. Lányának viszont még megszületnie sem volt nehéz, nem kellett megdolgoznia érte: császármetszéssel jött a világra, gyűrűs, fekete hajjal. Anyja iszonyattal élte meg mindezt, utána stoppolás a hason – örök emlék.

Három és fél hónapos szoptatós anya volt már, amikor kapatos férje (aki egyébként a nők kedvence, délceg férfi) a kocsijába parancsolta. Egy esküvőről „szállította” haza, pedig holt részegen nem ülhetett volna a volán mögé, ráadásul agresszíven viselkedett. Betelt a pohár, és a nő örökre kiszállt Szubai autójából és életéből. Visszamenőleg is megelégette, hogy a haverok a csengőnek támasszák a merev részeg ifjú férjet. Tehetséges, élethülye, tehetetlen. (– Éppen ilyen a lányom – döbrent rá, amikor az négyéves lehetett.) Ezúttal a megalázott asszony esett be az ajtón, teje örökre elapadt, pedig szép melle tele. Orizat riznyák és nehéz idők jöttek.

Még mindig örült lehetek.

Akár egy elpusztíthatatlan parazita, belőlem él, hajt ki az a növény, amelyet egykor életemnek hívtam, ami miatt olyan helyekre járok, amelyekhez semmi közöm, olyan emberekkel találkozom, akiket valójában elkerülnék – akik és amelyek csak táplálják ezt az iszonyú, belőlem sarjadó és engem tönkretévő lényt, amely olyan elpusztíthatatlan, akár az ecetfa, amelyet utáltam egykor, de mára részem, és az ember a darabjaitól nehezen szabadulhat, különösen akkor, ha részét tekintette lényegének, nálánál fontosabbnak. Mint én téged. Utánad járok az újabb hókuszpókuszos helyre is azért megyek, nem azért, mert a grafikusnő javasolta, rám fér, az én lelkiállapotomra, hanem mert említette, hogy te is jártál ott.

Itt meggyőződés, hogy mindannyiunkban bevésődések vannak, amelyek összefüggenek. Egy valóságos láncra fűzött sérülés-sort alkotnak, amelytől akkor lehet megszabadulni, ha a *legelső* bevésődéstől elszabadulunk; vele megy az egész láncolat, és óriási energiák szabadulhatnak fel bennünk, mert tovább már nem tévesen működik a mi gépezetünk, nem a folytonos korrigálás szívja el erejét. Ehhez más sem kell, csak hogy megfelelő módszerrel szembe üljünk egymással, az egyik lazítva, elérvedve földobjon egy témát, amellyel szembe mer nézni – azután beszéltetjük, megfelelő kérdő formulákkal, megerősítő és kérdő szavacskákkal; eltereljük avagy hagyjuk, hogy eljusson saját múltbeli hegyére. Ott a kráter széléig merészkedik, akad, aki egyből eddig, de *csak eddig* jut, miként a hülye vizsgázó, hiszen ez az, amivel nem tud mit kezdeni – és *ekkor* igényli a segítséget. *Aki ember akar lenni, saját poklába kell menni. Belemenni, általmenni, ottan kell azt megtanulni, hogyan kell embernek lenni.* Nekünk saját kráterébe kell löknünk, hadd menjen át többször is a maga tisztítótűzén; és miután többször megjárta poklát, a görcsöt okozó, lebetegítő szörnyűségeket, szinte közönyös hangunk Ariadné-fonalának segítségével bármikor vissza tudjuk hozni útjáról. Föl tudjuk függeszteni, újra el tudjuk kezdeni vele, onnét, ahol abbahagyta. Mert amennyire fél tőle, annyira kívánja is, jóllehet elbújdosna az utolsó pillanatban, nem a megfelelő módon idézné fel az egykori fizikai-lelki sérülést, bevésődést okozó jelenetet és szavakat. Ebben kell támogatni. Valóságos erős áramú kisülések keletkeznek, irdatlan nevetések, felszabadult, csillapíthatatlan röhögések, amikor valaki ki tudja mondani a leblokkolt szavakat, a gúzsba kötő, immár legyőzhető szókat, mondatokat.

– Úristen, ez az, ami mozgatót? Ez tett nyomorékká engem, ilyen nevetségesen egyszerű dolog? Hát ettől féltem én, hát emiatt szálltam ki majdnem az életből? Ilyen fene nagy puttyny miatt görnyedtem?

És az ember nevetve ismétli sokadszorra is egykori fantomja nevét, szavait. Miként a kisgyerek. Mind ott kaptuk első szörnyeinket, van, aki még előbb, de ez nekem homályos. Eljutottam valakivel a prenatális korig, nem a magzati állapotig, de valahova a törzsféjlődés egysejtűeket idéző koráig. Nevetségesen félelmetes. Ez az ember valóban sérült volt, és én nem akartam igazi elmebeteggel foglalkozni, mert azután cseréltünk, én ültem révedezően, s nekem kellett volna a bűvös hegymászást végrehajtanom saját vulkánomon. Ezt valami auditálásnak hívják.

Nos, kиаuditáltattam A.I.-t, mert élni akarok. Éjjel semmi olvasás, írás. Reggel az anyja telefonál:

– A.I. itt zokogott nálam, az orvos eltiltotta a szemlencse viseléstől, mert valami ér nőtt a szaruhártyájába. Szódásüveglencsét kell hordania. Teljesen letört.

Neki már a látásért-kinézésért, az alapmegjelenésért is látszatot kellett öltenie. Szülni, ha szül, császármetszéssel. Anyja egykor (tréfásan) megtiltotta nekünk, hogy gyerekekünk legyen.

– Két bagolynek, két vaknak milyen lenne az utódja?

Ezt a beszélgetést most titokként bízta rám az anyja. De az is meglehet: tudja, zsarolni nem az erővel, hanem a kiszolgáltatottsággal lehet igazán. Ha a lánya lemondott rólam, most talán kiszorultságában a világból, egy szűk tér bekalitkázott rabjaként, azaz a lemondás örökös csalódásgombócával a torkában, tán együtt „énekelne” velem. Így nem kellhet, ha beledöglöm

is. És régebben sem menedéke, szalmaszála akartam lenni. Amikor úgy véltem, jobban bízom benne, mint magamban, hitelesebb lény még az én képviselőmre is, mint saját magam.

A túlzott szeretet gyanús. Megterhelő. Az elől menekülni kell. Túl sok kaput, zsilipet nyit, elviselhetetlen vehemenciával átáramlik („kopuláció”) rajt a tartalom. Túlzottan kötődik „céljához, áldozatához”, megsemmisíti; megsemmisül benne. Élhetetlen. Kísértetek pedig nincsenek. Csak kísértések, hogy mondj le magadról.

Adtak egy kétszáz pontos tesztet. Kitöltöttem, elemezték. Birtokolni vágyok szintet, nevet, státuszt, ésatöbbi, ésatöbbi, de közben az élethez való kötöttségem roppant alacsony; nem vagyok oka a külső/belső dolgoknak, aktivitással palástolom belső bizonytalanságomat, önnemismerésem. Végső konklúzió: auditálásra szorulok, negatívumaimból látszik, hogy elvégeztem azt a bizonyos előző tréninget, ami természetesen, csakis ártott.

Ha más következtetésre jutottak volna, miként igazolná magát ez az újabb hókuszpókusz rendszer. Hogy nem vagyok életigenlő; hogy örökös visszahúzódsban élek, mint aki csak túl akar lenni az egészen – ez kijött. Művészileg sem tudom kifejezni magam pontosan, ez is benne van. A visszavonulás, önmagamban forgás, önfelemésztés előbb-utóbb kiolt, ahogy az meg is történt. A „nök” érezhették ezt, kivéve tán egykori feleségem, akiben ez az egész fokozottabban, súlyosabban működik. A lelkem mélyén nem tekintem értéknek az életet; avagy ami ezzel egyenértékű – olyannyira annak tartom, hogy el sem merem kezdeni. Az egyszerűség valóban nem volt számomra érték. Mint aki fél, hogy rajtakapják, ha túlságosan érthető, vagy tán a téma válik lényegtelenné, ha oly egyszerű, mint amilyen valójában? Ha már én is élhetem – hát csak ennyi lenne?

Egyfajta takarózás a komplikálás. Félelem termi, amit bizonyos bölcsészi nagyképűség követ. Az egész komplexum az élet helyett. Sőt! Az életidegenséget értéknek tünteti fel. Ha ilyen konstrukciót (pl. egy A.I.-szerű társféle) trauma ér, elementális, örök ítéletszerűnek, sorsnak, végzetnek éli meg.

Végtére is azt hiszem, az ember önmagáról többet (előbb-utóbb) csak a világ közbeiktatásával tudhat meg. Én az előző fázist, a lecsupaszítás (legendáját?) már elvégeztem. Már csak a görcsökön rágódom, mint csutkán, amelyet ki kéne köpni. A rögeszme beszűkülés, ha nem hordozza az egész arányait. Az írás önterápia, de a beteg egyszerűen türelmetlenné lesz, kifut uralma alól, amire azt hitte, ő csinálja, teremti – ráadásul az élet helyett.

Kiváncsi (?) talán kíváncsi vagyok, kitudítják-e A.I.-t, illetve nihilizmusom gyökereit. Néha már úgy kapaszkodtam „ezekbe”, mint utolsó ruhadarabjaimba egy tisztességes társaságban. Mi lehetett indítóm a visszahúzóds és nihil felé? A redukált életre hajlamosító egykori társbérleti lét? Hiszen az kiválthat egy erőteljes dacot, önállóságot. Ügyetlen önfejlesztés, ellibbenés az anyagi világtól, amennyiben benne oly kevés a lehetőség, egy léleknövesztés válik öncéllá? Sok, belül lezáratlan kapcsolat, félig-csinálások, eltolt családi élet, válás, mindaz, ami visszahúzódsra utalna és készletre; helyette pedig folyamatos „önelőadás”, magam előtérbe tolása. Mintha folyamatosan egy önterápiát folytatnék, próbálnám kilökni, ami nem belém való. Cselekvőképességem látszatos és viszonylagos – a másik tehetetlenségének arányában jelentkezik. Lásd A.I. *elfekélődséit* – szemben az én állandó (valódi?) írásos aktivitásommal, mint valódi vagy álcselekvéssel.

XXIV. Elmegyek erre a bizonyos hókuszpókuszra

A döntést megelőző nap hívott A.I. mamája, lánya szódásüveges vakságáról szólt. Mintha még ez is egy késleltető parancs lenne, a kiszolgáltatottsággal történő zsarolás. Rám szorul. No nem, én szabadulni akarok, élni, törölni A.I.-jal szerzett lelki csomóimat. Ne legyek fáradt, ötlettelen, megcsalt, jelképes halálomból elég.

Első nap a már említett 35 körüli férfit, Lacit auditáltam. Öreg, megfáradt, kissé börtönszürke. A születés előtti, a fogantatás körüli napig vittük vissza. Iszonyú energiák, fájdalmak tombolnak benne, főleg anyja értéktartományában, *valenciájában*. Az asszony vágyta és félte a férfit, aki öntudatlan (itt zavarosak a szöveg és a képek) megerőszakolta. Erőteljes parancsok épültek be Laciba: „Te nem vagy jó semmire!”, „hülye vagy!” satöbbi. Sikerült kioldani ezeket, elértük a nevetés fázisát az ismételtetésekkel. Laci felszabadult és örömteli a legfájóbb ismétlések után. Másnap még elementálisabb amit tapasztalok. Ezért a röhögős-nevetős felszabadulásért megéri. Engem egymás után ketten vesznek „kezelésbe”. Az első auditáló a grafikusnő barátja, Siva volt kedvese. (Minő véletlen egybeesés!) Valami apa-halál vonalat érintünk. A másodikkal A.I.-t. Rövidesen megeljük a „– Ha nekem még egyszer lenne feleségem, az ő lenne” típusú esküvéseket, elkötelezettségeket. És mondtam, csak mondtam az amerikai utat, megérkezést, idegenséget, taxit; az anyja ült mellette, fáradt, a kezem sem fogja meg. „– Az ottan egyszerűen az én helyem melletted, tedd a fejed a vállamra, ha fáradt vagy, ezért vagyok.” E mondat minden egyes eleménél bögök. Közben az anyját nem tudom igazán agresszívan elküldeni a picsába. Jobb felé vonzódom teljes szelídséggel, balra pedig rúgnom kellene. Talán több agresszivitás szorulhatna belém.

Ha építeni nem tudunk, rombolunk, törlesztünk vélt vagy valós korábbi sérelmeinkért. Még semmi igazán elhatározott nem volt közöttünk, nekem az *image*-os kiörlése lehetett feladatom vagy négy éve. Avval, akinek kezéből jószóltam a vonaton, miközben együtt lógtunk. Odaadó, megértő szerető, sőt társ lett volna, aki huszonevéssé akart engem faragni. A kedvéért még kontaktlencsét is próbáltam. Merev lencse, kissé irritál a használata. A felső X-ezres társaság egyik utált összejövételére megyünk, én talpig feketében, akár egy korabeli olasz szereplő. Budapest Körszálló, lézengve fontoskodó alakok, jóstehetségem áldozata és barátnője csatolt részeként fogok unatkozni.

Elvesztettem a látásomat. Meglehet, zsigeri szinten előbb kaptam valami ítéletet, mint a tudat szintjén. A hatalmas terem arra lett figyelmes, hogy egy talpig fekete, zselézett hajú maffiózó kétrét görnyedve araszol a hosszú szőnyegen, nyilván aranyat keresgél odalent. Föl és alá. Eltűnt kontaktlencsémeket keresgéltem, néha besiettem a mosdóba is. Baj van a látással. Nem azt veszem észre, amit kellene. Sérültségemben már-már szinte tobzódva csak jövök-megyek, míg meglátom egy sarki asztalnál A.I.-t. Sugárzóan reflektorszemű és egy rádióssal ülnek, *nagyon* egymás mellett. Szimbolikus kalandomban még meg is nyugodhatnék, hiszen a tükröben végre megpillantottam *fölcsúsított* lencsém, és kiügyeskedtem a szemhéjam alól. A tisztességgel lehet igazi bajom. Valahogy odaódalgok, – sajnálatom magam –, mintha miatta kéne e két néemberrel itt unatkoznom:

– Látod, én meg ezekkel vagyok – ecseteltem hitványságomat.

– Tudod, ezért feküdtem le Sz.-szel – mondta később szemrehányóan.

Lehet, ez ismétlés.

Amerikáról foghíjasan mesélt. Mert a történetben ott lapult egy férfi, akit elhazudott.

– Voltál ott kint valakivel?

– Á, dehogy. Egy teljes napot sírtam, mert egyszer csak arra ébredtem, nem gondolok rád.

– Ugyan, A.I., ez természetes. Én ne megterhelően legyek ott minden napodban.

Emiatt az elhallgatás miatt nem feküdt le velem sokáig, aztán ment az AIDS-vizsgálatra – egyedül! Hm.

Amikor javallottam, szakítsunk, akkor mindig időt kért, türelmet, s hogy szeressem.

Szerencsétlenségével tulajdonképpen zsarolt. Beépített egy kötelesség „engramot”.

Érdekes, én, aki minden barátomnak, ismerősömnek segítettem lakásépítésben vagy költözésben, nekik nem. Egyrészt azért, mert a tréninget végeztem; másrészt nem óhajtottam velük lenni, hiszen anyja és leánya *együtt* kibírhatatlanok. Istenigazából készakarva nem

akartam belefolyni a lakásügyébe, elkerülvén még a látszatát is annak, hogy nekem ott „kell” valami, bármihez is jogom, különösen előjogom lenne. Érdekes, nekem abban a lakásban egy könyves székecske sem jutott, egy papucs sem; végül is anyja ízlése szerint lett berendezve – kölcsönös megbántások és sértődések után. Amúgy pedig valóban anyja rohangált mindenért, takarított az öreg Kerivel, akinek kezét azelőtt mosóvíz sem érte. Találtak feladatot számomra is, ha már a munka dandárjából – úgymond – kihúztam becses lényem, a biztonsági szuperzárát csináltattam Herczeg úrral „magam ellen” (?) hogy kizáródjam ebből a társaságból. Vagy inkább, hogy A.I.-t zárjam el az emberektől? Ne romboljon!

Levél A.I.-nak.

Ez az egyik variáció a háromból, amit a tréning elvégzésére készítettem. Volt egy kedves levél, valami virág, és ez. Mint végső eszköz. Leszámolás. Láttam, hogy viselkedik, nyílt színen szerelmet vall annak, akit utált, elkötelezettséget vállalt azokkal, *akiket* lenézett, nem is kereste pillantásomat, itt vagyok-e vagy sem.

Én azt hittem, Te kifosztottál, megöltél; de nem kaptam Tőled semmit, csak egy nagy lefojtást, egy kedvességbe csomagolt, időzített hamisság-bombát, gyerek-blöfföt, satöbbi, satöbbi.

Hát, túléltem először is! Bevallom, életem legnagyobb csalódása volt – nyilván magamban, hogy ilyen emberismerő vagyok –, hiszen ilyen inkorrekt lényt (és ez érzelmi szférában is lehetséges) még nem volt szeremcsém ismerni. Ez eleve a *kurva* nagy tapasztalás. (Ne vedd *magadra*.) Mivel „hozott anyagból” bármit képes vagyok „teremteni”, még ha a nyersanyagot Te adtad is; nekem egy *rendkívüli* kapcsolatom volt, ha ehhez Neked valójában, úgy tényleg, úgy belülről, igazából semmi közöd. Mit ad Isten, végig tisztességes, és (lehet, Neked már akkor is érthetetlen módon) hű voltam, ami tán paradoxonként, de az egész értékét „srófolta”. Azért viszont nyilván elnézést kéne kérnem, hogy Neked csak egy amolyan, kis hitvány, langyos; kissé menedék, kissé erkölcsi maffiapénz-tisztára mosó kapcsolatocska jutott, hiszen egyrészt mindenki maga teremti (tudod, ezt kinek hitted el – a trénerednek – de körülbelül mégis igaz) másrészt mindenki önmagához méltót kap.

Balsorsomra vagy szerencsémre, nem tételeztem föl a valóságot (csupán sejtettem?) olyannak soha, mint amilyen az Általad játszott, s amiből Te mindig kimaradsz, csak belepiskolsz a hazardőrök gesztusával, azt hiszed, mindenkit Te mozgatsz (ez némi nagyképűség vattacukrával édesíthet) s közben Téged mozgat valójában mindaz, amit összekutyulsz, összehánysz.

A tréner, ahogy vámpírkodik, letapos, gyilkol – legalább élvezni, a Te hatékonyságod még talán kisebb; ő tudja, mit tesz; Te előbb-utóbb, de legalább akkor élvezd! Ez *volt az élet*, amelyet Te így élsz, ennyi vagy. Egyszer nézd meg, mit teszel hozzá a világhoz (nem azt, hogy mit kapsz, mert az gyengeségre vall!) legyen kegyetlen, igazi mosoly (nem a Te „gyorstüzelő” fegyvertáradból!) egyetlen valódi szembenézés avval, akit naponta kikerülsz és sminkelsz.

„Kérdésed köszönöm” én „kihordtam” magamból azt, amihez jobb híján Neked is volt némi közöd. Hm... ezt a „hozzátétel” oldalra írhatod, úgyszólván nyereség, bár nyilván csak nekem. Vedd számba a barátaidat, akik *belülről* azok; kérlek, ne sorolj közéjük; a haverjaid közé pedig nem vagyok méltó. Vegyük úgy a másikat, mint egy elpuskázott, túlmagyarázott lehetőséget – de hiszen, szerinted én úgyis mindent, mindig csak beszéltem. Bár volt, hogy azért, mert Veled beszélgetni nem lehetett „holdas napjaid” miatt, s arra kértél, meséljek. Akkor most egy rövidet: arról a lányról, aki mögöttem ült egy taxiban, anyja mellette, s ez némi értetlenséggel töltött el akkor, még mielőtt New York után AIDS-vizsgálatra mentél volna. „Az ottan melletted egyszerűen az én helyem, dőlj a vállamra, ha fáradt vagy, ezért vagyok.”

Poén, hogy sokáig nem ismertem a „múlt” időt, mert azt hittem, beteg vagy, képtelen voltam felfogni, hogy Te ilyen-olyan vagy, amilyen, avagy azzá lettél, amivé, hiszen a korábban sugallt „énedhez” ragaszkodtam.

1991. 8. 18.

Bocs.

Ui.: mielőtt széttéped, a túloldalon szereplő (*Mese a három emberről*) mesét festőbarátunknak írtam, neki fontos lehet.

Egyszer volt, hol nem volt, élt egyszer három ember.

Egyikük szent meggyőződéssel vallotta, hogy nem él; és valóban, egész élete, mintha csak álomban zajlott volna.

A másik azt állította, hogy az ember örökké él, csupán testet változtat, de lényege sosem pusztul el; és valóban, ennek megfelelően élt.

A harmadik szerint mindenki csupán egyszer él, és mindaz, amit pokolnak és mennynek tartanak, itt található e földi létben; e szerint kelt és nyugodott nap mint nap.

Úgy vélekedhetnénk, az első ember bármilyen hitványságot hajlandó volt elkövetni, hiszen mintegy álomban élte az életét, ahol bármi megtörténhet, így minden olyan valószínűtlen.

Úgy vélhetjük, a második ember bármiféle rosszaságot hajlandó volt elkövetni, hiszen neki annyi lehetősége van más alakban jóvátenni, mivel örök életű.

Úgy vélnénk, a harmadik ember bármi gonoszságot hajlandó volt elkövetni, hiszen őt sürgeti az idő; tudja, egyszer él csupán.

És találkozott a három ember, és szakasztott egyformának tűntek. Isten se tudna különbséget tenni közöttük, tán nem is akar; mert tudja, hogy egyformák a legfontosabban.

Az első nem képes hitványságot elkövetni, mert álomban éli életét, és az álmok világával oly finoman kell bánni, akár a könnyű lepke sérülékeny, sokszínű szárnyával.

A második sem képes rosszat tenni, mivel talán már sokadik alakját öltötte fel, s hogy adhatná elpiszkolva tovább a halhatatlan láncot, hiszen a hatalmas láncolat akár egyetlen rossz szemétől is gyengévé válik.

A harmadik sem képes gonoszkodni, mert megérti annak nemességét és fenséges mivoltát, hogy aki egyszer él, annak a mindenséget kell példáznia, és így hasonlatos lehet az egészhez; amely test, öröklét és álom.

8. 20. Tegnap puccskísérlet a SZU-ban. 16-tól máig itt a pápa. Jugóban a SZU „előmodell”, lehet, most felbátorodnak a szerbek. A Nyugat magamagából kigondolva hisz a peresztrojka óhatatlan folytatásában, nem hisz a demokratikus folyamat feltartóztathatóságában. Lehet, hogy ez a puccsos nehézség tudatosít olyan fokig, hogy „alulról” történő, szerves, valódi változáshoz vezessen? Lehet, hogy így születik a nép?

XXV. Este auditálnak

– Nézz a mennyezetre! Amikorra egytől hétig elszámolok, lecsukódik a szemed. Tudatában leszel mindannak, ami történik, és az itt történetekre vissza tudsz majd emlékezni. Ha nincs kedvedre, ami itt történik, kiléphetsz belőle. Rendben?

– Rendben.

– Egy, kettő, három, négy öt, hat, hét. Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét.

Kényelmesen elhelyezkedem a támlás széken; ellazultam, de szemhéjam mögött még vibrálás érezhető.

– Ha a jövőben kimondom azt a szót, hogy „törölve”, mindaz, amit a terápiás ülés alatt mondtam neked, érvényét veszti, és nem lesz hatalma fölötted. Minden szuggesztió, amelyet adtam neked, elveszti erejét, ha kimondom azt a szót, hogy „törölve”. Érted?

– Igen.

– Keressük meg azt a gyerekkori eseményt, amellyel délelőtt foglalkoztunk, és amelyre pontosan emlékszel. Ezután, azáltal, hogy többször átmész a törtéteken, csökkenteni fogjuk az esemény hatását. Akkor tehát, keress egy olyan eseményt, amellyel úgy érzed, nyugodtan szembe tudsz nézni!

– Óvodai esemény, de kell az előzmény is. Az előjelek már otthon nyilvánvalóak.

Kedveskednek. Mi másért lehet a fokozott szeretet, érzelmi zsarolás, meggyőzés. „– Milyen jó neked, hogy óvodába mehetsz, ott sok a játék, barátok, alhatsz is délután. Milyen jó neked!”

– Hogy hangzik ez pontosan?!

Ízlelgetem a mondatot, egyre pontosabban artikulálok, valahogy úgy, amiként egykor elhangozhatott. Némi undor és fájdalom is bujkál a hangomban. A sokadik ismétlésre megnyugszom.

– Na, szóval piszkosul irigykednek. Szeretnének gyerek lenni, délután aludni, amit én utáltam. Nem szerettem gyerek lenni, parancsszóra aludni.

– Most történik mindez, kérlek, jelen időben mondd!

– Elhatározom, hogy az óvodában nem vernek át, nem altatnak, nem vernek át...

– Ismételd, kérlek: nem vernek át.

A mondat indulati töltése nehezen szűnik meg, végre a sokadszori ismétléssel, mintha kiürülne mindaz a düh, ami belém szorult.

– Más szóval, nem fordítanak ki magamból. Rossz leszek, provokáló, mindentudóan bármire felkészült.

– Mindez jelenben történik, ugye?

– Persze! Kihozom belőlük, hogy olyanok legyenek, akik között már valóban rosszul érzem magam... (Kióltóm a nyelvem.)

– Ezt ismételd, kérlek: rosszul érzem magam.

A fejemet lóbálom, többször ismételem, majd váltok:

– Mutassák ki a foguk fehérjét! (Ezt már külön felszólítás nélkül ismétlem, eleinte dühösen, majd folytatom a felidézést.) – Apám visz. Pontosan tudom, melyik kőtől kezdve huzatom magam, hiszen a beiratásnál már jártam erre. (Cinkos nevetgélek, mélyen egyetértve magammal.) – Apám zavarban van kissé, milyen hülye a nagyfia, nem tud velem igazán mit kezdeni. Szinte érthetetlen – még a fenekemre sem ver. Oka van rá. Akkor vigasztalnia kéne, pedig már szabadulna tőlem. Szégyelli magát. Talán. Nem kegyelmezek. Mindenre felkészültem; megkeserítem neki ezt az elhagyást! Megkeményítem magam kívül-belül. A barna ajtónál, majdnem kapu, nekem hatalmas, fölemel a csengő gombjáig – mindig imádtam nyomkorászni –, de most nem vagyok hajlandó csöngetni!

A szemben ülő „terapeuta” lecsap, akár egy közönyösnek látszó ragadozó:

– Ismételd, kérlek: nem vagyok hajlandó.

A dac szinte egész mivoltomban rángat. Mondom a „nem vagyok hajlandó” mondatot, mondom, aztán átváltok: – Azértse! Azértse!

– Folytasd, kérlek!

– Végül ő csönget. Hallom, apám csönget. Távoli, mégis bántóan éles zaj hasít belém. Tökéletes, tudatos dacban állok, nekiveselkedve... várom a sötét ajtóban megjelenő ösellenséget, a fehér köpenyes óvónőt... Az ajtóban azonban egy szürkés-kék köpenyes, jóságos asszony áll. A dadus. Az Erzsike néni. Nem ő az ellenfél, ezt azonnal tudom. Apám megkönnyebbül, amikor az asszonyhoz bújok, aki átölel a hangjával, megölel a karjával...

– Ezt így érzed? Ismételd, kérlek!

– Átölel a hangjával, megölel a karjával... (Valósággal elandalodom, szinte ringatózom, ahogy ismételem, mintha eggyé válnék valamivel. De a következő pillanatban felháborodottan, kitörök.) – A szeretetre nem készültem fel! A szeretet rohadt, váratlan, kiszámíthatatlan! Hiába erősítettem meg magam – akár valami öntudatlanság, mint kábító injekció –, a szeretet előtt kapitulálok! Mezítelen leszek, csupasz, védtelen...

– Ismételd, kérlek, ez a jó mondat?: védtelen vagyok.

A rezzenéstelen, gépies felszólításra hosszas, nehezen oldódóan ismételve, majd megfáradt hangon folytatom:

– De hiszen a szeretet csak rendes lehet; nem tehet mást velem, mint ami nekem jó, csupán azt, ami nagyon, nagyon emberi.

– Hogy van tovább? Folytasd kérlek!

– Észre sem veszem, hogy a dadus kacsintására apám megkönnyebbülten elmegy. Lehet, hogy pusztit ad, mintha borostás lenne. A kékes köpenybe fúrom magam. Magához ölel. A szeretet kábulatában bármit megtehet velem...

– Ismételd, kérlek: bármit megtehet velem!

Fakuló ismétlések, mint aki illúzióit levetve csupasz már.

– Úristen! – a fölismerés indulata keserűséggel társult bennem – hiszen **már itt** megtörtént a beetetés, a csőbehúzás! Már itt lemondtam volna önmagamról?! A dadus az óvoda része?.. (értetlenkedem). – Kábulatomban a kiscsoport síkosan fényes fehér ajtajáig vezet, mintha szép hangján még néhány bátorító szót mondana: „– Kint leszek, várlak, beszélünk majd.” És a nagy fehér, erős ajtó már be is csukódik mögöttem. Odabent a szálfanövésű, villogó szemüveges Olga néni, a szigorú, kontyos. És emberei, akik már megszelídítve, akarat nélküliek, az ő gondolatait lesik. Lemondtak magukról...

– Ismételd, kérlek!

– Inkább azt, hogy ezt nálam nem érik el! (sziszegve ismételem.)

– Kérlek, mondd tovább!

– Most ezek jönnek mosolyogva... valami fényes, virágos kirakójátékot hoznak, úgy, ahogy minden új jövevénynél szokták, aki fél.

„– Nézd, milyen szép, színes játék ez!” – mondják, és be akarnak fogni a játékukba, de félresöpöröm, nem innen vagyok. Nem érdekel! Szemem becsukom, tenyerem is rátapasztom.

– Ismételd, kérlek: nem érdekel!

Az érzelmi tónusom csökken az ismétlések során.

– Nem fordítanak ki magamból – (ezt már magamtól mondom, újra meg újra, egyre lassabban, átgondolva) – Nem etetik ezt meg velem; nem veszek részt a játékukban. A fenébe is! Micsoda világ ez, ahol ilyen a választási lehetőség?! *Szar vagy fos...* (nevetek, akár egy óvodás). Hát választás ez? Ha lemondok önmagamról és behódolok, föladom azt, aki vagyok, akkor részt veszek a játékukban, meg a délutáni alvásban, hogy azután vállveregetős mosollyal „– Na ugye, megmondtuk!..”

– Ezt hallod is?

– Igen, persze, „– Na ugye, megmondtuk!” – ünnepeljék magukat az akarat nélküliek és vezérük, az óvónő. Olyan, mintha megölnék azt, ami belül van. Legbelül. Vagy ellentéte ennek az, ha szembecsukva eltaszítom mindezt: el a színt, a formát, a játékot; az egész világot kizárom... Hiszen ez meg olyan, mintha minden, de minden meghalna, tehát én is. Teljesen...

– Ez jó mondat, hogy: én is meghalok?

– Igen. (Erősen gesztikulálok, bólogatok fejemmel.)

– Akkor ismételd, kérlek!

Értetlenkedve ismételem, majd felcsattanok:

– Nem lehet, hogy ilyen legyen a választási lehetőség! Kell egy valóban ellenkezőnek lenni, hiszen az előző kettő szinte egy. Nem alternatíva. Halál. Erkölcsi vagy fizikai, de halál. Nem lehet ez az élet! Az élet ott van, ahol önazonos vagyok, ahol törvényeim egyetemeseek,

elkülönülés nélküliek és játékosak – ott vagyok otthon igazán, csak az lehet valóságosan, igazán élet...

– Az óvodában gondolod így, ilyen szavakkal?

– Nem. Csak gombóc fojtogat a torkomban. (Lázasan tovább elemzek.) Talán az első, a barna ajtó utáni, az Erzsike néni-féle, a szeretet lenne az igazi ellenpont? Ami kábító-oldó-azonosulás-érzetet ad, kilépést önmagamból. Szeretet? De hiszen egy rafinált, magasabb szempontból, talán éppen *akkor*, már akkor elfogadtatott velem valamit az óvoda, az óvónők világából; ahol az erkölcsi halálért vállveregetés jár! **A szeretet a természet trükkje lenne**, hogy mintegy kábulata által „vezélve” a következő ajtóig kerüljünk, ahol csakis a hamis „alternatíva” birodalmába kerülhetünk, ha belépünk, ha nem... Hm... Anyagi világ, transzcendencia nélküli... És mi mindig itt, ezen belül vagyunk kénytelenek dönteni?!

– Ismételd, kérlek: a szeretet a természet trükkje!

Sorozatos ismétlések, majd szinte elalszom. Mintegy félálomban hozzáteszem:

– Hiszen a nőkkel is így voltam. A feleségemmel, aki egy titokzatos, szecessziós „halálvirág”, életidegenség, szembecsukós együtthalás, „fizikai” világelutasítás volt. Öngyilkosságomat oldotta szét, mintegy egész együttlétünk idejére. Ráadásul alföldi fatalizmusa kimondásával még az őszinteség jövőlátó bajnokának is tetszett a számomra. Akár az illúziótlan óvodai szembecsukás... Irén pedig, akit minden sejtemmel éreztem és sóvárogtam, a végtelennek látszó testi érzékiség révén – az óvodai játékok elfogadását jelentette... Hogy elfogadom valaki uralmát, érzéseim miatt tőle függöm, „prakszisa” alá hajtom a fejem, a testem. Hiába állt oly biztosan a földön, pontosan ismerve még eksztatikus pillanataiban is egygyé vált testünk törvényeit; irritálóan gyakorlati lény, a mindennapi élet gőzeivel megnehezítő, csekkeket számolgotó, kisszerűen taktikázó, vagyis végülis kibírhatatlanul hétköznapi. A hétköznapiság királynője. Akinek pedig oly jó segíteni, hiszen minden dolgának tudja kizárólagos helyét; de egyszerre el is nehezíti. A könnyed, elegáns, olykor rendetlen szellemiség hiányzik belőle, ami feleségemnél az önironikus fatalizmussal együtt, de mintha meglenne, habár folytonos világlemondásból fakad. Halálos; és test, szex nélküli.

– Ez idetartozik az óvodai eseményhez?

– Persze, hiszen most látom!

– Akkor folytasd, kérlek!

– Amikor egyiküktől, a feleségtől elválok, ugyanakkor válok el a másiktól, Iréntől is. Egyikük teremtette a másikat. Nap és Hold, illetve már tudom: nem igazi ellentétek voltak! A fehér ajtó két oldala. *Ál*alternatíva. Fizikai vagy szellemi – de halál mindkettő... Én bolond, e tapasztalat teljes birtokában, az egymás felé növekedés folytonosságát kívántam és véltem fölfedezni célként; s erre alanyt találni. Akivel nem egymás legyőzése, fizikai vagy szellemi bekebelezése a cél; még csak nem is a „ki szeret jobban” vagy „ki szeret tehetségesebben”. Azt megtalálni, akiben az egyetlen lehetséges és csakis általa bejárható utat tiszteltem, amellyel, mondjuk, az északi sarkcsillag, vagy valami istenségféle felé igyekeznek; s ennek során, mivel én is, a magam által bejárható egyetlen úton, e felé megyek; hát folytonosan közelítünk egymás felé. Akár két emberi vektor. Ennek során válik a másik is örök céllá, és nem lesz sohasem eszköz, tárgy. (Elhallgatok. Lehajtom mázsás fejem, mintha már nem is akarnám fölemelni.)

– Ismételd, kérlek: nem vagyok eszköz. Vagy úgy jobb, hogy tárgy?

– Nem vagyok tárgy... (lamentáló ismétlések, majd fölemelkedem) – Ahá! Egy ilyesféle szeretetben találok meg az ellenpontot; s rávetítem az egészet A.I.-ra, akit ez az egész, huszonkét-három évesen csak megterhelhet. Ő ennek még előtte van, az álalternatívák hordozója. Azok küzdenek benne, apasztják erejét, betegítik. De nem rövidíthetem le neki tapasztalása útját, nem is gyorsíthatom meg idejét. Mindaz a tudás, amit átadtam neki – lényegében érthetetlen a számára...

– Ismételd, kérlek! (a felszólító elnyom egy ásítást.)

- Érthetetlen számára... érthetetlen vagyok számára... van, amiben végérvényesen egyedül vagyunk... az a gyerek, aki még nem tudja, hogy egyedül van... (elérzékenyülök, arcomon, homlokomon úgy érzem, ráncok jelennek meg, ezeréves vagyok, felszólításra ismételek.) – Az a gyerek, aki még nem tudja, egyedül van... egyedül vagyok... egyedül vagyok... – De ha én oly szívesen elhittem, hogy ő olyan mélységes mély az érzelmeiben, hogy azzal mindent átfog, mert annyira bensőséges és hiteles...! (Indulatosan a homlokomra csapok öklömmel.)
- De hiszen a fenti „modell” (ezt gúnyjal mondom, megismétlem) „fölismerés” egészen a születés, sőt, egész a fogantatás pillanatáig igaz!
- Kérlek, maradj az óvodai eseménynél!
- Hát nem veszed észre?! Önazonos, teljes és egyetemes törvényű lény minden élő egy másik dimenzióvilágban, a fogantatást megelőzően, a legteljesebb játéktérben. Akkor most figyelj! A hallgató egy-egy szót jegyez, előrébb dől:
- Folytasd, kérlek!
- Két fél nagyon szeret, nagyon akar, a legközelebb kerül egymáshoz; s egyé csukódik a kettő... És ekkor zárnak ki a leginkább. Ekkor vannak legjobban elfoglalva magukkal, „önmaguk meghaladásával”, egyé vált kettő, satöbbi... Ekkor vagyok nekik a legkevésbé, hiszen kizártak, sőt! öntudatlanná lettek a szerelemben; s ekkor fogannak engem... Amikor a legkevésbé vagyok – akkor leszek! Áthívnak eredeti elememből, dimenzióimból egy szinte isteni gesztussal, amit nem is uralnak, mert elkábultak, és, és... belekerülök az óvodai alternatívába. A földi létbe... Elfogadni, elutasítani; egyre megy (könnyezem). Ráadásul megköszöntetik velem, hogy vagyok, mivel ők a szüleim. Vállon veregetnek. Hát nem tudják, milyen szinten, miféle döntéslehetőségek között vagyok?! Hol van ennek az ellentéte, a fehér ajtó melyik oldalán? Behódolok vagy elutasítok... mi ennek a kettévált egynek az igazi ellentéte? Ahol újra érezhetem az önazonosság végtelen teljességű állapotát, a teljes játéktérrel. Talán a szeretet lenne az, ami a maga oldottság-kábulatával emlékeztetne rá? Egy fenét! Hiszen ennek eszközével hívtak elő, hívtak le vagy át az anyagba, vezettek az első barna ajtótól a fehér másodikig. Tehetetlenül, csupaszon, mint a gyermeket, akivel a szerető-oldó lény bármit megtehet. Hiszen semmi rosszat nem csinálhat, mert a feltétlen szeretet hatalmas kötelezettséget is jelent. Erkölcsi parancs. „Velem rosszat nem tehet, akinek így átadtam magam.”
- Kérlek, térj vissza az óvodai eseményhez!
- Végig arról beszélek! Mert én ezt éltem meg A.I.-jal, akinek hangszíne, szeretetárama, ölelése megidézte az Erzsike néniét, ugyanakkor elfeledtette, hogy itt a természet trükkjéről lenne szó. (Kesernyésen mosolygok szemem továbbra is csukva.)
- Rendben – szól a jegyzetelést befejező másik –, keress, kérlek, egy kizárólag pozitív eseményt...
- Hú, de nehéz!.. Megvan! – nevetgélve fölidézek egy gyerekcsínyt, kipirosodom.
- Rendben. Az ülés rövidesen véget ér. Térj vissza a jelenbe! A jelenben vagy?
- Igen. Mindig ott vagyok.
- Hány éves vagy? (Megmondom.)
- Nagyon jó. Törölve. Érted? Törölve! Ha öttől egyig visszaszámolok és csettintek az ujjammal, újra éber leszel. Öt, négy, három, kettő, egy! (Csettint.)
- A kezemmel törölök egyet orromon. Nyújtózkodom.

Egésznapos fejfájás. Estére fokozódott, alvás csak 1/4 4 után. Reggel öreg barátném hívott. Arról igyekszem meggyőzni, hogy az, amivel most foglalkozom, éppen olyan, mint amit ő csinál a lélekkel, csak más nyelven. A szeretetben nincsen félelem.

XXVI. Saját lelkéhez (Ad animam suam)

Csillag, aki bennem ragyogsz, / fényed éjembe nappalt hoz, / céloom adod s a világot, / hogy odakinn lássak. // Csillag vagy te, fényes csillag, / hogy jártamban ne botoljak, / virágot le ne tapodjak, / ne tapossak, éljek. // Én fényem, mondd, a te fényed? / addig élsz, ameddig élek? / vagy te hold vagy, vak és álmos, / visszaversz csak, nem sugáرزol? // Meddig hihetek én benned, / én, kit itt a férgek esznek, / szerteszór bizonytalanság, / testemben is hontalanság. // Miféle fényszálon lettél, / miféle pók rejtett belém, / milyen halász hálójából / tűnt egy szál az éjbe távol, // S lettem én, kit visszavonnak, / mintha sose lettem volna, / visszavonnak, felcsavarnak, / talán szőnek újra.

A.I. után mászkáltam, *előle*. És felhívtam telefonon, hogy véleményét kérjem arról, amire most járok; azt nem mondtam neki, hogy végső soron miatta járok oda.

Fáradt, rosszul van. Nagyívű gesztusokkal beszél, a lefáradt mindentudó, mindenről véleményt alkotó módján. Szívesen *segít bárkin*, de aki vele auditált, az neki nem volt megfelelő szint, ott verte át, ahol akarta. Nem jutottak semmire. Egy ilyen „kifestő” képregény könyvecske birtokában (ez egy ottani sci-fi tankönyvféle), pár óra után félvakok vezetik egymást, ez így neki több mint gyanús. „– Az is nem furcsa, hogy annyi a megvilágosodott (clear=görccseitől szabadult, megtisztult elme), és mégis oly nagy beháború van közöttük: három szervezetből hadakoznak egymással, és ők sem tudnak szót érteni? Jaj, A.I. egyáltalán nem tudja a lényegét, hogy nem arról van szó, át tudja-e verni az auditorát. Én tizenhét évesen zseniális módon vertem át egy kiváló pszichológust, akár egy kamikáze, aki fölrobbantani véli a hajót, miközben csupán maga semmisül meg. A.I. épp azt nem érti most, amiért a tréning után piszkált. Miután szörnyű okosan *előadott*, jelezte, rég nem beszéltem vele, mennyit változott, s most milyen jót és mélyet beszélgettünk. Hm. Lehet, hogy ő igen.

No, jó, az egész mint olyan nem hülyeség, de még fejleszteni kell, illetve őhózzá megfelelő auditor szükséges. Úgy érzi, ő ezeken a szinteken már túl van.

A grafikusnő meg úgy viselkedik, mint egy anyacsászárné, nem tűr ellentmondást, arrogáns; „De nekem ne vicsorítson valaki a kocsiban sárgánál, ha clearnek vallja magát... Különb is *clear* az legyen, akiről tízen azt állítják.” Aki pedig nyolcas, tehát az ő rangsorukon már csak két helyre van a csúcstól, az ne görcsölgjön az emberek előtt, ha előad, mint az a múltkori pasi, és tudjon válaszolni, legyen intelligensebb, mert mint tudjuk, Buddha is legfeljebb hatos volt, és így fura ez az egész.”

Vélemények, kinyilatkozások, bántások, közben a legelején egy „Gyurcikám”. A hangja így is nagyon megnyerő, szinte tartalomtól függetlenül. Én valójában azért hívtam, hogy a kulcsmondatot elmondjam neki: „Az ottan egyszerűen az én helyem melletted, tedd a fejed a vállamra, ha fáradt vagy, ezért vagyok.” ...De nem mondtam el.

Hogy ne legyen rossz kedvem, este elmentem Líviáékhoz. A kertben segítettem fát hordani, építési anyagot odébb rakni. A kis híján kész palota Líviáé lehetne, férje neki akarta adni, de Lívia, akiben a karitás és az örök vezeklés dolgozik, ahelyett, hogy hajléktalan menedékhelyet rendezett volna itt be, inkább fölajánlotta férje előző házasságából származó, és öt oktalan gyűlöltő úrhatnám lányának.

„– Neki inkább kell, hiszen annyira kötődik az anyagi javakhoz, külföldi-magyar kulturintézetnél dolgozik, rendszeresen szervezett bulijaira, partykra 50-60 embert szokott hívni.”

Felvilágosítom, ezért még jobban fogják gyűlölni, azon felül, hogy hülyének tartják.

Míg dolgozunk, Lívia 22 éves tanítványa és istápolója folyamatosan próbál minket megtéríteni. Lassan olyanná válik, mint egy paragrafustár, telefonkönyv; jól ismeri a Biblia minden egyes szavát, de az egész lényegétől, mintha egyre távolodna. „Munkál benne az ördög”, a kísértés. Volt ő gyógyszeres öngyilkos, próbálkozott kábítószerrel.

Önfelszámoló. Elítélte önmagát. Rengeteg 18, 22-23 éves kori időszakomhoz hasonló gondolata, problémája van, talán bennem volt egy alap óvatosság.

Végülis ki beszél többet a megtérésről, Krisztusról: aki megtért és pontos képzete van mindkettőről, vagy aki nagyon szeretné mindezt, de még nem az övé. Vagy már a nagyon akarás, a szemek, fülek megnyitása önmagában hordja a látást és hallást? Ez a nagy, kiélezett figyelem lenne egyfajta eljutás, odaérkezés? Látásban a látvány? Hallásban a meghallás? Lehet, hogy Isten ennek a nagy hiányérzetnek a felébresztésében van? Lehet, hogy Isten a megélt hiány és sóvárgás maga? A nagy kérdés lenne a nagy válasz? A lényegi kérdés lenne a lényegi válasz?

A szeretet egy végtelen megnyílás lenne? A megnyílás képessége?

Az élet maga is kérdés? Az „én” is csak a válasz megkapásáig van, utána nincs értelme, mert az „én” csupán a megközelítés bázishelye, kiindulópontja? Az „énnek” csak az Isten felé való úton, mint kiindulás van értelme, s ezen az úton veszíti el értelmét?

Közben *Minél pontosabb vagyok, / annál kevésbé van szó rólam. / Ekkor értenek meg, sok / száz éve borostyánba zártak, / A barátok, testvérek, / a társak, akikről leolvad / a hamis alázat, s a / kor, mi ürügy csak a halálra. / Egyetlen, egész zene / hangja vagyok, ismerős ugyan, / s épp akkor egyedüli; / elég ok ez a társra, / lélek-föld-indulásra, / napra; a tér vagyok, melyben / minden jár moccanatlan, / s hogy megértem, ez az alázat.*

Kinek Isten utat adott, / Istennek adott utat. / Akit Isten megszeretett, / abban Istent szeretett; / út vagyok és szeretet.

Pozitív adalékok régebbi megérezésekhez – jó ez az eltávolodáshoz.

Milyen könnyedén vetette el magzatát A.I. Nem is tőlem volt, hanem francia barátjától.

Tőlem a pénzt kapta az AB-re, a franciától pedig a *colliert*, az arany nyakláncot. A grafikusnőnek (akinek különösen szívszorító a gyerek-téma meddősége miatt) szokta volt mondani: „– Vérdíj a gyermekemért.”

Ekkor a grafikusnő egészen eltorzul, hátradől, és úgy mondja nekem: „– De hiszen ez gonosz! Erre eddig soha nem gondoltam, hiszen én eddig jó emberekkel voltam körülveve. Föl se tételeztem róla. Jó-jó, én se vagyok egy angyal, de akivel lefekszem, én azt mind szeretem. Nem is tudom, hogy kérjelek, hogy megbocsáss! Nekem fél év kellett mire átláttam rajta, Csilla barátnőmnek egy hónap, de a férjem előbb megérezte, hogy hamis ez az A.I. A férjem kifogásolta nála a szabályok be nem tartását. Csilla, mint pót-nevelt lány nyugodtan a hóna alatt alhat, minden O.K. A.I. viszont nem vesz figyelembe semmit. Egy festőbarátnőnk fiúját, aki LSD-s, direkt kértük, kezelje tabúként – de hiába. Egyszer azzal is lefeküdt, szegény barátnénkat ez nagyon megviselte. Az a srác egyszer „tette meg”, azóta szinte menekül előle. Ki a veszélyesebb? A tréner, aki gonosz és jól érzi magát benne, embereket facsar ki, gyilkol, vagy A.I., aki „játszik”, öntudatlanul facsar ki embereket, akár a citromot, gyilkol, amíg kifelé tud terjeszkedni, és még csak nem is élvezi, betegeskedik. A törvény nem tudása nem mentesít...

XXVII. A.I.-ba helyeztem a valenciámat...

valahogy így mondják itt. Nem azt mondom, hogy én én vagyok, hogy vagyok; hanem hogy ő én vagyok, *én ő vagyok*. Ő a jobbik részem. Minden rosszat tudok róla, meg kéne élnem, hogy nem a részem, de rajta keresztül élek csak, ugyanakkor nem akarok öngyilkos lenni. Akkor hogyan irtsam ki magamból őt? Az életemtől hogyan szabaduljak így, hogy élve maradok? Olvadnak számban a szók, mindegyik őseredeti értelmét nyeri vissza. Mikor kapok újra erőt tőlük? „Szeretlek, mint a szél, szeretlek, mint a nap, szeretlek, mint a víz” „Nem vagy más világ” (R.M.) stb, és az Óda (J.A.) jön be. Hosszú sírdogálások. Túl nehezek a szavak, mélyről fakadóak, mint a búcsúzások.

Quo modo

Miféle szóval, hogy te megköztétél, / miféle szél, nap, víz a szerelem, / miféle messziről jött parancsszó az, / amellyel elrejtettél engemet. // Veled nekem már semmi dolgom nincsen, / s mégis szél, nap, víz ami köröttem, / mi messziről jött, átítat és éltet. // Más se vagyok: mint régi üzenet. / Hallottam széllal, megláttam a nappal, / megringtam a vizeken s benn maradt.

Ó, hiszen én téged szinte küldtelek Amerikába, a felső X-ezres ifjak közé, a butikos világba; odavalósi ember vagy-e. Az mind-mind próba volt, ha „olyan” vagy, legyél minél előbb teljesen olyanná. A tréningre is ezért szerettem volna, hogy menjél. Én anélkül sem játszottam magam előtted. Ott kezdtem veled, ahol mással befejezem. És érdekes, te az összes „próbán” megbuktál. Valamennyi hibád (testi-lelki) nálam *tükrösen* jelent meg, még erősebb kötelességként, (kötelezettségként!?), a tengely pozitív oldalán. Mintha minél nagyobb a feladat, annál inkább kellesz. Mazochizmus? Vezeklés? Önbüntetés ifjúságomért? Hiszen te *smároltad le* a fiúkat, gátlásosoknál miféle ajándék ez, még engem is ott a kezdetén... A grafikusnő és barátja enyelgésébe beszálltál volna harmadiknak... Szorgosan járok auditálásra, hátha megold valamit a szó a rátapadt érzelmekkel, fájdalokkal. Szeretnék már egy istenigazit röhögni, egy állatit, egy kamaszosat, nem cinikus zsinogre húzott szájjal dúródni a világban. Sokan szeretnek, pátyolgatnak. Sok embernek ki kéne találni a lelkibetegeket, hogy legyen kivel megnyílniuk, legyenek valakik, akikkel jókódhatnak. De mi lesz akkor, ha az illető egészségessé válik? Bújnék és gyerek lennék újra, ha már nem is a te gyereked. Valakié. A gyermek még tud valamit. Tudni akarok!

*Ha egy gyerek becsukja a szemét, akkor nagyon komoly dologgal játszik. Akkor a semmibe néz. Akkor van a **nincs**, amire a szembecsukás a kilincs.*

„– Elbújtam, szemem becsukom, félek. Összegömbölyödöm.”

Mintha az egész kicsiny, összegömbölyödött testfelület érzékelne. Akárha teste egyetlen különös szemmé vált volna, és mintha ezzel a szemmel – pedig a valódi csukva – látna.

Belenéz vele a félelembe. Egy pillanatra? Egy időtlen délutánra?

Nagyon vágyja, hogy keressék. Akarja, hogy megtalálják. Komoly játék, ez most nagyon az övé. Vagy talán e fölött van egy másik játék, amiről ő nem is tud?

Lehet, a nagyok azt játsszák, hogy tudják, hova bújt, és nem is keresik, azt gondolják, az éhség majd előcsalogatja. „– Á, csak nem ilyenek!”

*De attól is tart, hogy megtalálják. Talán a veréstől, lelkizéstől. Esetleg attól, hogy ezt az érthetetlen dolgot meg kellene magyaráznia, amelyet ötéves agyával hiába is próbálna **ezeknek**, akik belé akartak avatkozni, le akarták fényképezni. Akaratát semmibe véve – elloponi valamit belőle. Nem, nem engedi!*

De azért ez az elbújás mégiscsak próba. Szeretetpróba.

És még csak nem is azt akarja megtudni, hogy keresik-e („– Ugye, azért keresik, kutatják; mintha már odakintről kiabálnának!”), szeretik-e.

Nem. Azok soha nem találhatják meg. Csak akkor, ha ő is szeretné. Csak akkor, ha ő is szeret. Belülről. Csak azt az embert lehet megtalálni, aki szeret.

Szeret ő egyáltalán?

*Hogyha becsukja a szemét, és dűnnyögni kezdi hosszasan: „– **Nincs, nincs, nincs**” – ez szinte megnyugtatja. Talán csak elzsongítja, elkábítja; de akkor hiába próbálja az ellentétével megtörni a varázsát, mormogni: „– **Van, van, van**”. Képtelen visszatérni a kábulatból.*

*Nem érti: a **nincsnek** nem ellentéte a **van**.*

Szeretetpróba.

Szeret ő egyáltalán?

*Sohasem fog előjönni! Ő kiiktatózott... „– **Nincs, nincs, nincs...**” – ismételési hosszasan.*

Akár egy gömbbé záródott tökéletesség. Mint egy szem, ami vak.

*Pedig fél, és arra mégsem orvosság a **nincs**.*

Mintha már hideg is lenne. Borzong. Hogyan lesz így megtalálva, hiszen szeretné. Hiszen szeret...

Szeret!

*Ismételni kezdi. Átmossa magán újra meg újra a szót. Néha lelassít, tagoltan mondja, nehogy a többi, semleges szó közé süllyedjen. És egyszer csak eltűnik a **nincs**. Megtalálta az igazi ellentétét, amely sokkal több, mint a **van**.*

Ez az elbújás szeretetpróba.

Ez az ő próbája. Az első, már-már tudatos megkísértése annak, hogy miért érdemes élni.

Meleg tölti el. Nincs elveszés.

Szeretet van. Olyan elemi, átfogó erő, amely az éjnél is nagyobb. Hiába csukta be szemét, hiába csukta ki magát.

Pedig, ha egy gyerek becsukja a szemét, az egyetemes. Akkor nagyon komoly dologgal játszik. Akkor a semmibe néz, akkor van a nincs, amire a szembe csukás a kilincs.

Kijön sírva. Könnyebb. Nem magyaráz. Nem elbújta ő, csak egy pillanatra elveszett. Vakon belenézett egy pillantásba. Biztosan azért dagadt a szeme.

91.8.30. Egész napos fejfájás. Talán a szemem miatt. Új szemüveget kaptam, szinte kényszerítették rám A.I. anyja, valami ismerősei, akik állították, a keret maga a tízszeresét éri annak, mint amennyire taksálják, egyébként utolsó darab, parányi hibával. Egyébként sem mehetek *verniszázsra* olyan ócska pápaszemmel, amilyent most viselek.

Megkértek, tartsak kiállítás-megnyitót egy szimpatikus festő fiatalembernek. József Attila-i korban van, majdnem krisztusiban. Sose találkoztunk, nem tudtam stílusát, mit használ, mit nem. Aztán amikor lakásán csak nonfiguratív képeket láttam, észrevettem bennük a történetet, hogy egyáltalán nem olyan absztraktok, amelyekre legyintenek. Megnevezés előttiek a képei, bennük *ősanyagokat* és *végző* anyagokat használ: homokot, kohósalakot, és a legfinomabb érzetet (akár a lélektanban) éppen a legdurvább matériák keltik. A fölényes technikáról már nem is beszélve; képei letisztultsága mögött és alatt ott egy hatalmas, poklokkal és mennyekkel megvert-áldott egész világ.

Az egyik kép felső és alsó része között láttam egy, a kép egészéhez méltatlan összekötő részt. Elhanyagolhatóan látszó kis kapcsolódási részlet volt, de kifogásoltam. Nem illett a kép zsenialitásához.

– Ott nem voltam belőve – közölte a festő. – Egy ideje tiszta vagyok. Inkább a buddhizmus felé megyek.

Megnyitószövegre kértek. A kis kiállítás képei valósággal szétfeszítették a helyiség falait.

Kedves Barátaim!

A világ végtelen egyszerűségét vizsgáljuk rendkívül bonyolult eszközökkel, s az eredmény az, hogy milyen rendkívül bonyolult. Az eszköz pedig csak önmaga igazolására törekszik, retteg a letisztulástól. Önmaga és az élet közé egy művi, olykor neurotikus kárpitot tesz. Előbb-utóbb csak ezt díszíti, s ez vonja el attól, amit legfeljebb, már örökre csak sóvárog. Valaki minél nagyobb kortyot iszik, annál nagyobb a szomja. Minél tökéletesebb képet ad, annál inkább távolodik el a lényegtől. Az eszköz ördögien önálló életre kel, az élet helyett.

Itt mást látok. Egy következetesebb út képeit, egy rendkívül fontos állomást. Mindent szabad, és csak egyetlen dolgot. Mert a világ teljes bonyolultságában végtelenül egyszerű, és adja magát. Rajtunk keresztül, innen; ebből fakad paradoxon jellege. Végesben a végtelent, érzőben az érzéketlent, formában a formán túlit.

Mindent lehet. Hiszen absztrakt világban élünk; legalábbis vagyunk, ha vagyunk.

Talán Isten volt az, aki a legteljesebben átélte ezt a forma-nélküliséget, és az Igével beindította azt a folyamatot, amellyel már formának éljük meg azt, aminek a határai izgatnak

minket. A határhelyzetek: megélése a *még nem* és a *már nem* állapotának, születés és halál rejtjelmeinek; az egész misztérium, amelynek talán a folyamat jellege az egyetlen, amely egésznek tekinthető. Egyetemesnek és egyszerűnek. Mert az, az emberélet útja – kikandikálva a határokon túli titkos világokba –, egy és út: a mi utunk.

Minden lehet, és úgyszólván szabad – és ezért, bizonyára választatik. Az egészet megéli életén keresztül. Ez az ő útja, ez az én utam.

Van, aki mintegy visszaforgatja a teremtés filmjét saját vetítójében, megéli az eredeti mélység és magasság minden örömét és kínját – mert egyiket a másik nélkül nem adják –, és eljut az Ige előtti pillanatig, amikor a világ még tényleg, még úgy valójában forma és alak nélküli, de már ott rejlenek benne a testet öltés elemei. Visszaforgatva a filmet egy nagyobb, ősbib igazság szomjától üzve – megkaphatjuk a káoszban letisztázottat, a legősibb jeleket, a zenemesterek végtelen, tiszta bölcsességét, minden zene szülőjét: a csendet. Az anyag-előttiséget aztán, mivel a legfinomabban akarjuk ábrázolni – és *nem akarunk* ábrázolni, mert végülis *minden önmaga* kell legyen –, tehát megjelenik valamiféle ősmondat salakból, homokból, egy teremtői, költői gesztusból átfogó ívvel, jellel. Határhelyzet. Ilyenkor kiáltódik el a Szó – amelyet nem értünk – és jó el a megvilágosodás. Azzal halljuk tán, hogy füleinket megélesítettük, szemünket megtisztítottuk, mert a végtelen éberség állapotába kerültünk. Talán már hallatszik és látszik is, amire vártunk. Talán ez a figyelem maga a *jel*.

Amikor az ember is túljut, túllép, „túlfigyel” önmagán. Itt minden lehetséges – és valami *etika* miatt *egy valami* lesz mégis. Talán fest, talán nem. Azt teszi, ami. Esetleg racionális elmével emlékezne a Goethe-kortárs Chladni doktor híres kísérletére, amelyben a végtelen lehetőség finom homokszemcséi a hangvillával kiadott szóra, ígére, hangra elrendeződnek. Kiadják az örök szerkezetet, amely nem csupán az atom szerkezetében vagy naprendszerekben, de itt van, ezekben a festményekben is.

Kellő tisztelettel és alázattal, már-már felszabadult játékosággal köszönöm ezt a képekké lett utazást. Ez, és csak ez lehetett, sőt, ez van. Tehát az út most kezdődik. Mert tévedés, hogy az út járás. *Az út átlépés*. Mert mélységben utazunk, s amikor úgy véled, a legmélyére jutottál, akkor kezdődik.

Ha ezt megéled, ez a nyugalom és a bölcsesség, amely ott van ezeken a képeken. Már csak az kell, hogy az alkotó szembekerüljön veled, s megérezze a bennük rejlő biztonságot is.

Jelentéktelenségünkben mérhetetlenül fontosak vagyunk. Kellünk.

Megölelt bensőségesen.

Mindenki azt hitte, gyerekkori barátok vagyunk, olyan belülről jövően ismertem alkotásait, pedig csak magamról beszéltem.

Azután megtudom, fent voltak A.I.-nál, a festő és barátnője, valamint a grafikusnő.

A.I. már a konyhában az ölébe ült. Egyszer lefeküdtek, azóta a festő menekül előle. Okos párja nem foglalkozik az „üggel”, pedig fájt neki. A kiállításon még nem tudtam, hogy „luktestvérek” vagyunk. Oda eljött az is, aki által ez lett a státuszunk...

Minden mindig volt. Csak névtelen. Isten által az egyik lehetséges értelmezést kapjuk az Igével. (Olyan egyedül van, mint Isten a teremtéskor.)

Jó kinyitni szemem és jó becsukódni – / megkeresni határokat, hol gömb síkká / válik, s meghajlanak a síkok. // Jó meglelni a színek mélyben szunnyadó kohóit – / s egy könnyű fényt, mi elszívárog, szemem csészéjébe gyűjteni. // Egy ideje megtalálnak a dolgok, talán örvendeznek – / rám mutat némelyik, szól: – Nézd, idevettetett – / s már nem érzem gúnynak, ha bárki is magából kiindulva – megnevez. // Vagyok, aki vagyok, magamtól, általatok – / s a tiszta szemben meglátom az egyetlen / örök gyermeket, és a párosodó állatot.

XXVIII. Utazás Korfura,

Kerkyrára. Hiába a kilométerek, fölösleges az ottani napi 50-60 km biciglizés is, a fejemet magammal vittem. Magányvágó. A természethez nem kell közel menni, elég, ha magunkhoz engedjük.

Képtelenség földidézni a dátumot. Felnöttem vagy belesüllyedtem a vegetatív létbe, ahol az idő nem létezik, legfeljebb jobb idő vagy rosszabb. Itt fogalma sincs senkinek, mi történik Jugoszláviában. Háború? Határlezárás? Itt tenger van, szél, nap, lányok. A hétköznapok iránti mérhetetlen érdeklődés, elkötelezettség; s ebből, szinte a közöny látszatát keltve kiszorult, hiányzik a világ. És vajon, ha tudnának itt a világról, az idegeskedésen kívül mit tehetnének, ugyanakkor elvesztenék a „növényi” jellegből fakadó bárgyúságot, ártatlanságot, biztonságot. Az Európai Közösség ezért bír olyan nehezen a déli, mediterrán világgal? Ők nem hajlandóak a világneurózisba és tőzsdelázba bekapcsolódni.

Kik itt a túlélők, akik ezredéveket bírtak idáig? Semmiben nem hasonlítanak a régiekre – és mindenben. A tegnapi igazságot tegnapi módon kimondani s megélni ma – hazugság. Bár Hermészt imádták a görögök régen is, de kreáltak egy Periklészt is, meg éthoszt meg egyebeket. Sőt, egy csodakultúrát. Vagy ez az egész egy magas fokú hazugságban testesül meg? Hazudni *bármit* a túlélésért. Ez lenne az egyetlen, ókort és mátt összekötő állandó elem? Hiszen a *poieoi* – teremteni szó is közelebb áll inkább a kreálni, kitalálni, hazudni szóhoz? A görögség folyamatosan világra hazudja magát, és fönn is tartja? Amikor ezt ún. kultúrával kellett, akkor azzal, most kultúrátlansággal. „Ahol egy görög megtelepszik, ott két zsidó tönkremegy” – mondják. Itt két biblia is vetélkedik? A homéroszi kitaláció (amelyet Schliemann igazolt) s az Ószövetség (ami szintén csak történelem és bölcsélet). Akhilleusz és Mózes – két vezéradózat? Az egyik empátia révén lemondás az isteniről, és az emberré válás nehéz feladata: hőrszról – halandóvá lesz; a másik pedig Istennel viaskodó, indulatos hőrszról népét az ígélet földjéig vezető, de oda be nem jutó vezérré?

Az individuum születése, aki halandóságával örök emberit képvisel ill. aki népéből tesz individuumot, s örök életűt, bár maga mintha kimaradna.

Thalassza

A tenger akarok lenni / és nem a hullámok. / A víz és nem a habja! / Mélységet kívánok, derűset / s nem nap mint nap kedélyt, / mi elragadja. // Vagy egy nyugalom része / lenne az is, ha tudom: / tenger vagyok, ki csupa felszín; / s odalenn várja végtelen nyugalma, / visszatér, aki úgy hiszi: / örökre hullám és hab is – / magába öleli a mély. / Thalassza.

Találkozom Gáborral, aki egy civilizációból kiszakadt *aranyember*. Már gyerekkorában is sokat járt erdőben. A gimiben dél-amerikai csótányokat engedett el.

A természet katalizátor szerepéről beszél, amelyben, amellyel fölerősödnek, előhívódnak addig ismeretlen elemek, küszöb alatti ingerek. Viharban, egyedül az erdőben, a szarvasbika bögésekör, dürgéskör. Nem ezen az oldalon szokott széldezkázni, átmegy a másik, vadabb partra, az igazi hullámok közé. A tengerszélen meztelen a homokba ássa magát és onanizál. Isteniek a találkozásai (kétéves kapcsolat) nőjével, aki félcigány, a nekem tetsző finom arcú, keskeny derekú, melles fajtából. De itt a bökkenő – oly gyakran találkoznak, akár a tengerész az ő szerelmével. Talán lehetetlen a hétköznapokba oldottan együtt lenni? Mind e közben állandóan megkíséerti életét. Számára nem tét a halál. Amióta lavinába siklott 180 kilométeres sebességgel, úgy veszi, ő nem halhat meg, csupán az izmait nem tudta mozdítani 1-2 napig. Télen Itáliában síoktató, nyáron itt tanítja szörfözni az igyekvőket, de pénzdíjas versenyeken is indul. Profi tétversenyző. Kutyája, egy szénfekete pumi, szűköl érte a parton. Azután motorjára kap, kutyája a tankon helyezkedik el, és irány a világ széltejében, hosszában. Életem egy (zsákutcás) darabját éli meg, valósággal növényi létet akar, bele a természetbe. De ez már nem természetes! Odahagyta egyetemi prof apját, a civilizációt. Befagyasztotta az időt, vagy csak nem éli meg. Esetleg másként, de innét nincsen visszaút már lelkileg soha.

Olaszországba menne egy tétsiklásra, a szponzorokat már behülyítette. De az utat csak viharban teheti meg – akkor viszont mi lesz a kísérő motorosokkal? Abszolút világcsúcs, ha túléli. Nem fél a haláltól. Nem tétel. A naplemente hídján már sokszor elindult. A naplementékben az a legcsodálatosabb, hogy egy külső szemlélő számára egyszerre van végtelen naplemente és napfölkelte.

Itt Korfun az érkező csoportoknak segít egy keveset, majd rendszeresen eltűnik; amikor én láttam utoljára, éppen legújabb Élet és Irodalmával. Ír. Életét kockáztatja és ír. Mint a régi harcosok. Egy nyaraló Balassi Bálint itt, a szubtrópusi klímájával világ csodája szigeten. Túl a téteken, avagy közel az istenekhez, az igazi éteri magaslatokban elég a lélegzetvétel, minek lejegyezni. Írni csak az akar, aki két viszonyítási pont között egyensúlyoz, aki a zsebtelepekhez hasonlít, míg csak ki nem egyenlítődnek benne a töltések és ki nem ég, csorog a tartalma. Miféle csalódás adott ennek az embernek ekkora töltést, vagy mi az, amit el sem mer kezdeni? Hős, avagy a megfutók császára. De egyáltalán, milyen jogon merek én még csak kérdést is föltenni egy másik emberrel kapcsolatban.

Állunk fent a sziklán, alattunk több emeletnyi mélységben emelkedik-süllyed a tenger. Félelmetes, hát inkább szépnek látom. Itt kéne leugrani. Hogy miért *kell*, azt senki sem tudja, bár sokan csakis ezért jönnek ide, a leugrásért. Aki bele se gondol, már röpül is. Én félek. Gábor azonnal leugrik. Rutinos leugró, ő már sokszor, neki ez semmi. Lentről nevet a gyávákkal, akik eleve odalenn lubickolnak. Készülnek a kis barlangba. Egy lány is leugrik, hosszú hajába belekap a szél. Ezek után én is nekiveselkedem. Még kellő időben, elkapva a tenger lélegzésének ritmusát, de kissé szétnyílhott a lábam – a lánynak kevésbé fájhatott. A test is én vagyok.

Némi elrajzolással mindenki az én arcomat viseli, de dölyfös pillanataimban úgy vélem, az enyém az egyedüli, amely nem sikeredett karikatúrára.

Itt a szigeten fele annyi idő s lennék, amennyi odahaza. Igazából két évszak van, nem úgy, mint otthon. Otthon most ősz van.

Minden, mi itt van, s én idettem: / az asztal, a polc, és rajta a könyvek, / a lámba, az ernyő, s talán a fény is – / a szőnyeg, mit járnak, tiporva szeretnek // itt marad épp úgy, akár őszi fa / levéltelen, ha leválok róla, / odébb megyek – lejjebb egy kicsit, / és feljebb is akkor, mint az avarszag, // tücsök a tájban. Füstszag kevereg.

XXIX. A szerelemhez kevés vagy te,

keves vagyok én. Kell egy külső pont, amely felé te is, én is megyünk. Ebben a pillanatban máris a másik felé közelítő, tiszteletre méltóan az egyetlen lehetséges úttal bíró utazó a másik. Így szó sincs versengésről, a másik legyőzéséről, birtoklásáról. Ez az „északi sarkcsillag” lenne a transzcendens kötés. Talán Isten, avagy a külső szempont. Tőle függ, hogy kalimpálunk-e vagy haladunk. Ellibbennék, akár egy léggömb. Minél feljebb, elszakadni összes kötöttségeimtől, a belémnevelt gátlásoktól, a viselkedés végtelenül fárasztó szertartásaitól. A madár legfőbb ellensége a levegő, amely nélkül képtelen a szárnyalásra. Talán Kant mondta így alig százötven centijével, óramű agyával és nő nélküli világában. Aztán csodálta az égitestek rendjét odafönt, és az erkölcsi parancsolatokat idebenn. De mi van, ha elfárad a fennen szárnyaló?

Maradok a léghajónál. Kosár is kell, és nehezék is kell, és én is kellek bele. Kötöttség nélkül nincsen szabadság, vagy legalábbis értelmetlen. Akkor csak luftballon van, míg át nem dőfi a szárnyaló nap egyetlen sugára, és mindenki egyedül áll a föld felszínén. És talán a fejére hullik valakinek egy gumidarab. A magasság tanúja. Bűdös, szétégett. Kézbeveszed, szádhoz feszíted, ujjaddal segítesz, beszívod, megtekered – és kész egy aprócska, hozzád illőbb

léggömb. Tekergeted, kis, ráncos nyaka egyre inkább megfeszíti a torzult gömböcskét, aztán pukk. Mindig megijedsz, amikor bekövetkezik az aprócska detonáció, mégis, újra és újra: kéz, száj, ujj, szívás, tekerés, pukk.

Egyedül kevés vagyok értelmet adni vagy találni a dolgoknak. Átbillenek: vagy a gömb, vagy a nehezék leszek. Képtelenség a nagy produkció, ahhoz egy Kant, egy Salvatore Quasimodo vagy egy Borges szükséges. Esetleg egy nagyobb embercsoport, mondjuk egy Fernando Pessoa. Minden egész *elpukkant*, mondaná Ady, pedig én is Istentől indultam.

Csak úgy örülhetsz az Egésznek, ha derűs vagy. / Nem pártolod egyiket vagy másikat, közönyös sem vagy. Derűs vagy.

Filmfelvevő az utcán. Talán Prágában, a Károly-híd közelében. Álmos konflis, kérődző ló, zöld kalapos, bajszos kocsis. Jelmezekben kifestett, korabeli hölgyek, bókoló urak. Káosz, kaotikus mozgás, valójában unalom. Ha ugyanezt a filmet úgy adják le, akár egy Hitchcock-krimi részletét – azonnal erővel és feszültséggel telítődik minden lény, tárgy; akárha tétlen pontok helyett töltéssel rendelkező vektorok lennének. Nyilak múlt és jövő egy adott pillanatba fogott felhúzott idegén. Nyíl, röppenés közben.

Valahonnét, valamiért. Oka és célja által létezni kezd minden elem. Isten behelyezésével Aquinói Szent Tamás talán effélet akart Arisztotelész után szabadon. *Teleonthesz.*

Talán ilyesfajta az is, ha az ember naplót ír, feljegyezz, megörökít – hiszen ebben a folytonos múltat képező cselekvésben egy jövőbe utaló feszültség is akad, hogy *valamiért* teszem. Fontosságom van. Ha csak szerelmemnek, gyerekemnek is mutatom meg, vagy jövőbeli magamnak – akkor is! Ez most egy jelentőségteli pillanat. Ez vektor-pillanat. A teleologikus csoda megélése. Szinte alkotás, szinte teremtés, mert telített, azaz értékteli „idő”, s egyben az idő legyőzése is.

Filmfelvevő az utcán. Mintha a káosz ténye a szemlélőn múlna. Ha figyelnek ránk, jelentőséget nyernek ügyeink, magunk is. Ki adhat fontosságot egy istentelen korszakban, amikor megszűnik a legkülsőbb, tehát a legbensőbb viszonyítási pontunk.

Túl sokat bíztam rád, kis híján egy „szeretevallást” szőttem köréd, amelynek áldozata te lettél volna. *„Kezdtünk ott tartani, hogy kapcsolatunkban már csak te zavartál.”*

És akkor előjött mindaz, ami régebbi múlt, mert akár a jószándékú istennők, álmok, ha készen állok a kérdésre, megjelennek, válaszolnak. Eszembe jutott, akit húgomnak neveztem, akit sosem feledtem, akinek megmutattalak, akinek tetszettél, és éppen úgy engedélyt adott nekem, hogy veled járjak, mint ahogyan én is neki, amikor ő is bemutatta nekem barátját, a beleegyezésemet tudakolva.

Talán értelmetlen húgomnak nevezni, hiszen vérségi kapcsolat legfeljebb annyi kötött össze, amennyit gyerekes javaslatomra egy vérszerződés jelent, hívhattam volna másnak is. Húgom lehetett volna sosem látott nagynéném, aki tizenhat évesen már el is távozott ebből a világból egy ki tudja vajon jobbért, koraérett nemes arca képét őrizzük azóta is. De tanítvány, szerető ugyancsak lehetett volna, ugyanakkor hordozta a betegség olyan stigmáit, amelyek talán már elvesztették a külsőre írt jeleket, de beleégtek, és empátiává nemesítették a szenvedést.

„– A csodámra járt az egész klinika. Tanulmányoztak – ekkor megsimítod gyönyörű, hosszú hajad, kivillannak egészséges fogaid, mosolyogsz. – Minden szál hajam kihullott, fogalmuk sem volt, mi a kórság rajtam.”

A halállal való érintettséget, sérülékenységet csodáltam benne, a hamleti lenni vagy nem lenni *vagy*-ja helyetti *és*-t. Minden vibrálás, veszítés-nyerés egymást kiváró és feltételező ellentét, egy teljes filozófia és egy könnyű ifjú lány egyszerre. Akiről csak sejtésem és feltételezésem, és teljes felületeimmel történő érzésem volt: tudtam, mikor vagyok vele egy városban, mikor lehet távol. Legnagyobb edzésem volt, és van és lesz, mert hatalmas élmény, tapasztalás.

Építő azzal a létre ébresztő iszonyú bizonytalansággal, ami benne volt, s főleg bennem. Ha ő betegség volt, (titokzatos, kamaszodván csodájára jártak az orvosok, akik elámultak, mikor eltűnni látszott az ismeretlen kórság), úgy az egészséget hozta ki belőlem, égette belém. Ha könnyelmű és elillanó, (akár a tenyérbe merített friss, kívánatos víz, amelyet ha fölemelnél és szorítanád – mennél inkább, annál kevesebb marad markodban), úgy figyelmeztetett örök értékekre. Ha figyelmetlen, (mert akárha a többiek felett hordozta volna tekintetét, és mi is a fejek felett beszélünk, jeleztünk egy mások számára érthetetlen kommunikációt élve), úgy mélyebb szintű, örök fegyelmet követelt meg létével, amely a legszebb provokáció, s ami talán szelíden kormányozza életemet.

Mosakodás zárványokkal, Húgának

Bemész a fürdőszobába, csapokat nyitsz hajmosáshoz...

Ahogy sietél hozzá, úgy érezted, mintha ruhád volna szagatva, nem az ég fölötted. Mentetek a város szélihez, hol sokakkal végül a tűzhöz keveredtetek; Körben csillag, alvó házak, kutya. És itt a kert, fény, ének szárnyalása melegörvényben a Göncölig; fenyőgyanták égő illata, tűzijátékként pattogó roppanások, vak pernye hulldos belőlük a fejekre vissza.

Ránézel.

Arca lánghoz hasonló, szeme szikra, haja sötét tűz; nem mozdul, s benne remeg egész tizennyolc éve, a fenyőgyanták égő illata, erdők bujkálása, mezők szökkenése, vadak szelídsége.

*S ahogy rakják a tüzet, mint egykor a máglyát, fejed fordítod, s érzed a hajadba simító áldozati füstöt; arca lángja, szeme szikra, haja sötét tűz illata; és betölti a mezők és erdők távolát, és nőnek csak nőnek az új fák, hogy érezzék az ő illatát, és a vadak mesét vélnek a kertről, hol barát volt farkas és őz; de már hiába röpködnének föl a nappal hírvivő madarai, hogy tüdeik neki tárják – mert vibrál a sötét tűz, elvillan a szikra, fogy a láng; – **ránézel, oldalt pillant;** félrevonulsz, mert a sírás erő és tudás.*

Megrázod fejed, újra érzed, bekerít az a tegnapi illat.

Bemész a fürdőszobába, csapokat nyitsz hajmosáshoz.

Adósod vagyok.

Mert létezel, olyan fényeket hívsz elő lelkem sötétjéből, amelyekről nem tudtam, s ha voltak is – elvesztek a kamaszkorral. Kérj bármit, öröm, ha adhatok.

Ismered Kafka Vidéki orvosát?

*Ágyadba fekiüdnék. A testem és a vérem vagy – akkor én hogy' ne lehetnék Te; egy másfajta egészség átadója: túléltem önmagam; – **Te** tartozol nekem! Rosszak az altatóim, szeretnék elaludni – kérlek virrasztásra – Te nem alhatsz!*

Majd csak elmúlik az éj, fuss a napra. Vissza ne fordulj!

Kint éjt éj követ.

XXX. Nem tudjuk, mi a szeretet

Féltés, féltékenység, mert valamiből kimaradhatunk; lefojtó, fulladó érzés, mert túlságosan bekebeleznek; fölszabadító, világgal egyesítő öröm és beteljesülés, mert efféle pillanatokról álmodozunk. Képességünk, amely az adott lehetőségektől, keretektől, pillanatnyi fejlettségünktől függően esetenként sokkalta inkább valamilyen betegséghez hasonlatos. Platón mánia-fogalmához fogható, (mert bár én csak a magam nevében és hitelességével szólhatok), amikor egy rész-elem, betegség-, sérülésdarab veszi át a teljesség káprázatának szerepét, hordozója elvárásokba vagy áldozathozatalba burkolózik, de semmiképpen sem kaphat valós harmóniát. *Minél rosszabb, annál nagyobb a szenvedése, sajátságos mazoch'*

logikával *annál jobb* neki. Talán. Majd emlékezni jó lesz, hogy mi mindent képes túlélni az egyén, ami emberré teszi, olyan főszereplővé saját játszmájában, aki egyre szerényebb és szűkszavúbb, mert rádöbben végtelen tudatlanságára. A tudatom betegségtudat. Erre és erre, így és így szoktam reagálni, tehát ilyen és ilyen helyzetekbe inkább nem megyek bele. Egyébként érzelmi óvatossággal lehet élni, csak nem érdemes, és a nyílt vízbe sem nyakig felöltözve ugrunk, legföljebb löknek. De a túlóltözöttség lehúzza a szerelem tengerében.

Újabb régi képek, talán a tanulás és összegzés fontos elemei.

Nagy társaság, egyszer csak egy belülről, mélyen ismerős lényre ismersz, akit régóta nem láttál, s most megöleled, pedig sosem volt *semmi* köztetek. Igazi asszony, sok nyelvet ismerő, művelt, aki mérnök létére vagy annak ellenére egy időre a külföldi filmek behozatalával foglalkozott, de szíve mélyén mindig is a lélektannal, főként Junggal, akit a legnagyobb tud. Már ott levett a lábamról, amikor a kövek emlékezetéről mesélt, arról, hogy beszélni tudnak. Erről ő előadásokat tartott Japánban, Amerikában. Eredetileg bányamérnök. Mélylélektanilag érdemes lenne vizsgálni: nő és a mélység kutatója. Az ásványok, kőzetek kikristályosodási pillanatára valóban, mintegy emlékszik a kőzet, mielőtt ezt a hó és nyomásfokot újra elérné, különös hangokat hallat. (Még a követ is szóra fakasztja az emlékezés...) Ezt ő mérte, vizsgálta. És mér és figyel mindent, ami körülötte létezik, jegyzi álmait, pszichológiára jár, és negyven felett elkezd az életet, amelyet valóban akar. Szégyenkezve említi üzletember-életét.

„– Sok pénz, de minek. Nem a centrumomban érintett.”

Hatalmas műveltségű, bármire csak utalok, azt *idézi*, olykor eredetiben. Zavarba ejtő.

Gúnyolódok rajta, vagy inkább kisebbségi érzetemet palástolom, már az ágyban:

– Ági, neked akkora a fejed, hogy orra buksz.

De nem, neki hatalmas ösztönélete is van, Afrika-India-görög-mánia, a szíve mélyén nem is félzsídó, de fekete-afrikai néger. Nem, gyereket azt nem akar. Lehetett volna, de helyette hatalmas szerelem rozsdállik a szívében, a heget és a kötődést kedvenc kutyája szimbolikus halála kaparta fel. A kötődés csapdái marták meg. Apjával szinte csak annak halálos ágyánál találkoztak, örök nagy barátság született akkor, időben órákra, de időtlen tudatában végtelen. Ráció és érzelem általam sosem látott magas szintjén él. Vigyáz a távolságra pácienseivel, meg a vetítésre is, nem szabad túlzottan közel engedni senkit.

– A projekció miatt, tudod... Vetítövászon vagyok.

Él, nélkülem. Gyógyít, mert megtalálja a *rajta kívül* betegeket, elesetteket; és már igen sok pénzhez jutott, amelyből úgy érzi, áldoznia kell. Nem így mondta, sokkal természetesebben. Ez az élete és kész. Hiába kérdelem, nem bújás-e mindez. Ezt már a szomszéd ház alji szaunában kérdezem. Örökké fáradt, űzött. Ez lenne a centrumában? Aki áldozatot hoz, az szerethet igazán? Folyvást tanul, törődött ifjú lelkekkel foglalkozik. Van egy „nevelt lánya”, amolyan lélektani házi feladat, akivel vigyáznia kell. Titkos a telefonszáma, nehogy mindig zaklassák. Így is zaklatott. Könyv hátán könyv, szupervízióba jár, tisztítani kell a tisztítót is. Agya szivacsaként szívja be az eleddig távol tartott információkat, pedig olyan, akárha félálomban járna. Metsző élesség és homály egyszerre. Junggal álmodik és mandalákat rajzol.

Bárkivel találkozhatom, bárkit megszerethetek.

Olyan nagyon más típusúak ezek az emberek, mint amennyire különböznek hangulataim, amennyire belül változom, esetleg ezt fejlődésnek is mondhatnám. Talán le kellett volna állnom valamelyiknél, és kijelentem: íme, életcélom társa? Melyiket nevezhetem szerelemnek? Nem inkább szerelmemnek? Hiszen mindenki azt hívja szerelemnek, ameddig jutott, többről nincsen tapasztalása, a szerelem amúgy is nagyobb részt bizalomból áll, előre- és belévetítésből.

„A szerelem mindenkinek annyit ad, amennyi önmaga; de azért többet is, mert a szerelem meghaladása önmagunknak.”

Jan. 17. Drága barátom, Ági!

Sok sikert magadhoz és kitartást, s hogy a nagy nehéz *keménységek* közepette megőrizd azt a szükséges *lágyságot*, amely nélkül lehet, de nem érdemes...

Én nem olvastam, csak tudom: Isten nem a rettentőben, határtalanban, megrázóban – de a legapróbban van, és legfőképp az arányokban.

Jan. 18. Néhány szót bűneimről. Én, aki tudom, csak a mozgás létezik – meg akartam állni.

Nevezzük konformizmusnak, öregségnek, a valódi tét-nélküliségnek, mindegy. Én, aki tudtam, napi katarzis-igényem van, és csupán a mezítelen, töltéssel bíró szó és nyelv az, amelyen érdemes – zörögni kezdem, mert belül valami akadozott. Én, aki tudom, nincsen idő – *túl*érettnek gondoltalak, akivel nem lehet család, gyerek, együtt-tervezés, akinek az együtt küzdés során ez luxus lenne; de nekem még benne kell hogy legyen a „pakliban”. Olykor úgy éreztem, többet beszélsz, mint kéne – de vagy nem ismersz, és ezért „túlragozol” – mint ahogy másoknál talán szükséges lehet – vagy nem is akarsz és tudsz közel engedni magadhoz. Erre utaltam, mikor jeleztem: „túl epikus” vagy, pedig többet mond egy kézmeleg; az is tudás, hidd el, nem is akármilyen!

A múlthoz. Te szinte azt mondtad el, (a hivatásoddal, hogy tudod, ki vagy, mi a célod, erőd, egészség-ed van; nem kapaszkodókra vagy kapaszkodásra van szükséged), amelyet szó szerint, még „lelkesebb” korszakomban én, egy olyan valakinek, aki imádott, és tudtam, ez eleve gyanús, belevetítés, túlkompenzálás, satöbbi. Engem „csak” szeressenek; se menedék, se életpótlék ne legyenek; persze, hogy közben menedéket nyújthassak, ha kell, és hozzájárulást *a maga, az ő* életéhez. Tudod, nekem van egy-két barátom, akik tudják, bármit megteszek értük, tudom, hogy fordítva is így lehet, bár ez számomra lényegtelenebb, s ez, lehet, csak fikció(?) de biztonságérzet. Érték-tudás; amelynek fedezetét lehet, soha föl nem használjuk. De hajtóerő.

Ezt vedd úgy, hogy magánszöveg, beszélgetés magammal, de *tat tvam así*; egy hülye csiga, aki – reméli – újra kezd kibújni a házából, ismét fölerősödve, tétben próbál élni, beszélni.

A barátomnak tudlak, tisztelem és szeretem utadat, Isten éltessen.

XXXI. Iszonyú káosz

Legyezi magát egy erősen dekoltált hölgy.

– Nem szokott ez ilyen soká tartani, és ilyen melegben! Mindjárt beküldöm a dublőrömet!

Egy pirospozsgás ötvenes „ügyeletes jópofa” a barátját pofozgatja hatalmas tenyerével, amúgy játékosan. Huszonévesek a nőknön röhögcsélnek, feltűnősködnek. Nyakigláb csupamell – vágyaik tárgya – fenségesen hordozza körül ünt tekintetét.

– Itt az újság, elképesztő hírekkel! Igazi, el nem évülő tragédiákkal, tessék! Ráfizetek különben, vegyék meg már!

A zsongás, a százfelé szakadás az ünneplőruhás tömeget áttekinthetetlenné teszi. Egyszer csak feltűnik fehér ruhájában egy markáns arcélú asszisztensnő, trikós, loboncos magyar segítőjével. Pár szavas kiabálás, integetés – rend lesz egy szemvillanás alatt. A hegedűvirtuóz csodagyerek életének döntő momentumairól szóló, utolsó forgatási nap. A kisfiú lebiggyedő szája végtelen unalomról árulkodik. Nyakához fogta már hegedűjét, vonójával vezényelget, majd hirtelen mozdulattal előrehajol. Mérföldnyi csodálkozással mered a közönség *háta mögé*. Sokan megfordulnak, mi történhetett? Kicsit később, valósággal párbajra hívja a hegedűs hölgyeket, kottatartójukat ütögeti. Elveszi a karmester pálcáját, most azzal imitálja a hegedülést. Kissé kínos mosoly több felől. Ezt már ki kell bírnia mindenkinek, Rajmund itt

nem adhatja fel. Önfegyelem! Tizenkétéves kora dacára, már számos koncerttel a háta mögött, szükséges, hogy meglegyen a kellő önfegyelme. Hadd játsszon addig, amíg teheti a közönséggel, a zenészekkel, hiszen itt „ő a szóló”, az unikum, a főszereplő, és amúgy is elrabolták a gyermekkorát. Meg kell tapasztalja hatalmát, hogy ne éljen vissza vele. Újabb áll-leejtős, csodálkozó póz, ahogy a pantomim nagy könyvében megírták. Már senki nem fordul hátra.

– Aranyos ez a gyerek, és mennyire tehetséges! De sok öröme telhet benne a szüleinek! – így harsog kissé süket szomszédom.

Ha nem csak élem, de kimondom: *én vagyok*, máris a mítoszba léptem, hisz egyrészt hordozom, másrészt tudom: *vagyok*. A mítosz az eredeti egységről szól, de már a kiszakadás pillanatában.

– *Attenzione!.. Silenzio... Motore... Partito... Clacc!*

Már folyik is a felvétel. Ezernél több embert mozgatnak. Akadnak közöttük dörzsöltebb statiszták, rutinos régiek. Például a félkarú férfi boszorkányos ügyességgel és szerencséivel kártyázott a szünetben. Még csalni is tud. Volt, aki sakkozott, horgolt, keresztretjvényt fejtett, „relaxált”. Mások még el nem ismert sztárként vonultak, néhányan potya kaját lestek. Senki nem ismeri a filmet, az egészet átfogó „katedralist”, amelynek maga is kövecskéje. Pénzt keresnek ünneplőruhás fulladozásukkal a gyötrő melegben, az Zeneakadémia nézőterén. Feladják akarataikat, életük egy darabja így épül bele valami filmbe.

Részt vesznek benne. Azt hiszik. Saját életük helyett használják a filmet, hogy addig se a magukét éljék.

Statiszták. Jobbat érdemelnének? Fölkerülni a stáblistára, hivatalos potyázónak lenni – az igen! De mégsem! Azok dolgoznak, rohangálnak, szerelnek, terelnek – ők viszik el a balhét. Jobb statisztának lenni. Szinte tárgynak. Ide! Oda! Így! Úgy! „Rendelkezési állomány”, és azért még valamit fizetnek is. Gondolkodni nem kell, lemondhatsz magadról, ebédéről is gondoskodnak, ha kissé késve is.

Még elemelsz egy másfél literes ásványvizet – ingyen van.

Az egyik fiatalember alul rövidnadrágos, felül zakó, nyakkendő.

Ötletek egy másik forgatáshoz. De ott jelmezben kell parádézni, aszalódni.

– Ott egy meg a fene, nem a te ruhád!

– A bátyám volt a pocok a szilveszteri tévéműsorban. Az Állatkertben forgatták, ki is írták a ketrece elé: Pocok. A nagy bajuszával, potrohával valóban az.

– *Acqua, acqua, acqua.* – a gyerek kezével anyja végigrajzolja a kis tó körvonalát. – *Albergo, albergo. Sole, sole.* A nap és a víz éltetik a fát. A fák éltetik az egész földet. (Megsimítják a hatalmas fa kérgét) Én is ilyen ráncos leszek majd, mint ez a tölgy. *Violin, musica, albergo.* Látod, minden finomság kapcsolatban van ezzel a durva fával. A legfinomabb zenét ilyen kemény, durva ujjal tudod majd megszólaltatni. A legkönnyebbet, leglágyabbat a legdurvábbal. Érzéketlenek lesznek ujjbegyeid, és akkor jönnek elő a leheletnyi árnyalatok, a teljesség. Hiszen minden a zenéből fakad. Az arányokból, a mértékből – és ahhoz mértéktelenül sokat kell tanulnod gyermekem; igen, el kell durvuljanak az ujjaid. Akár ez a tölgy. Érzed a kérgét? Akkor még nem jó. Menj gyakorolni. Ha már csak tapintod, és csupán *tudod*, milyen kemény, akkorra az ujjaid épp megfelelőek lesznek. Ki kérdezi, mibe kerül a tölgynek, hogy új hajtást, friss, árnyat adó levelet hozzon? Kizárólag gyönyörködni akarnak benne, csak élvezni akarják az árnyékát. Fiam, ne nézd, mibe kerül neked, és nekem is az, amit évek óta csinálsz. Hatalmas fa leszel, belőled jön a zene, gyökereivel és ágaival átfogja az egész világot. Menj, gyakorolni, rövidesen koncert!

– *Basta, grazia!* Elég, ennyi volt, köszönöm!

Már alig várom! Egy filmet sem mulasztottam el, amelyben szerepeltem – mondja egy kövér, csupa izzadság alak.

– Újságot tessék! Még van egy-kettő! – árulja négy napos reggeli híreit a közismert, kedves örült. Törzstag a statiszták között, a magyar szervező néven szólítja. Hiszen sokan megdolgoznak az arcukért. Veszélyes mutatvány, mert ha már a közönség is felismeri – az a statiszta halála. Akinek köszönnek, akit ne adj’ isten leszólítanak – az maga a halál. Azt többé be sem hívják. Nem lesz segédszínész, nem kell helyfoglalónak, hiszen actorból annyi a kínálat.

– Nekünk a csodát kell megvalósítanunk. Úgy kell jelen lennünk, benne lennünk a játékban, hogy kívül maradjunk ugyanakkor. Karakterré válunk úgy szabad, ha a következő percben már nem is emlékeznek ránk. Mi vagyunk az élet. A többi csak sztárkultusz, smink, hazugság. Mi vagyunk az igazság. Ez a mi utunk. A havi számláinkra futja. Maradunk. Statiszták vagyunk. Hivatásosak.

Élt ön ma már?

C.G.Jungnak kis beszéd

Engem az a történet érdekel, amelyet soha senkinek el nem meséltél.

Amihez nincsen rutinod – hogyan szódd a mondatokat, hogyan forgasd a szavakat – miként szelidítsd meg a vadállatot.

Nekem a ketrec kell, illem és önirónia, nem vasalt ing, nyakkendő, tiszta blúz és alsónemű. Ide a vadat! Az egyetlen történetet, aki te vagy. Aki miatt oly régen bújkálsz, keresel gyóntatót, egyházat, pszichiátert, hogy hazudj neki az ő nyelvén, keresd a kategóriákat, amelyekbe beleillesz, s amelyek persze úgy kezdődnek, hogy az én esetem egészen más, mindenkit értek, de ez az egy meglep.

Bólintanak rá, s már kezelni is tudják, hiszen a te eseted így előadva már az ő esetük, és az önterápiához *másban* ők is igen-igen értenek. De most rólad van szó, ne kerülgesd! *Az ember*, mint feladat: egy fa, egy gyerek, egy könyv – de mindenképpen *egy történet*. *Ami arról szól – mit akar kikerülni*, szinte betegesen, és ezért az, akár valami örvény vagy vákuum, már be is szippantja.

Az ember – „a beleesett”. „A verembe esett ember esete” minden középkori reminiscencia helyett, s a szimbólumok nyelvén. *Ő benne* van a szakadék, övé az elhallgatás-történet; van, aki sorsnak nevezi, akad, aki géneknek s külső feltételeknek.

Add nekem a történeted! Nem vagyok sánta ördög, se kukkoló, se belügyes.

Önző vagyok, ezért szeretném, ha megértenél; mondd el azt az egyetlent – félretéve minden mesét, mert a mese már szelidebb – mondd el azt az egyet, amely miatt léted paradoxon, ami megvisel, hogy elviseled. Vagy írd le egy gyönyörű papírra, bármi nehéz, aztán gondosan megfogjuk, összegyűrjük vagy elégetjük. Mert igenis van pokol, Gyehenna – épp oda való, hát hadd menjen. Engem az a történet nem érdekel, amelyet bárkinek mesélgetsz. A helyemen én is mindig egyedül vagyok. Ez köt össze veled. *Semmijük sincs, és minden az övék*. Szent Pál ezt bizonyára így mondta: *Nihil habentes et omnia possidentes*. Ezért merlek kérni – add a *történetem*.

Mi mindent zártam szemembe, / s mi minden hagyott itt. / Az örömek elúsztak, akár a halacskák, / s én már a vízre sem emlékezem. / Talán, ha néha, / egy-egy búborek, / és megállt a felszínél, / mielőtt újra / elvegyülhetne; / de percig még marad, / aztán kipukkad. / Felszabadul. / És vége a gyöngynek a vízben, / és vége a hálnak a vízben, / s én, aki mindezt a szemembe zártam, / nem látok mást, csak üveget.

Most születnék. Nem amikor anyámból világra löktek, toltak, húztak, hanem most, amikor a csilló véletlen szálaiból, immár múltamból én teremtem mostani valómat. Aki lettem, *aki alig*

most, jobbára elmúlt, hosszú történetek, melyeknek végállomása vagyok. Most szövöm magam, avagy csak testemre kötögetek, fázós tél előtti ruhadarabot? A textúrát alakítom, s bizonyára én is változom. Keresem a nevemet, amely előhív; megtart az egyetemes névtelenségben, ami talán mindegy is, hogy miből származik. Lehetne legfőbb ellenségemé, talán A.I.-é is, hiszen az igazi nevek valójában felsorolások: miféle ellenfeleket is sikerült legyőzni, meghaladni; ki mindenki ereje épült bele az indiánba, de az ökölvívóknál is felsorolják a lebírt vetélytársakat, azok sora hitelesít, ad tartalmat annak, *ki is vagyok*. A görög hérosznak is legfőbb ellenfele ad dicsőséget, így lesz Héra-aklész, Héraklész. Bár ott egy nagy megbékélés után a főistennő jelképesen megszüli a hőst, akit el nem pusztíthatott, s Hébet, az ifjúság istennőjét adják hozzá társként. De mindennek iszonyú előfeltételei vannak. Hiszen ott Héraklész *mintegy* önként szabadul meg Nesszosz-inges fájó testi önmagától, égetteti ki lényéből mindazt, mi halandó.

A hőstettek halmozása, de az örök fájdalom elviselése sem jár valódi jutalommal. Mindkettő mértékvesztés, egyfajta hübrisz, dicsőség-hajszolás vagy magáértvaló aszketizmus. Lívia talán ezért cselekszi a jót is örök büntudattal, még a szeretetszolgálat konyháján is, ahol valósággal szentté akarják avatni a *máltások*. Otthon ugyan nem főz, itt azonban százszorosan foglalkozik az általa valójában megvetett materiálissal. Iszonyú büzt, rothadó embereket fogad mosolyogva mérhetetlen alázatában. Csodálom érte, amit ő elhárít:

–Tudod, ők is meglepődnek, mit kibírok, de hát nincsen szaglásom.

Legszívesebben a nevét is levetné, mivel kegyetlen *apukájára* emlékezteti folyvást, elvonulna egy kis tanyasi házba, kecskéket nevelne. Érvelek, hogy ott könnyű lehet szűznek és romlatlannak maradni, ennyire nem bízik állhatatosságában? Itt mitől fél, miért nem vág bele az életbe, miért nincs gyereke, igazi családja. Mit nem csinál, mit nem tesz meg, ami miatt folyton folyvást túlteljesít, miért bújik, hiszen elszáll az élete.

– Még nem vagyok elég érett rá – szokta ilyenkor mondani. Hivatkozik számos, még megoldandó feladatára, hogy még nem találta meg a megfelelő *tenyészalanyt*, említi családi terheltségét, s hogy egyébként alig várja idősebb korát, amikor már a férfiak nem a karcsúságát fogják csodálni, és nem – kakaskodó, elbutuló forgatókönyv szerinti – ajánlatokkal próbálkoznak nála. – Hát nem nevetségesek, ahogy a farkuk mozgatja őket? Szeretnék alázatosabb és tisztább lenni. Nagynéném ezért kinevet, meg a templombajárásért, de neki még a trágárságában is több a szentség, mint az én istenesnek remélt életemben. Ezt a tőled kapott könyvből írtam ki: „Isten csak akkor a miénk, ha már lelkünkben él, s nem gondolatunkat kell szüntelen őrajta tartanunk. Az ember meg nem elégszik Istennek csupán a gondolatával, mert elillanhat a gondolat, s akkor oda Isten is vele.” A bajom, hogy egyre többet gondolok Rá, meg *anyukára*. Lehet, hogy Eckhart mester szerint ezt sem kéne? Nem megy, gyöngé vagyok.

XXXII. Mégsincs mit mondani

A szó arra jó, hogy rabságban tartson, olyan áttételt biztosítson, amely kizárja a valóság lényegi részét. A.I. egyébként is azt állította, túlbeszélem a dolgokat. Nem tudta, a sok szöveg azért van, mert keresek valamit, amit még képtelen vagyok pontosan, akár szó nélkül is megfogalmazni. Ő sminkelte magát, én pedig talán így rejtőzködtem. Áttételekkel bírtam már akkor is csak ki az ő edénykitöltő, szétfolyós Rák-jegyét.

Ő smárolja le a fiúkat – jé, akkor, ott, először engem is! A grafikusnő és szeretője kettősébe beszállt volna harmadiknak „gruppenbe”. Ki akarom égetni magamból, mert attól félek, teljesen lebont, megsemmisít; monomániássá válok, más témám sincsen. Nem vagyok fizikus, nekem csupán éppen kapóra jövő képeket ad a divatos tudós Atkins. Szerinte az egyetlen téma: út a káosz felé. A teremtés se több annál, mint mikor mindez elkezdődött: a nagy

szétszórás, szerkezet-széthullás, entrópia. Szerintem az élet és az igaz szerelem a legjobb fékezője ennek az entrópiának. Ha épülésként élem meg, pozitív hajtóerőt ad; ha szétszórásaként – úgy rész-, „építéseihez” sokkalta nagyobb energia kell, tehát nagyobb az energiavesztés – úgy nagyobb az entrópia. *Amíg nem tudsz a mosolyodról – addig igazi; amíg az életedről – addig élsz.* Így hazudok magamnak az életbenmaradásért, mert éppen újév van. *Ha van az Egy, akkor már senki nem lehet az, és mégis mindegyik: egy. Ha belelátunk a világba – már kívülről vagyunk, ami lehetetlen. Elég, ha magunkba nézünk, és legalább a helyünket kitöltjük.*

Minden költészet, ami a fájdalomról szól – és legnagyobb része amúgy is ilyen – győzelmi költészet. Mert a fájdalom – amennyiben megfogalmazható, szerkezetbe illeszthető – már legyőzhető. A legnagyobb *költő* miféle fájdalmát győzte le a teremtés nagy művével? Elképzelhető, hogy miként a boldogsággal – úgy vagyunk a halállal is. A boldogság, akár az élet: folyamat valami felé – Jobb remények közt utazni, mint megérkezni” – mondja a japán bölcsesség. A halál csak az élők számára probléma, mert az „elvesztett élet” arról (is) elgondolkodtatja őket, miféle kihasználatlan lehetőség volt. Pedig senki sem él, csak a végső ponton derül ez ki. A lehetőség-folyamatot leblokkoló pillanatnál. Egy elvesztés – ami tehát, végülis tartalmatlan – megelésemkor. Egy extázis-pillanatban, amely hasonló a szerencsések katarzisz-élményéhez. Innét érhető talán a szerelmi halál motívuma is. Ettől az értelem-adó ponttól. De ha felaprózzák (a „praxissá tett” katarzissal) akkor önmaga devalválója lehet. Az egyén a nagy esemény (olykor események) színpada, az előadás egyszerűsége ad jelentőséget az át- vagy megélthez. Ha reinkarnálnódna, akkor ehhez szükséges a feledés fátyla és az alapzat: hogy *be ne szakadjon a múlt.*

Nem baj, ha a „kék madár” keresésében nem is létezik a boldogság kék madara; az viszont igen, ha e kivetített fantáziálás során nem vesszük észre utunk szépségeit – a magunk képességeinek megfelelően. Indulhatunk fikcióért, miként minden koordinátarendszer is fikció, de a közbeeső realitásokat éljük meg, értékeljük.

Az elért cél – már a valóság általi valamiféle olvasat. „Megrágatott” nekem – aki pedig maga szeretné az étet megrágni. Az el nem ért cél bebugyoláltatott az álmok köntösébe. Színesebb. Elérése a kifakítás lenne?

Az emberi hülyeség egyik legfőbb bizonyítéka – filozofálgatása az Aranykorról, elmélkedése a Paradicsomról. Ugyanis így eleve összehasonlítást tesz – és még annak megélésére is képtelen, *amiben* van.

A Paradicsom amúgy is csupán a vesztes folyamatában létezik. Avagy a Paradicsom csak elvesztett lehet. Őskép, de így. És mégis feltételez egy jövőbe írtat.

A metrón kapaszkodnak. Van, aki a Bibliába. Dülöngél a kanyarokkal, de nem dől fel. „És megismeritek az igazságot, és az igazság szabadokká tesz titeket.”

A vonaton Rudolf Steinert olvasnak.

Este az auditálóknál egy jópofa fordító-zenésszel beszélgetek, aki amerikai élményeiről szól lelkesen, meg egy itteni igen káros „szupresszív” személyről állapítja meg azt, amit én magnószalag alapján is sejtettem: káros, sőt veszélyes a többi ember számára, különösen, ha mint a jelen esetben ráadásul még orvos is. Síva él-hal érte, velem is összeveszett, amikor megjegyzést tettem a magnóból áradó nagyképű hangra.

Izgat az itteni módszer, ahogy egy-egy felszínes bemutató után önként besétálnak ide, ittragadnak. Paradoxonok hálóját kell rávetni a lélekre. Lehet ez a testre utaló, vagy csatolt kiegészítők, esetleg az elmét ejtik rabul. Megsejteni a kettős tükörrendszert, melybe szinte magadat állítod, hogy elveszél, jólesően elhidd, itt foglalkoznak veled. Utálnak rá, a következő réteg csak épp ott kezdődik, ahová jutottál; pont most veszítesz el valamit, amikor azt hiszed, megnyerted (vagy a lényegét) satöbbi. Az örültségig lehet fokozni a bizonyosság

helyi érdekű-értékű bizonytalanság érzetét. Végülis, ami engem illet, megkeresem magamban az állatot: az ösztönös *első blickig* jutok. Az a mérvadó.

Újra megkapom a félnótás férfit.

Auditálok. Mondom a szokásos semlegesen együttműködő szöveget. Alig várja, hogy elveszen emlékei labirintusában. Szülei üzekeredéséig jut. Ma nem lesznek „baktérium kori” utazásai, *koacervátumszex*. Plasztikusan vonaglik, hörög, iszonyú energiák törnek föl belőle. Szégyelli, féli, ugyanakkor ki akarja beszélni mindazt, amit „tapasztal”. Szinte kéjeleg a legpikánsabb részletekben. Megaláztatás és szexualitás szétválaszthatatlanul összefonódik produkciójában.

Mellettem, egy másik paraván „mélyével” foglalkozó lány, aki nehezen tud figyelni auditáltjára. Alig bírjuk ki nevetés nélkül. A lány „páciense” nyugis, megelégszik néhány segítő szóval, szépen sétálgat azon az időnyomon, amelyről valami eredeti sérülését kívánja kiiktatni.

A lánnyal megérintjük egymás combját. Izzik a levegő, lehet, csak a mi számunkra, mert mi látunk, nem „*reveri*” révedező állapotban ülünk egymás mellett, mint a paravánok mélyén a lelkükkel bajlódók. Nekünk testünk van, éhesek és szomjasak vagyunk, amit csupán a másik enyhíthet. A nevét sem tudom. Valami Edit. Bennünk is fut valami program, én kezemmel a két lába között, ő az enyém közt simogat. Mindegy, ki a másik – a kívánó ember a kívánságával találkozik a világ üveglabirintusában –, nőnek és férfinak látja; magát magával elégíti ki, ami fokozottabb éhséget és szomjat vált ki belőle. Én ezt a nőt nem ismerem, nem szeretem, de mérhetetlenül kívánom.

Mintha mindenki *keresztbe* szeretne. Akivel szemben áll, attól pofont kap, de vissza már egy másiknak adja, mert közben a két egymással szemben álló végtelen sor tagjai – észrevétlen – lépnek egyet oldalt. Keresztbe szeretünk, talán ez adná a nagy érzelmekhez szükséges feszültséget, töltést; mintha a be nem teljesülés feltétel lenne a nívóhoz. Hmm. Ez így minek? Sőt, A-ban a B-vé válás *útját* szeretem, jóllehet B-ként nem kéne. Az alkotás és teremtés karikatúrája lenne ez? A másikat képes vagyok alakítani, személyiségére hatást tudok gyakorolni, és meg is teszem... Ezt a képességemet, ezt a pygmalioni tulajdonságomat szeretném? Fúj! Hát mi vagyok én, lélekkufár és idomár? Nekem tárgy kell a másikban? S ha neki is? Két nem létező anyag, automata gyakorolnak kölcsönösen?

Simogatjuk egymást az ismeretlennel. A csiklójáig jutok. Bármit lehet, akármit megtehetünk, s csak reménykedünk, hogy mégsem. Megőrjít az illata, szimatolok, mint állat. Ez csak a fizikai szint. A fizikai szinten vagyunk. Perverz helyzet. Velünk szemben folyik a mélylélektani előadás. Valakik élve boncolják magukat. Artikulálatlan hangok, egy nemi aktus újraélt hangjai. Ki kell, hogy mondják, kell nekik ez a csukott szemű nyilvánosság, ez a lélekvetkőzés. Igénylik.

Nekünk meg piszkosul elegünk már az ún. lélekből. A normális léghajó nem csak könnyű gáz, tiszta lélek a gömbben, az csupán elillanna. De a légballon legalább annyira kötelék, kosár és homokzsák. A léleknek is elengedhetetlen a nehezék, az anyag, amelyen megnyilatkozzon. Vajon, mi az, amire a madárnak leginkább szüksége van? Lábra. Igen. Ha elfárad a szárnyalásban, legyen mire leszállnia. Most csak láb vagy és comb és combhajlat, meg csikló. Általam kiváltott és uralt ingerek szolgája, és én a tiéd. Paritásos alapon simogatjuk a másik testét. Még a szégyen is nekünk dolgozik, a helyzet perverzítése. Ez itt sem férne bele semmiféle erkölcsbe, ha van olyan.

XXXIII. Nevenapján fölhívtam A.I.-t

Kedves, benső hangú még mindig. (Egy öregúr véletlenül mellétárcsázott valamikor, elbeszélgettek, azóta rendszeresen fölhívja három percre. A nevét se tudja, csak

beszélgetnek.) Nagyon fontos női hangjaim vannak, kedvességet, mítoszt hordozott valamennyi.

Örült, hogy elmegyek az USA-ba. De amikor megtudta, hogy az auditálók szervezetén keresztül, dühöngött. Kikelt magából:

– Egy grafikus istenadta tehetségét dobja ezért a hülyeségért félre (volt barátném); egy festő csak meditál, LSD, jóga (luktestvéremre célzott) és még ki tudja mi lesz; egy értelmes, tehetséges lény, akit ismer, akiről azt hitte, hasonló az ízlése stb. (ez lennék én) kikapcsolják az agyukat, és vezényszóra akarnak kelni, pisilni, kiteríteni akárkinek a belsejüket satöbbi. Ő már kimazsolázta ami hasznos számára, azt már jól tudja alkalmazni, és jól van. Aztán elnézést kért, hogy még mindig nincs kellő önuralma. De a grafikusnőn lemérhető – aki úgy belevetette magát ebbe az egészbe –, hogy mi a változás. Most is hazugság van az életében. Én hülye, hogy ne bölgjek, elmondtam neki valami érzelmes szöveget, amire alig bírtam visszafogni magam. Hátha érti. Nehéz volt el nem csuklani *benső hangom* előtt, ami maga a kedvesség – amelyet pedig előző nap „picsázni” hallottam, durválkodni a telefonból, amikor anyjánál voltam, s az eltartotta a kagylót fülétől, majd lecsapta. Hmm. Hülye. Nem tudja, hogy miatta megyek ki?

Nem elég figyelni? Akár az állat? Amit Isten néz? Miért kell az önmegfigyelés, nem nagyképűség ez? Nem tudathasadós beavatkozás az isteni műbe? Nem olyan, mintha lennénk, és tudnánk is, hogy vagyunk; sőt, a teremtőnek tartott „gondolat” erejével teremtői beavatkozás az isteni műbe, melynek végső értelme: legyen, ami egyébként is lenne, csupán e bűvészkedés által *igazán* a magaméként éljem meg. Mintha kevés lenne az élet, amúgy primér mivoltában, s „tevékenységünk” szellemi energiáinkat lefoglaló működésünk e hókuszpókusszal merülne ki. A túl sok beszéddel, az írással, elemzéssel, melynek végösszege, tanulsága: legyünk spontának, intuitívek. Elképesztő! Légy intuitív! Ez olyan, mint a „légy természetes”! Amint kigondolják, kimondatik – már elveszett lényegében, de épp akkor válik céllá. Elveszésében. Ez pedig a görcs „ontológiai” lényege. Így keletkeznek bensőnk csomói, daganatai.

Az elme hatalma fölfoghatatlanul óriási. Tökéletes működésébe életünk, életeink során sérülések, bevésődések kerülnek, ami miatt a tökély számítógépe energiájának túlnyomó részét kénytelen korrekcióra, a feladataitól eltérőre fordítani. Olyan, mintha feladatot kapnál: kétszer kettő; és neked az jönne ki, mivel zseniális billentyűzeted néhány darabkáját lenyomva hagyod eddigi sérüléseid miatt, hogy négyezer-kétszáztizenthárom. Ezt az eredményt újabb áttételekkel kontrollálod, végre sokszoros áttétel után, kiizzadva közlöd az evidens eredményt: négy. Szabadítsd fel múltad miatt lenyomva tartott billentyűidet!

– Élj veszélyesen! – ezt meg Hamlet és Nietzsche mondhatta, de akár Hermann Hesse a maga Damiánjában. Ezt mondogatja nekem egy barátom is, Sch., akinek sokat köszönhetek gyógyulásomban. – Mintha te lennél az Univerzum, mint ahogy az is vagy, te állsz elől, mögötted gyerekek és aggok, akiket védsz, eltartasz. Ha becsukod a szemed, az Univerzum húnnya le a szemét. (Fúj, szubjektív idealizmus!) Semmilyen szempontot, tetszésvágyat ne vegyél figyelembe az írásnál, ne legyenek „szempontjaid”. Óriási szabadság-lehetőséged van, játszd végig.

– De Sch., én visszacsavart láng vagyok, aki a katartikus pillanatot már nem a régi módon – mindent vagy semmit – akarja. A lecsupaszodás, a költéig redukálás nálam már megtörtént, életveszélyesen, azóta reméltem, építkezem. De most töltés nélküliség van, pedig nekem a katarzis napi narkotikumom kell, különben magamat marom.

Egyébként beszélgetésünk tárgya egy zseniális, drága öreg barátném, akinek analógiája szerint a növények a fölvett széndioxidból, vízből, napsugárzásból a fotoszintézis során értékes oxigént és szerves anyagot állítanak elő a magasabb szervezetek számára – talán ennek mintájára mi meg a gondolkodás, a szellem tevékenysége révén állítunk elő valami

fontosat a nálunknál magasabb szintű, éppen esetleg minket figyelő lények számára. Ez lenne valamiféle szellemi-mentális fotoszintézis.

Arany barátnénk, akit *befalaz* a szublimálás, a szabadság! Persze születésétől író, a szimbólumok olvasója és értője, akinek az amúgy zárlatos lámpafoglalattal is régen holt társa üzen. Én csupán megjavítom. Misztikus magyarázatok nélkül. Nem szabad túlzottan eltávolodni az anyagítól, egy magasabb harmónia miatt is szükség van rá. Kell, amin megtapadjon, amit emeljen, ami miatt nem magáértvaló.

Azután elszégyeltem magam, és Chladni doktor híres kéttükrös-gyertyás kísérletét élem meg egy felvonóban. Öreg barátnénktől hallottam erről először: két tükörlap közé egy dimenziómozdulattal gyertyát helyezek. Egyet, s keletkezik a végtelen számsor, melyből az elsők még hasonlítanak, a századik, ezredik már akárha ellenségesen idegen lenne.

Tükrös liftben

*Mondd, miféle csúszdán jött a lélek;
mint álltak össze csillagok, hogy itt-teremjen,
akár rulettben apró fémgolyó, –
sors jelölte lukba, mintha direkt hullna –
vagy messzi lélek-hangvillája szólna,
s rezgésbe kezd itt ilyen lény meg olyan;
és Egy remeg ott távol, mindig Egy,
s ha megvalósul, testet ölt, lesz szinte végtelen,
akárha Máya-tükrök közt egy gyertya megjelen –
oldalról nézve: milliárd meg egy,
s ha lát a gyertya, többet önmagánál föl nem ismer,
és tudja ős-magát, a feldarabolt istent.*

*Miféle csillag-csúszdán jött a lelked,
hogy álmaidban fölismerjed:
te sem vagy más: fény és égi rezgés,
meg föld, min megtapad az emlék;
fél lépés odébb, föl, tükrös liftben,
elidőzni kissé testben és időben.*

Ha nem csak élem, de kimondom:

én vagyok, máris a mítoszba léptem, hisz egyrészt hordozom, másrészt tudom: vagyok. A mítosz az eredeti egységről szól, de már a kiszakadás pillanatában. Kezdem megélni mítoszom. Egy igen ellenszenves férfi képe bontakozik ki előttem, akin talán csak az őszinteség szépít. Amikor elkalandozik, akkor vissza-visszarántja valami fura szag, talán illat. Az ecetfa lebírhatatlan illata, amely fanyarságával a nők titkolt helyeit és helyzeteit idézi. És az auditálást. Amikor múltja és képzelete zsinórjain hagyunk rángani valakiket, miközben egymáshoz értünk, állati orrlikakkal szívtuk a másik hevülése szagát, és tudtuk, bármit meg merünk és meg merhetünk tenni. Ismerjük a mechanizmusokat, a mozgatórugókat, és nem csak a tudatos, de a tudattalan parancsait is. A nevét is tudom. Hazakísértem. Tele volt egy régi férfi miatti bánattal. Én tele voltam A.I. miatti fájdalmammal, de iszonyúan kívántam. Akárkit. Névjegykártyát is adott, amelyen valami gyémánt-séma, valami MLM, valami WordWide szerepelt.

Ez később tudatosult bennem. Reklámhordozó. Az új életprogram megszállottja: Ludányi Edit. Vegyek részt én is a hálózat építésében. Maga a megtestesült biztonság, pozitív életprogram, belátható jövő, amelyet ígér. Ahhoz minnek kellek, hogy efféle bizonyosságban

részt vegyek? Ez is, mint minden jó, Amerikából jön. Tele lélektannal, tele hittel, tele gyorstalpaló pszichológiával a gyakorlati fajtából. Nem tökölnék, a módszer tuti, a termék holtbiztos, a minőség a legjobb, a csapat remek; hát nem éri meg, hogy egy kis időt rászánjak, hálózatot építsek, ami aztán maga is működik, hozza a pénzt, akár a Bahamákön is lehetek. Ez világhálózat. Az élteti, hogy mégsem piramisjáték, bár hasonlít a szerkezetére, becsületes munkát kíván, de az áruházakra, szervezetekre fordítandó milliókat is a hálózat tagjai kapják. Rövidesen mindenhez a hálózatön keresztül lehet csak hozzájutni. Most kell belépni, nem később! Egek! Hogy is volt Jézus a *piár* (PR) tevékenységgel és a hálózatépítéssel? Ha nincs az a *franchise*-kidolgozó Pál, hol tart ma az egész? Pedig ott a spirituális állott a hálózat mögött, nem a tárgy, a fogyassz kielégült pófával *feelingje*...

A fenébe is, mindenki már önmagában reklám illetve reklámhordozó. Még Jézus is. A kérdés csupán az, mi van a cselekvéssor, mozgás- és értékrend végén. Mi a végső mozgató. Tárgy, vagy élőlény. Anyagi vagy szellemi. Ez magában hordozza burkoltan is: az embert *tárgyként*, *eszközként* kezeli-e, avagy *célként*, megvalósítandó *feladatként*, egy magát meghaladó, nyílt, „ég felé” nyíló rendszernek. (Kissé) Nietzsche igénye az emberről, tán rosszul kifejtve, efféle lehetett. A teremtést egy igazi módon tudom „imitálni” és megvalósítani. *Önmagam megalkotásával*. Nekem kell életem fő művévé válnom.

Mindennek szinte ördögi rendszerű és pontosságú álképe az a rendszer, amelyet *csak használni* kell, s előbb-utóbb az fog használni engem. A lánc részévé individualizáció *nélkül* válok. Nem hívódom elő. Peer Gynt Gomböntőjének munkát adok...

Pedig megváltónak is kéne lennem. Megváltani magamtól a világot, vagyis hogy minél kisebb feszültségfokon létezzem a számára.

XXXIV. A minden az út

De a mindennel nincsen mit kezdenem, az olyan, akár a tökéletes beleolvadás – miben sem különbözik a haláltól.

Az út a tévedések sora.. Az út a megtalálásoké.

Az út pillanatnyi állapotod és célod között egy erőter, amely mozgat, és csak annyiban realitás, amennyiben eddigi bejárásod már hitelesítette. Mint nagy ködön a híd. Addig van, ameddig jutottál, össz bizonyosságod ennyi. Akár a történelem, és minden, ami az idő gyermeke.

Erről tudhattak a mesterek, mert nem írtak róla.

Az út túl van a leírhatóságon.

Éppúgy irritál és élni kényszerít, mint az örök dolgok, amelyekhez folyvást hozzátörleszkedünk, s azt hisszük, magunk is örök vagyunk. Miként az út. Úton vagyunk, tartozéka vagyunk, tehát bizonyos szempontból magunk vagyunk az út. Az utazó. Tévedések és megtalálások kettős helye. Járás. Örök maradás, másik láb folyvást odébb. Nem hogy a teknőst, még Akhilleuszt sem érhetjük el. Másik úton indultak. Bár, ki időben indul, el nem téved. Befutunk az öröklét örök temetőjébe. Betévedünk. Betalálunk. Vagyunk. Állatokban és gyermekekben örvendezünk, mert azt hisszük, mit átlátni és megérteni bírunk, az mienk.

Úttalan és értetlenek vagyunk. Csupán járunk, ami eleve értetlenségre vall.

Egy lépés felöleli összes lehetőségünket, egy világ körüli út sem lép túl a világon.

Az átlépés az igazi út. Nem az ösvénydiktátum, sávparancs. Egyikről a másikra. Az átlépés.

Igen, üzenete van életünknek. Oly közel a szülészet és a proszektura a kórházban. A kocsival hátulról arrafelé kell bemenni. Majd amikor fiam terem, erős kis életgombóc, miközben barátom, B. Kati testét a rák járja át, ezen járnak gondolataim. Az örökös lelkiismeretfurdalás.

Megmenthettem volna. Lehettem volna orvosa, miként egyetlen férfi lehet az egyetlen nőnek. Helyette értetlenkedtem; amikor jól ment – azért. Milyen könnyen élek, milyen sokat keresek, ő meg mekkora tudással, éhbérért, elváltan, két gyerekkel, folyvást üzve-hajtva.

Halála előtt napokkal, tizenhétéves lányával sétálok kertjükben. Beszélgetünk, miközben ő már kommunikációra képtelen „tárgyal” barátnőjével, akit telefonon riasztott adóbevallása ügyében, mert tiszta képletet szeretne itthagyni. Kis piros bogyókat szed, amilyeneket a végén szoktak. Morfium. Ülve elszunyókál. Rossz tüdeje szörtyög. A csontját is eszi a rák. Két hónapig láza volt, aztán a mellét kellett volna operálni. De a tüdő lett előbb. A májával is bajok vannak.

– Már azelőtt befejezte az életét, mielőtt elkezdte volna. Algír, itthon korai kapcsolat, ifjúkor nélkül, két gyerek, válás. Anyja sosem szerette. Most is legfeljebb ülnek egymás mellett, nem is szólnak. Csak nagyapa jön, minden nap.

– Tudott feloldódni, lazítani?

– Mindig, mindenben görcsös volt.

– Ölelt magához? Kissé ridegmarha-tartást láttam.

– Soha.

– A zsidóságból is a terhet élte meg. Lelkiismeretfurdalást okozott. Kétszer törtem össze a kocsi, amikor vele találkoztam. Ilyen tehetséges, és így él, napi gondokkal, én meg...

– Valami Tamás volt a barátja. Sose láttuk. Ő ment hozzá.

(– Tudod a szex jó vele – mondta régebben. – Már nem is számoltam, hányszor szakított vele „végleg”.)

A nyár folyamán? végén? volt egy abortusza. Tamástól lett volna. Meg sem mondta neki. Könnyezett, pedig nem szokott. „– Soha nem vágytam ennyire gyerekekre! Tudom, többé már nem lehetne. Nagyon megszülném, de nincs, miből fölneveljem. Van a másik kettő, azokat is nehezen.”

És történt egy autóbalesete, amelyből visszajött, bár nem értette, miért, minek. Hiszen lányai már nagyok, rá nincsen szükség, az életből elege. Trabantját nagy sebességgel, az utcájukban ütötte-lökte le kolléganőjével egy hatalmas Jaguár.

„– Nem értem, miért nem haltam bele, nekem ezen a világon már semmi dolgom.”

– Korlátolt vagy, hogy nem látod, szükség van rád, nem kell neked konkrétan tudnod azt a feladatot! Kellesz és kész.

Máyának

*Képzeld el: nincs az ég,
se madár, se fa, se föld,
se kert, se ház,
és képzeld el: te sem vagy.*

*Ha tökéletes, miként képzeled;
már valóban nincs-e ég,
se madár, se fa, se föld,
se kert, se ház
és te sem lennél?*

És elvittük a tréningre, mert nyilvánvalóan ki kellett mozdítani progresszív melankóliájából, depressziójából; egy esten jószolt neki zaccból egy jeles hókuszpók. Nem szólt semmiféle halálról a jós, pedig az valamennyi ideges mozdulatában ott árválkodott egyetlen társként.

„– Nem érted? – kérdezte a Kék golyóban – rákos vagyok, áttétel, meg fogok halni”.

Tudta, hogy ezen nincs mit érteni. Nekem kicsit korábban született gyeregem. *Input – output*. Nevezük életnek.

Csak látni akarta még a fiamat. Megmutattam neki. És nem mondtam meg a lányának, hogy megkívántam az anyját, aki kevéssel baja kitudódása előtt kifejezetten szép és kívánatos lett. Pedig sohase tetszett *úgy*. De nem lehettem orvosa. A magánynak nincsen terápiája. Ontotta magából az egyedüliséget, a zavart nevetést és a hiábaságot.

Nincs mit mondani. A szó arra jó, hogy rabságban tartson, olyan áttételt biztosítson, amely kizárja a valóság lényegi részét.

Halála után a vasúti töltésre igyekszel. Meghallgatod a sinek zenéjét. A-vonatok-a-vonatok-a-vonatok. Fejed oldalt fordítod, ahogy a hús vason rajta tartod, kevés kell az élet teljességéhez. Észreveszed *ecetfaerdőd*, a töltés ki tudja miféle városba vezető „majdnem pálmáit” a rézsűn, elképzeled a Várost, ahová ezen keresztül kéne bevonulnod. Vagy csak egyszerűen, feltűnésmentesen besétálnod. Itt vagyok. Vagyok, aki vagyok. Tele múlttal és jövőre éhesen. Fanyar illat. A kövek, kőlapok közül hajtanak ki az ujjadnál vastagabb, durvább facsemeték. Szétfeszítik.

Munkások a rézsűn, kezeslábásban, egykedvű arccal. Motoros fűrészek, robbanómotorral, egykedvű hanggal. Nem tudják, az ecetfa nagyon messziről került ide, talán Kínából, sejtelmük sincsen, hogy az ecetfa igaz neve *bálványfa*. A vonatoknak menniük kell, semmi nem veszélyeztetheti az utazást. Szabványok vannak, milyen lehet a rézsű. A rézsű nem lehet ilyen. Rendnek kell lennie. Odafönn oszlik már a repülő kondenzcsíkja.

Várnak otthon

„Emlékezésünk: jelen a múltból. Szemléletünk: jelen a jelenről. Várakozásunk: jelen a jövőről.” XI.20. *Vallomások*, 365. Szt. Ágoston. (Avagy: *szerezz és tégy, amit akarsz.*)